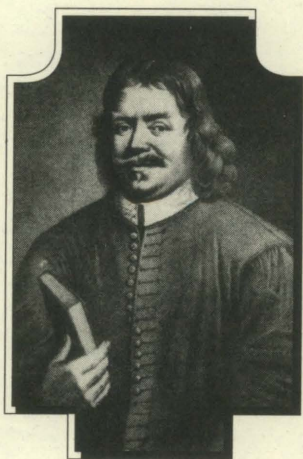

JOHN
BUNYAN
MILOST
PŘEHOJNÁ

JOHN
BUNYAN

*Milost
přehojná*

největšímu z hříšníků
udělená

— a —

ZPRÁVA O UVĚZNĚNÍ
PANA J. BUNYANA

STEFANOS

Grace Abounding

Czech Edition

Copyright 2015 Voice Media

info@VM1.global

Web home: www.VM1.global

All rights reserved. No part of the publication may be reproduced, distributed or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic, or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law. For permission requests, email the publisher, addressed “Attention: Permission Coordinator,” at the address above.

This publication **may not be sold, and is for free distribution** only.

PŘEDMLUVA

aneb

stručný popis toho,
jak došlo k vydání této knihy:

*Napsal sám autor
a věnoval těm,
které mu Bůh milostivě svěřil,
aby v nich zažehl plamen víry
skrze jeho službu v Slovu.*

DĚTI, ať vám Bůh žehná, Aměn. Jsem od vás v současné době vzat a je mi zabráněno v tom, abych vykonával onu povinnost, kterou vůči vám od Boha mám, totiž abych vás povzbuzoval a pracoval na vašem větší zbudování ve víře a svatosti atd. Avšak navzdory tomu, abyste viděly, že má duše o vás otcovsky pečuje a touží po vašem duchovním a věčném prospěchu a blahu, tak jako předtím z vrcholků Seníru a Chermónu, tak i nyní ze lvích doupat a z hor leopardů (Pís 4; 8) se o vás všechny i nadále starám a převelice toužím dočkat se toho, že bezpečně doplujete do ONOHO vytouženého přístavu.

Děkuji Bohu za všechny zprávy o vás, a dokonce i teď, když opuštěn vězím v zubech lvů, se raduji nad milostí a slitováním a poznáním Krista našeho Spasitele, které vám Bůh uštědřil spolu s hojností víry a lásky. Váš hlad a vaše žíznění po ještě důkladnějším seznámení se s Otcem v jeho Synu, vaše útlocitná srdce, váš strach z hříchu, vaše rozvážné a svaté jednání před Bohem i před lidmi, to vše je mi velikým povzbuzením, neboť vy jste moje sláva a radost, (1 Tes 2; 20).

Přikládám vám k tomuto svému psaní kapku medu, který jsem vybral ze lví zdechliny, (Sd 14; 5,6,7,8). Já sám jsem z něho také pojedl a jsem jím velmi občerstven. (Pokušení, když se s nimi setkáme poprvé, jsou jako lev, který řval na Samsona. Jestliže je však překonáme, při dalším setkání s nimi zjistíme, že v nich

jsou plástve medu.) Pelištejci mi rozumět nebudou. Je to vyprávění o tom, jak Bůh jednal s mou duší, a to od samého začátku až dodnes; zde se můžete dozvědět o tom, jak jsem padal a jak jsem se opět pozvedal; neboť on zraní a jeho ruka uzdraví. Je psáno v Písmu, (Iz 38; 19): Otec seznámí s pravdou Boží své syny. Ano, to proto jsem ležel tak dlouho na Sinaji (Dt 4; 10,11), abych viděl oheň, oblak a mrákotu, abych se bál Pána po všechny dny svého života na zemi a vyprávěl svým dětem o mocných skutcích a divech, jež konal (Žalm 78; 3,4,5).

Mojžíš (Num 33; 1,2) psal o putování synů Izraele z Egypta do země kananejské a kázal jim rovněž, aby si připomínali oněch čtyřicet let, kdy putovali na poušti. Připomínej si celou tu cestu, kterou tě Hospodin, tvůj Bůh, vodil po čtyřicet let na poušti, aby tě pokořil a vyzkoušel a poznal, co je v tvém srdci, zda budeš dbát na jeho přikázání, či nikoli. Dt 8; 2,3. A proto jsem se vynasnažil tuto knihu nejen sepsat, ale i vydat, aby si, budete-li to vůle Boží, i jiní při četbě o jeho jednání se mnou připomněli, co Bůh učinil pro jejich duše.

Pro křesťany je užitečné si často připomínat samotné počátky díla milosti v jejich duších. Je to noc velkého bdění pro Hospodina, když je vyváděl z Egypta. Tato noc je všem synům Izraele po všechna pokolení nocí bdění pro Hospodina. Ex 12; 42. Můj Bože, praví David v Žalmu 42; 6, duše se ve mně tak trpce rmoutí, proto mé vzpomínky za tebou spějí z krajiny jordánské, z chermónských končin, od hory Mizeáru. Vzpomněl si rovněž na lva a medvěda, když se chystal na zápas s obrem z Gatu, 1 Sam 17; 36,37.

Pavel měl ve zvyku (Sk 22), když stál před soudem a šlo mu o život (Sk 24), vyjavit svým soudcům, jak došlo k jeho obrácení: připomínal si onen den a hodinu, kdy se poprvé setkal s Boží milostí, neboť mu to dodávalo síly. Když Bůh vedl syny Izraele Rudým mořem a pak dál hluboko do pouště, přece se museli ještě

jednou znovu obrátit, aby si připomněli, že se tam utopili jejich nepřátelé (Num 14, 25), neboť, ačkoliv jej dříve opěvovali a chválili, přece na jeho činy brzy zapomněli (Žalm 106; 11,12).

V tomto mém pojednání můžete nalézt mnoho, opravdu mnoho, pravím, milosti Boží vůči mně. Děkuji Bohu, že to mohu považovat za velké množství, neboť jeho milosti bylo více než mých hříchů a také více než satanových pokušení. Mohu s klidem vzpomínat na svůj strach a pochyby a smutné měsíce; jsou pro mne Goliášovou hlavou, kterou držím v ruce: pro Davida neexistovalo nic srovnatelného s Goliášovým mečem, tím mečem, který měl být pobroužen do jeho srdce, neboť pouhý pohled a vzpomínka na něj mu zvěstovaly osvobození, kterého se mu od Boha dostalo. Ach, když si jen vzpomenu, jak velice jsem zhřešil, jak nesmírně jsem byl pokoušen a jak velmi jsem se bál, že navěky zahynu! Hned to v mé duši vyvolá vzpomínku na velikou pomoc, velikou podporu, které se mi z nebe dostalo, a na nesmírnou milost, kterou Bůh udělil takovému bídákovi, jako jsem já.

Mé drahé děti, připomínejte si dny dávnověké a pradávná léta, připomínejte si rovněž své noční písně a přemýtejte v srdci, Žalm 77; 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12. Ano, pátrejte pilně, a ať žádný kout nezůstane neprobledán, neboť v tom spočívá skrytý poklad, a je to poklad vašich prvých zkušeností s milostí Boží vůči vám. Připomeňte si, pravím vám, slovo, které vás ponejprv uchvátilo, vzpomeňte, jak vás mučily výčitky svědomí a strach ze smrti a pekla, nezapomeňte ani na slzy a modlitby, které jste vysílaly k Bohu, ani na to, jak jste úpěnlivě žadonily o slitování u každého živého plotu, kolem kterého jste šly. Cožpak nemáte nějakou svou horu Mizeár, kterou si můžete připomínat? Zapomněly jste na tu uličku, mléčnici, stáj, stodolu a co já vím co ještě, kde Bůh navštívil vaše duše? Připomínejte si rovněž slovo, to slovo, skrze něž Hospodin způsobil, že jste začaly doufat: jestliže jste

zhřešily proti světlu, jestliže jste sváděny k rouhání, jestliže se topíte v zoufalství, jestliže si myslíte, že Bůh proti vám bojuje, nebo jestliže jsou nebesa skryta před vaším zrakem, pamatujte, že stejně tak na tom byl váš otec; avšak z toho všeho mě Pán vysvobodil.

Mohl jsem se v tomto svém pojednání zeširoka rozhovořit o pokušeních a souženích způsobených hříchem, a rovněž tak o slitování a laskavosti a o tom, jak Bůh jednal s mou duší. Mohl jsem rovněž použít styl mnohem vyšší než ten, který zde užívám, a mohl jsem všechno přizdobit více, než vypadá, že jsem v tomto svém psaní učinil, avšak netroufám si. Bůh si nehrál, když mne chtěl přesvědčit, ďábel si nehrál, když mne pokoušel, a nebyla to hra ani ode mne, když jsem se propadal jako do bezedné jámy, když se na mě sápaly spáry pekla, nesmím si proto hrát ani já, když o těchto věcech vypravuji, nýbrž musím být prostý a věcný a popsat všechno tak, jak se to skutečně událo. Komu se to líbí, ať to přijme, a komu ne, ať napíše něco lepšího. Sbohem.

Mé drabé děti,

za touto pouští naleznete mléko a strdí. Kéž se nad vámi Bůh smiluje a dá, abyste neotálely a vydaly se opanovat zemi.

MILOST PŘEHOJNÁ

největšímu z hříšníků udělená

aneb

Stručné pojednání o tom,
jak nesmírné milosrdenství
projevil Bůh v Kristu
svému nehodnému služebníkovi
Jobnu Bunyanovi.

- [1] NEBUDE NA ŠKODU, když vás předem tohoto líčení milosrdného jednání Božího s mou duší v první řadě několika slovy zpravím o svém původu a způsobu svého vychování, aby tak dobrot a štědrost Boží vůči mně mohla být ještě více vyvýšena a umocněna v očích synů člověka.
- [2] POKUD JDE tedy o můj rod, byl, jak je mnohým známo, nízkého a bezvýznamného původu; můj otec pocházel z jedné z nejnižších a nejpohrdanějších rodin, co jich jen v zemi je. A proto se zde nemusím, jako někteří jiní, chvástat urozenou krví ani vznešeným stavem podle lidských měřítek, ačkoliv, vezmu-li to kolem a kolem, dobrořečím Bohu na výsostech za to, že mě přivedl na tento svět těmito dveřmi, abych měl podíl na milosti a životě, které spočívají v Kristu skrze evangelium.
- [3] PŘESTO VŠAK, navzdory chudobě a bezvýznamnému postavení mých rodičů, se Bohu zlíbilo vnuknout jim myšlenku, aby mě poslali do školy, a já se naučil číst a psát, kterýchžto dovedností jsem rovněž dosáhl v míře, v níž se jich dostalo také dětem jiných chudobných lidí, ačkoliv ke své hanbě musím vyznat, že se mi velice záhy z hlavy vytratilo to málo, čemu jsem se naučil, a to téměř dočista a dávno předtím, než Pán milostivě započal v mé duši konat dílo obrácení.

- [4] POKUD JDE O můj vlastní fyzický život, po dobu, kdy jsem byl ve světě bez Boha, žil jsem opravdu podle běhu tohoto světa a ducha působícího dosud v těch, kteří vzdorují Bohu, Ef 2; 2,3. Těšilo mě být v zajetí ďábla, *podrobovat se jeho vůli*, 2 Tim 2; 26 nechávat se naplňovat veškerou nepravostí, a to všechno rovněž tak silně působilo a projevovalo se v mém srdci i v celém mém životě již od dětství, že bylo jen málo těch, kteří se mi vyrovnali (zejména s ohledem na můj věk, jenž byl útlý, bylo mi jen málo let) jak v klení, proklínání a lhaní, tak v rouhání se svatému Božímu jménu.
- [5] ANO, tolik jsem těmto věcem přivykl, tak ve mně zakořenily, že se mi staly druhou přirozeností, což, jak jsem si od té doby uvědomil, Pána natolik uráželo, že mě už od samého dětství strašil a děsil hroznými sny a mučil strašlivými představami: neboť často se stávalo, že poté, co jsem celý den prožil v hříšném konání, jsem byl na lůžku ve spánku nesmírně soužen obavami z ďáblů a zlých duchů, kteří ustavičně, jak jsem si tehdy myslel, usilovali o to odnést si mě s sebou, a těchto obav jsem se nedokázal zbavit.
- [6] ROVNĚŽ JSEM tehdy byl dnem i nocí převelice sužován a trýzněn myšlenkami na soudný den a třásl jsem se při pomyslení na strašlivé utrpení v ohni pekelném, neustále se obávaje, že mým údělem nakonec bude skončit mezi těmito ďábly a pekelnými démony, kteří jsou k tomu místu připoutáni řetězy a pouty věčné temnoty.
- [7] VŠECHNY TYTO VĚCI, jak říkám, mou duši natolik tížily, a to jsem byl děckem sotva devíti či desetiletým, že jsem uprostřed přemnohých radovánek a dětských marnivostí, obklopen svými lehkomyšlnými druhy, býval takovýmito myšlenkami častokrát velice sklíčen a na duši zle ztrápen. Přesto jsem nedokázal dát svým hříchům vale: ba, přepadala mě tehdy taková beznaděj

ze života i nebes, že jsem si častokrát přával, aby peklo buď neexistovalo, anebo abych já sám byl ďáblem, domnívaje se, že oni jsou pouhými mučiteli a, musí-li to už být, abych tam opravdu skončil, pak ať jsem raději tím, kdo mučí, než tím, kdo je mučen.

- [8] PO NĚJAKÉ DOBĚ tyto hrozné sny ustaly, a já na ně také brzy zapomněl, neboť mé radovánky vzpomínku na ně záhy zaplašily, jako kdyby nikdy ani nebyly. A proto jsem, v souladu se silami přirozenosti, s ještě větší náruživostí nadále povoloval otěže svým žádostem a liboval si ve všelikém přestupování zákona Božího. Takže než jsem vstoupil do stavu manželského, stál jsem v čele všech mládenců, kteří se se mnou přátelili, a sváděl je k všemožným nepravostem a hříchům.
- [9] BA NATOLIK hříšné žádosti a vášně těla ovládaly mou nebohou duši, že nebýt toho, že tomu zázrak způsobený převzácnou milostí Boží zabránil, byl bych nejen zahynul zasažen rukou věčné spravedlnosti, ale rovněž bych se vystavil možnosti, že na mne dopadne ruka zákonů, jež některé lidi dávají všanc potupě a nepokryté hanbě v očích tohoto světa.
- [10] V ONĚCH DNECH se mi myšlenky jakkoliv související s náboženstvím velice přičily. Nedokázal jsem je snést u sebe ani u jiných, a když jsem viděl, jak si někdo čte v knihách, které se týkaly křesťanské zbožnosti, bylo mi, jako by mne vsadili do vězení. *Tebdy jsem řekl Bohu: Jdi pryč ode mne, nechci o tvých cestách vědět*, Job 21; 14,15. Veškeré rozumné uvažování mi bylo vzdáleno, nebe a peklo sešly mi z očí i z mysli a, pokud jde o spásu a zatracení, na ty jsem skoro ani nepomyslel. *Ty znáš, Bože, můj život, mé cesty ti nebyly skryty*.
- [11] NA JEDNO si však vzpomínám dobře, že totiž, ačkoliv jsem sám dokázal hřešit s tím největším potěšením a bezstarostností i se

radovat z nemravnosti svých druhů, přesto již tehdy, viděl-li jsem, jak ti, kdo hlásají dobro, páchají ohavnosti, můj duch se vždy rozechvěl. Jako například jednou, když jsem, ač právě na vrcholu svého hříšného počínání, slyšel klít člověka považovaného za zbožného muže, zasáhlo to mého ducha tak silně, že mě z toho rozbolelo srdce.

- [12] BŮH MĚ VŠAK zcela neopustil, byl stále se mnou, ale nepřicházel tentokrát s usvědčováním, nýbrž se svými soudy, avšak i ty byly prolunty milosrdenstvím. Neboť jednou jsem dostal v moři křeč a jen tak tak, že jsem se neutopil. Jindy jsem v Bedfordu vypadl z člunu do řeky, ale Bůh se nade mnou slitoval a nechal mě naživu. A pak zase, když jsem byl na poli s jedním svým druhem, stalo se, že přes cestu lezla zmije a já, maje v ruce hůl, jsem ji praštil přes hřbet a omráčil ji, vypáčil jí ústa holí a prsty jí vytrhl jedový zub, a kdyby se nade mnou Bůh neslitoval, mohl jsem si svým nebezpečným počínáním přivodit smrt.
- [13] NA NÁSLEDUJÍCÍ událost rovněž vzpomínám s vděčností: ještě když jsem sloužil v armádě, byl jsem spolu s ostatními vybrán, abych šel na nějaké místo, které jsme měli oblehnout, ale právě když jsem se chystal odejít, někdo z posádky si přál jít místo mne, s čímž jsem souhlasil, a on mne nahradil, a na místě obležení, zatímco stál na stráž, zasáhla ho do hlavy kulka z muškety a on zemřel.
- [14] JAK JSEM ŘÍKAL, byly zde soudy i milosrdenství, ale ani jedno ani druhé neprobudilo mou duši k spravedlnosti, a tak jsem nepřestával hřešit a stál jsem v čím dál větší vzpouře vůči Bohu a stále méně mi záleželo na vlastním spasení.
- [15] BRZY NATO jsem změnil svůj stav a oženil se a měl jsem to štěstí, že jsem si vybral za manželku ženu, jejíž otec byl považován za zbožného; začali jsme spolu žít v takové chudobě,

jakou si lze jen stěží představit (ze zařízení domácnosti jsme měli všeho všudy jen mísu a lžíci), ona však k tomu přinesla s sebou do našeho manželství knihy *Sprostného člověka cesta k nebi* a *Život v zbožnosti*, které jí po sobě zanechal její otec, když zemřel. V těchto dvou knihách jsem si s ní občas čítával a v nich jsem rovněž našel některé věci, které pro mne byly určitým způsobem potěšující: (to vše však přesto, že jsem ničemu z toho nevěřil). Ona mi také častokrát vyprávěla o zbožnosti svého otce a o tom, jak káral a napravoval zlořády ve vlastním domě i u svých bližních, jaký přísný a svatý život vedl, dokud byl naživu, a to v slovech i činech.

- [16] TAKŽE TYTO KNIHY na toto téma, ač se nedotkly mého srdce, aby v něm vzbudily poznání žalostného a hříšného stavu, v němž jsem se nacházel, přece ve mně zasely určité touhy po zbožnosti, takže jsem se, z neznalosti ničeho lepšího, velice horlivě zapojil do náboženského života té doby, to jest, chodil jsem dvakrát denně do kostela, a to s těmi nejhorlivějšími, a tam jsem velice zbožně odříkával a zpíval to, co ostatní; svého bezbožného života jsem však nezanechal. Nicméně jsem byl tak přemožen duchem pokrytectví, že jsem s horlivou zbožností choval přenáramnou úctu ke všem věcem, které měly nějaký vztah ke kostelu (k oltáři, knězi, kostelníkovi, ornátům, bohoslužbě a kdovíčemu ještě), jelikož jsem všechny tyto věci měl za svaté jen proto, že se nacházely v kostele, a zejména pak jsem považoval kněze a kostelníka za nesmírně blažené a nepochybně velice požehnané lidi, neboť, jak jsem si tehdy myslel, jsou přece Božími služebníky a těmi nejповolanějšími v celém svatém chrámu, aby v něm vykonávali jeho práci.

- [17] TOTO VYSOKÉ MÍNĚNÍ o nich v mé mysli zanedlouho natolik zbytnělo, že mi stačilo vidět kněze (byť odpornějšího a zkaženějšího by člověk pohledal), a už před ním můj duch klesal, klaněl se mu a věšel se na něj, ba myslil jsem si, že ze samé

lásky, kterou k nim chovám (v domnění, že jsou služebníky Božími), bych si jim mohl lehnout k nohám a nechat je, aby po mně šlapali. Natolik mne omámila a očarovala důstojnost jejich úřadu, jejich oděv a práce, kterou vykonávali.

- [18] POTÉ, co jsem takto žil po určitou dosti dlouhou dobu, přišla mi na mysl jiná myšlenka a to ta, zda pocházíme z Izraelitů, nebo ne: neboť, když jsem se z Písma dozvěděl, že kdysi byli vyvoleným národem Božím, pomyslel jsem si, že má duše by musela být blažená, kdybych k tomuto národu patřil. Takže, jak říkám, se ve mně probudila veliká touha zjistit odpověď na tuto otázku, avšak nedokázal jsem přijít na to, jak by to mělo být: nakonec jsem se tedy otázel svého otce, který mi řekl: *Ne, nepocházíme*, takže jsem hned klesl na mysl, pokud jde o náděje v tomto ohledu, a tak to i zůstalo.
- [19] AVŠAK CELOU TUTO DOBU jsem si neuvědomoval nebezpečí a zlo spočívající v hříchu. Bylo mi vzdáleno pomyšlení, že hřích povede k mému zatracení, ať již se přidržím jakéhokoliv náboženství, nebudu-li zakotven v Kristu: ba ani jsem na něj nikdy nepomyslel; ani na to, zda byl či ne. A tak člověk, když je slepý, bloudí a unavuje se marnostmi, neboť nezná cestu do Božího města, *Kaz 10; 15*.
- [20] JEDNOHO DNE však náš farář (kromě jiného) kázal o zachovávaní sabatu a o tom, jak je špatné jej porušovat, ať prací, zábavou či jakkoliv jinak. (A já byl navzdory své víře člověkem, který si v nejrůznějších hříšných zábavách velmi liboval, a zejména neděle byla dnem, kdy jsem jim povoloval uzdu.) Mé svědomí proto bylo jeho kázáním otřeseno, neboť jsem se domníval, a byl jsem o tom přesvědčen, že to kázání držel schválně, aby mi ukázal mé špatné konání, a tehdy jsem zakusil, co je vina, což se mi nikdy předtím, jak daleko jen mé vzpomínky sahají, nestalo; v tu chvíli mě to

velice soužilo a po kázání jsem pak šel domů s velikým břemenem na duši.

- [21] NA OKAMŽIK to vzalo vítr z plachet mým nejlepším radovánkám a dalo hořkou příchut' všemu, co mne kdysi těšovalo; netrvalo to však dlouho, neboť sotva jsem se dobře najedl, nepříjemný pocit se mi začal z mysli vytrácet a mé srdce se vrátilo ke svým starým cestám. Ach, jak jsem byl rád, že mám tu nepříjemnost z krku, že jsou palčivé plameny uhašeny a já mohu znovu bezuzdně hřešit! Proto, když jsem své tělo nasýtil jídlem, setřásl jsem kázání z mysli a s nesmírným potěšením se navrátil ke svým starým obyčejům a jal se jako dříve holdovat zábavám a hrám.
- [22] AVŠAK JEŠTĚ TÉHOŽ DNE jsem hrál špačka a právě jsem špačka jednou ranou vymrštil z důlku a chystal se jej udeřit podruhé, když tu se z nebe náhle ozval hlas, který zasáhl mou duši slovy: *Chceš opustit své hříchy a přijít do nebe, nebo si chceš své hříchy ponechat a jít do pekla?* Ta slova ve mně vyvolala nesmírný zmatek, i nechal jsem špačka ležet na zemi, vzhlédl jsem k nebi a zdálo se mi, jako bych svým vnitřním zrakem spatřil Pána Ježíše, jak na mne shlíží a plane nade mnou rozhořčením a jako by mi přísně hrozil nějakým strašlivým trestem za tyto a jiné moje bezbožné činy.
- [23] SOTVA JSEM SI TOTO UVĚDOMIL, už můj duch zcela ovládla následující myšlenka (neboť při výše zmíněných slovech mi opět vyvstaly před očima mé hříchy): *že jsem mnohokrát těžce zhřešil a že je nyní již příliš pozdě vzbližet k nebi, neboť Kristus mi neodpustí a má provinění mi nepromine.* Potom jsem se o tom také jal přemítat, a když jsem tak o tom uvažoval a bál se, aby tomu tak nebylo, cítil jsem, jak se mi srdce svírá zoufalstvím, neboť jsem dospěl k názoru, že je příliš pozdě, a proto jsem se v duchu rozhodl, že budu hřešit dál. Říkal jsem si totiž, že, je-li

tomu tak, situace, v níž se nacházím, je zajisté beznadějná: beznadějná, jestliže svých hříchů zanechám, a právě tak beznadějná, jestliže v nich budu pokračovat: nelze jinak, než že budu zatracen, a musí-li tomu tak být, ať jsem raději zatracen pro mnoho hříchů než jen pro několik.

- [24] A TAK JSEM STÁL uprostřed rozehrané hry přede všemi, kdo tam tehdy byli, neřekl jsem jim však nic, nýbrž jsem se, jak pravím, poté, co jsem dospěl k tomuto závěru, vrátil zoufale ke své zábavě a dobře si pamatuji, jak tenkrát toto zoufalství natolik zachvátilo mou duši, až jsem nabyl přesvědčení, že nikdy nebudu moci dosáhnout jiné úlevy než té, kterou mi skýtá hřích, neboť nebesa jsou již ztracena, takže na ně nemá smysl vůbec pomýšlet, i nacházel jsem v sobě velikou touhu užít si dosyta hříchu a pořád jsem zkoumal, jaký hřích bych ještě mohl spáchat, abych mohl okusit jeho sladkosti, a chvátal jsem, seč jsem byl, naplnit si břich jeho lahodností, abych snad nezemřel dříve, než dosáhnu toho, po čem toužím; neboť toho jsem se bál nesmírně. Vyznávám před Bohem, že v těchto věcech nelžu ani si nic z toho, co zde vyprávím, nevymýšlím: takové silné a z celého mého srdce pramenící skutečně byly mé touhy, *dobrý můj Pane, jebož milosrdenství je nezbadatelné, odpusť mi má provinění.*
- [25] (A JSEM SI NAPROSTO JIST, že toto ďáblovo pokoušení je u nebohých lidských tvorů obvyklé více, než si mnozí uvědomují; a to přemáhá jejich ducha otupělostí svědomí a hanebností a lhostejností srdce, kteréžto rozpoložení on ustavičně a listivě naplňuje tak velkým zoufalstvím, že jsou stále v skrytu duše přesvědčeni, že pro ně již není žádné naděje, ačkoliv jejich duše pocitem viny příliš stíhány nejsou; *neboť oni milují břichy a za nimi půjdou.* Jer 2; 25 & 18; 12.)
- [26] A TAK JSEM HŘEŠIL dál s velikou lačností mysli a v ustavičných obavách, že se hříchem nenasytím tak, jak bych chtěl – tak tomu

se mnou bylo ještě asi měsíc nebo i déle. Ale jednoho dne, když jsem stál u okna sousedovy dílny a tam jsem klel a nadával a dělal různé ztřeštěnosti, jak bylo mým oblíbeným zvykem, seděla uvnitř také paní domu a slyšela mě. A ačkoliv ona sama byla velice nevázaná a bezbožná ženština, přece prohlásila, že se celá roztrásla, když slyšela, jak strašně kleji a nadávám já. A také mi řekla, *že co se klení týče, jsem ten nejbezbožnější člověk, jakého kdy v životě slyšela, a že tímto svým počínáním bych byl schopen zkazit mládež v celém městě, kdyby se dostala do mojí společnosti.*

- [27] TOTO POKÁRÁNÍ mě umlčelo a způsobilo, že jsem se v duchu zastyděl, a to, jak jsem si říkal, rovněž před Bohem na nebesích: takže, jak jsem tam tak stál se sklopenou hlavou, přál jsem si z celého srdce být zase malým dítětem, aby mě otec mohl naučit mluvit bez toho odporného klení, neboť, říkal jsem si, jsem tomu tak navyklý, že doufat v nápravu je naprosto marné, neboť jsem si myslel, že v mém případě už není vůbec nikdy možná.
- [28] JAK K TOMU DOŠLO, nevím, ale od té doby jsem přestal klít, což i mne samého velmi udivovalo, a zatímco dříve jsem nedokázal ani promluvit, aniž jsem jedním zaklením řeč začal a druhým ji zakončil a dodal tak svým slovům větší váhy, nyní jsem se bez toho obešel a mluvilo se mi lépe a má řeč byla pěknější než kdy předtím: a to vše v době, kdy jsem ještě nepoznal Ježíše Krista ani nezanechal svých radovánek a her.
- [29] AVŠAK NEDLOUHO POTOM jsem se dostal do společnosti jednoho chudého muže, který otevřeně vyznával svou víru a který, jak mi tehdy připadalo, mluvil pěkně o Písmu a věcech týkajících se víry: takže, jelikož se mi zalíbilo to, co říkal, sáhl jsem po Bibli a začal nacházet velkou zálibu v četbě, zejména však v jejích historických knihách – neboť pokud jde o Pavlovy *Listy*

a podobné části Písma, nedokázal jsem jim přijít na chuť, nevěděl jsem totiž doposud nic ani o nepravostech vyplývajících z mé tělesnosti ani o potřebě a důležitosti Ježíše Krista pro mou spásu.

[30] A TAK SE STALO, že jsem začal s jakousi vnější nápravou, jak v tom, co jsem říkal, tak v tom, jak jsem žil, a prostředkem, který mi měl na mé cestě do nebe pomoci, měla být Boží přikázání, a tato přikázání jsem se rovněž usilovně snažil dodržovat; někdy se mi zdálo, že je dodržuji dosti dobře, a to mě uspokojovalo, přesto však jsem jedno z nich tu a tam porušil a zatížil si tak svědomí, ale pak jsem se kál a omlouval se za to a sliboval Bohu, že příště už se polepším, a znovu jsem si vyprosil pomoc, poněvadž tehdy jsem měl za to, že činím Bohu radost tak jako kdokoliv jiný v celé Anglii.

[31] TAKTO TO SE MNOU POKRAČOVALO asi rok a celou tu dobu mě naši sousedé považovali za velice zbožného člověka, nového a náboženství oddaného, a velice se divili, když viděli, jak veliké a úžasné proměny můj život a mé chování doznaly, a vpravdě tomu tak bylo, přestože jsem doposud nepoznal ani Krista ani milost, ani víru ani naději, a je pravdou, jak jsem si dobře uvědomil později, že kdybych byl tehdy zemřel, bylo by to se mnou bývalo dopadlo opravdu hrozně: inu, jak říkám, tento stav pokračoval asi dvanáct měsíců nebo více.

[32] JAK ALE ŘÍKÁM, moji sousedé žasli nad tímto mým velikým obrácením od nesmírné bezbožnosti k čemusi podobajícímu se mravnému životu; a po pravdě řečeno, nebylo ani divu, neboť toto mé obrácení bylo tak velké, jako kdyby pomatenec přišel k rozumu. A tak mě tedy začali chválit, velebit a hovořit o mně dobře, jak přede mnou, tak v mé nepřítomnosti. Nyní se ze mě, jak říkali, stal správný a počestný muž. Ach, jak velice mi dělalo dobře, když jsem se dozvěděl, že o mně takto hovoří

a smýšlí, vždyť ačkoliv jsem pořád ještě nebyl ničím jiným než ubohým, napěkno nalakovaným pokrytcem, přece se mi moc líbilo, když se o mně mluvilo jako o člověku, který je doopravdy zbožný. Byl jsem na svou zbožnost hrdý a vše, co jsem dělal, jsem dělal buď proto, aby na mě lidé dobře pohlíželi, nebo aby o mně dobře hovořili: inu, jak říkám, tento stav trval asi dvanáct měsíců nebo více.

[33] A MUSÍM vám ještě říci, že před tím, než se toto stalo, činilo mi veliké potěšení zvonit na kostelní zvon, jelikož však mé svědomí začalo být citlivé, řekl jsem si, že zabývat se něčím takovým je pouhá marnost, a proto jsem se přiměl k tomu s tím přestat, přece však po tom má mysl dychtila, a proto jsem se chodíval do zvonice dívat, avšak zvonit jsem se již neodvažoval. Říkal jsem si sice, že se to k víře také nehodí, ale přemohl jsem se a díval se dál. Nedlouho po tom mě napadlo: Co kdyby jeden ze zvonů spadl? Od té doby jsem si chodíval stoupnout pod hlavní trám, který byl položen od jedné stěny zvonice k druhé, a říkal jsem si, že tam mohu stát v bezpečí. Ale pak jsem si zase pomyslel, že pokud by zvon spadl v okamžiku, kdy je vychýlen, mohl by napřed narazit do zdi a potom se odrazit a spadnout na mě a stejně mě zabít, trám netrám, a proto jsem raději stával ve dveřích zvonice. Tam, říkal jsem si, jsem už dostatečně v bezpečí, neboť kdyby teď zvon spadl, mohu vždycky vyskočit za tyto silné zdi a zachránit se.

[34] TAKŽE PO TOM, co se toto stalo, stejně jsem se chodíval dívat, jak jiní zvoní, ale nešel jsem dál než ke dveřím zvonice. Pak mě ale napadlo, co kdyby náhodou spadla samotná zvonice, a tato myšlenka (ona přece může spadnout, proč by ne?) mi, když jsem tam tak stával a díval se, ustavičně tak lomcovala myslí, že jsem se neodvážil stát ani u dveří do zvonice, nýbrž jsem byl nucen utéci ze strachu, že mi může spadnout na hlavu.

- [35] PAK TADY BYLO moje tancování. Trvalo celý rok, než jsem se ho dokázal dočista vzdát, ale kdykoli jsem za celou tu dobu pomyslel na to, že jsem dodržel to nebo ono přikázání nebo slovem či skutkem učinil něco, o čem jsem se domníval, že to je dobré, v mém svědomí se rozhostil veliký pokoj a v duchu jsem si říkal, že Bůh nemůže jinak než mít ze mne radost, ba, abych se vyjádřil úplně přesně, domníval jsem se, že z žádného člověka v Anglii nemůže mít Bůh větší radost než ze mě.
- [36] JÁ NEŠŤASTNÍK jsem však celou tu dobu neznal Ježíše Krista a ve snaze zajistit si vlastní spravedlnost byl bych v tomto stavu bídně zahynul, kdyby mi Bůh ve svém milosrdenství nevyjevil víc o mé tělesnosti.
- [37] AVŠAK JEDNOHO DNE mě prozřetelnost Boží přivedla za prací do Bedfordu a v jedné z ulic tohoto města jsem uviděl sedět na zápraží jednoho domu tři nebo čtyři chudé ženy; hrály se na slunci a hovořily spolu o věcech Božích. A jelikož jsem chtěl vědět, o čem rozmlouvají, přistoupil jsem blíž, abych slyšel, co která z nich říká, neboť jsem byl tou dobou i já obratným řečníkem ve věcech víry. Nyní však mohu říci: *Slyšel jsem, ale nerozuměl*, neboť ony byly kdesi velice vysoko nade mnou, a co říkaly, bylo mimo mé chápání, neboť jejich hovor se celý točil kolem nového zrození, díla Božího v jejich srdcích, rovněž toho, jak byly usvědčeny o svém bídném stavu podle těla. Hovořily o tom, jak Bůh navštívil jejich duše se svou láskou v Pánu Ježíši a jakými slovy a sliby byly obcerstveny, utěšeny a povzbuzeny proti ďábovým svodům. Navíc rozebíraly jednotlivá satanova pokušení a vyprávěly si, které z nich je trýznilo a jakého povzbuzení se jim při jeho útocích dostalo. Rovněž rozprávěly o bezbožnosti svých srdcí, o své nevěře, a odsuzovaly a zlehčovaly svou vlastní spravedlnost, již opovrhovaly jako čímsi hnusným, co jim ani v nejmenším nemůže nikterak prospět.

- [38] A MNĚ PŘIPADALO, když jsem je poslouchal, jako by z nich promlouvala vtělená radost. Jejich jazyk byl tak příjemně prosycen biblickou mluvou a ve všem, co říkaly, se projevovало tolik milosti Boží, že se mi zdálo, jako by našly jakýsi nový svět, jako kdyby byly lidmi, kteří bydlí sami a k jiným bližním se nepřiměšují, Num 23; 9.
- [39] NATO JSEM POCÍTL, že se mé vlastní srdce začíná chvět, jako kdyby nedůvěřovalo stavu, v němž se nacházím, a jako kdyby jej mělo za nic, neboť jsem viděl, že ve všech mých myšlenkách o náboženství a spáse mi nové zrození nikdy nepřišlo na mysl ani jsem nikdy nepoznal útěchu plynoucí ze Slova a zaslíbení, ani podvodnost a zrádnost svého vlastního hříšného srdce. Pokud jde o tajné myšlenky, nevšímal jsem si jich: nechápal jsem, co to jsou satanova pokušení, ani jak se jim má odpírat a odolávat, atd.
- [40] PROTO TEDY, když jsem si poslechl, o čem si povídají, a zamyslel se nad tím, jsem se od nich vzdálil a věnoval se opět své práci, ale jejich slova a jejich rozhovor šly se mnou, a mé srdce zase zůstávalo s nimi, neboť jejich slova mě velice zasáhla: jednak mne přesvědčila, že mi chybí pravá znamení opravdu zbožného člověka, a také jsem díky nim došel přesvědčení, že ten, kdo takovým člověkem je, se nachází ve stavu blaženém a požehnaném.
- [41] PROTO JSEM SI ČASTO ZAŘÍDIL, abych mohl znovu a znovu pobývat ve společnosti těchto chudých lidí, neboť jsem nemohl zůstat stát stranou, a čím více jsem mezi ně chodil, tím více jsem měl pochybnosti o stavu, v němž jsem se nacházel, a dosud si pamatuji, že v tu dobu jsem ve svém nitru našel dvě věci, které mě někdy udivovaly (zejména s ohledem na to, jaký zaslepený, hloupý, odporný a bezbožný lump jsem ještě done dávna byl); jednou z nich byla nesmírná jemnost a citlivost

srdce, která způsobovala, že mě usvědčovalo to, co na základě Písma tvrdili, a druhou byla velká náchylnost mé mysli ustavičně o tom rozjímat a stejně tak i o všech dalších dobrých věcech, o kterých jsem kdy slyšel nebo četl.

[42] TYTO VĚCI mou mysl nyní tak přitahovaly, že ležela jako koňská pijavka u žíly a ustavičně volala: *Dej, dej*, Přísl 30; 15. Ba, tak se upínala k věčnosti a k věcem týkajícím se království nebeského, to znamená, pokud mi bylo známo, ačkoliv, jak Bůh ví, známo mi toho bylo jen velmi málo, že ani radovánky ani vlastní prospěch, ani přesvědčování ani hrozby ji nemohly od těch věcí odtrhnout nebo ji přimět pustit to, čeho se vši silou držela, a ačkoliv se za to, co teď řeknu, mohu stydět, přece je to ve skutečnosti jistá pravda: bylo by tehdy bývalo pro mě stejně těžké přimět svou mysl sestoupit z nebe na zem, jako jsem od té doby často shledával těžkým pozvednout ji naopak ze země k nebi.

[43] JEŠTĚ NA JEDNU VĚC nesmím zapomenout. V našem městě žil mladý muž, k němuž mé srdce dříve lnulo více než ke komukoliv jinému, ale jelikož to byl člověk velice hříšný, co se klení, rouhání a děvkaření týče, setřásl jsem ho a přestal se s ním stýkat, avšak asi čtvrt roku po tom, co jsem se s ním rozešel, jsem ho potkal v nějaké uličce a tázal se ho, jak se má. On opáčil, že se má dobře, a připojil, jak bylo jeho zvykem, něco rouhání a pošetilostí. *Ale Harry*, řekl jsem, *proč se takhle rouháš a kleješ? Co s tebou bude, když v tomhle stavu zemřeš?* Odvětil mi velmi podrážděně: *Kdo by pak dělal ďáblu společnost, kdyby nebylo takových, jako jsem já?*

[44] V TÉ DOBĚ jsem se seznámil s několika ranterскими knihami šířenými jistými lidmi v našem kraji, jež byly rovněž vysoko ceněny některými ze starých vyznavačů. Některé z nich jsem četl, ale nebyl jsem schopen si o nich udělat úsudek, protože,

jak jsem si tak v nich četl a přemýšlel o nich a cítil, že nejsem s to dojít k nějakému závěru, uchýlil jsem se k upřímné modlitbě asi v tomto duchu: *Ó, Pane, jsem hlupák a nedokáži rozpoznat pravdu od bludu, Pane, neponechávej na mě vlastní slepotě, abych s tímto učením buď souhlasil, anebo je zavrhl. Je-li to učení od Boha, ať jím nepohrdám, je-li od ďábla, ať je nepřijímám. Pane, kladu svou duši v této záležitosti jen tobě k nohám, ať nejsem oblouzen, o to tě v pokoře snažně prosím.* Celou tuto dobu jsem měl jednoho důvěrného zbožného druha, a to byl ten chudý muž, o němž jsem již mluvil dříve; ale někdy v tu dobu se z něj stal velice ďábelský ranter a začal se oddávat všem možným ohavnostem, zejména skutkům nečistoty. Rovněž popíral existenci Boha, andělů či Ducha a vysmíval se všem nabádáním k střízlivosti. Když jsem se snažil ho za jeho zkaženost kárat, smál se ještě víc a tvrdil, že zkusil všechna náboženství a nenatrefil nikdy na to pravé, až teď; také mi řekl, že zanedlouho uvidím, že všichni věřící přejdou k ranterům. Pročež jsem se, zhnusen oněmi kletými myšlenkami, od jeho společnosti odvrátil a nadále se vůči němu stal stejně cizím člověkem, jako jsem mu předtím byl blízko.

- [45] TENTO MUŽ neznamenal pokušení pouze pro mne, ale také pro mé povolání v kraji; náhodou jsem se ocitl ve společnosti několik lidí, kteří, ačkoliv dříve bývali v náboženství přísní, nechali se rovněž ošálit a odloudit těmito ranterem. Tito lidé se mnou také hovořovali o svých názorech, odsuzovali mě jako temného zákoníka a holedbali se, že pouze oni dosáhli dokonalosti a mohou si dělat, co se jim zlíbí, a přitom nehřešit. Ach, jak byla tato pokušení mému tělu příjemná, vždyť jsem byl ještě mladým mužem a na vrcholku svých tělesných sil; ale Bůh, který, jak doufám, pro mne měl připraveny lepší věci, ve mně živil strach před svým jménem a nestrpěl, abych takovéto kleté myšlenky přijal. A buď pochválen Bůh za to, že mi vložil do srdce touhu jej volat a žádat od něj pro sebe ochranu a vedení

a že jsem nikdy neměl důvěru ve svou vlastní moudrost, neboť od té doby jsem viděl, že ta modlitba přinesla ovoce a já byl uchráněn nejen od bludů ranterství, ale též od bludů, které se objevily později. Bible mi v těch dobách byla nade vše cenná.

[46] A TEHDY MI PŘIPADALO, že se na Bibli začínám dívat novými očima a číst ji jako nikdy předtím; obzvláště listy svatého apoštola Pavla mi byly nade vše milé a opravdu jsem se tehdy Bibli ani na okamžik nevzdaloval, ať už v četbě, nebo rozjímání, a stále jsem volal k Bohu a žádal jej, aby mi dal poznat pravdu a cestu do nebe a slávy.

[47] A JAK JSEM TAK POKRAČOVAL V čtení, padl jsem na pasáž: *Jednomu je skrze Ducha dáno slovo moudrosti, druhému slovo poznání podle téhož Ducha, někomu zase víra*, atd. 1 Kor 12. A ačkoliv, jak jsem od té doby pochopil, v těchto slovech Písma má Duch svatý na mysli zejména věci mimořádné, já dospěl k pevnému přesvědčení, že mi chybí věci obyčejné, totiž ono poznání a moudrost, které mají ostatní křesťané. Přemítal jsem nad tímto úryvkem z Písma a nevěděl jsem, co dělat, zejména slovo víra pro mě bylo těžko pochopitelné, protože jsem si nedokázal pomoci, ale někdy jsem se musel tázat, zda vůbec nějakou víru mám či nikoliv; neboť jsem se obával, že mě to vyřazuje ze všech požehnání, která ostatní dobří lidé od Boha obdrželi, ale nezamlouval se mi závěr, že ve své duši vůbec žádnou víru nemám, neboť, bylo-li by tomu tak, myslel jsem si, pak budu sám sebe mít za vskutku velkého zavržence.

[48] NIKOLIV, řekl jsem si sám pro sebe, i když nepochybuji o tom, že jsem hlupák a tupec a že mi chybí ty požehnané dary poznání a pochopení, které mají ostatní dobří lidé, přesto si troufnu soudit, že bez víry zcela nejsem, ačkoliv, co je to víra, nevím. Neboť mi bylo zjeveno, a o to se také (jak jsem od té doby pochopil) zasloužil satan, že ti, kdo skončí ve stavu neví-

ry, nemají ve své duši klid ani pokoj, a mně se nechtělo upadnout do naprostého zoufalství.

- [49] A TAK JSEM se kvůli tomuto pokoušení nějakou dobu bál si přiznat, že mi chybí víra. Bůh však nestrpěl, abych si takto ničil duši, a ustavičně ve mně proti mému zaslepenému a politováníhodnému názoru probouzel takové námitky a domněnky, které způsobovaly, že jsem věděl, že nebudu mít klid, dokud se nedoberu určitého poznání ohledně toho, zda víru mám, nebo ne; stále se mi honilo v hlavě toto: *Ale co když ti opravdu chybí víra? Ale jak víš, zda máš víru?* A kromě toho, jsem měl za jistou věc, že jestli ji nemám, tak určitě navěky zahynu.
- [50] AČKOLIV JSEM SE TEDY NEJPRVE SNAŽIL záležitost s vírou rychle přejít, zakrátko, když jsem celou věc lépe uvážil, jsem chtěl podrobit sám sebe zkoušce, zda víru mám, či nikoliv. Ale běda, já bloud, tak jsem byl zabeđený a hloupý, že jsem tenkrát nevěděl, jak to navléci, o nic víc, než vím dnes, za jaký konec vzít a jak úspěšně provést tuto vpravdě nezvyklou zkoušku, kterou jsem doposud nikdy nikoho provádět nespátřil ani jsem o ní vůbec nepřemýšlel.
- [51] PROČEŽ, zatímco jsem takto uvažoval a chystal se do toho po hlavě skočit (protože musíte mít na paměti, že doposud jsem se v té věci nikomu nesvěřil, pouze jsem naslouchal a uvažoval), už tady byl pokušitel se svým bludem, že se dozvím, zda mám víru, jedině tehdy, když udělám nějaký zázrak. Aby svá pokušení posílil a podepřel důvody, poukazoval přitom na taková slova v Písmu, která v tomto smyslu zdánlivě hovoří. A tak, jednoho dne, když jsem byl na cestě mezi Elstow a Bedfordem, palčivě na mě dotíralo pokušení, abych vyzkoušel, zda mám víru tím, že udělám nějaký zázrak; a ten tehdy spočíval v tom, že musím říci kalužím v prohlubních po koňských šlápotách v blátě: *Vyschněte, a suchým místům: Ať jsou z vás kaluže,*

a vskutku, v jednu chvíli jsem se to opravdu chystal říci, ale zrovna když jsem chtěl promluvit, napadlo mě toto: *Jdi ale napřed pod támbleten živý plot a pomodli se, aby ti k tomu Bůh dal sílu.* Když jsem se však domodlil, zahryzla se mi do srdce myšlenka, že kdybych se modlil a znovu se pokusil učinit zázrak, a přece by se navzdory tomu nic nestalo, pak bych měl jistotu, že nemám žádnou víru a jsem tedy ztracen a zavržen; ne, pomyslel jsem si, je-li tomu tak, zatím to zkoušet nebudu a ještě s tím chvíli počkám.

- [52] TAK JSEM BYL i nadále na rozpacích, poněvadž jsem si říkal, že mají-li víru pouze ti, kdo dokáží dělat takové báječné věci, pak z toho pro mne vyplývá, že v tuto chvíli žádnou nemám a nejspíš ani v budoucnu mít nebudu. A tak jsem se zmítal mezi ďáblem a svou vlastní hloupostí a byl jsem tak zmaten, zvláště někdy, že jsem vůbec nevěděl, co si počít.
- [53] NĚKDY V TU DOBU mi byl v jakémisi vidění zjeven blažený stav oněch chudých lidí v Bedfordu takto: viděl jsem, jako kdyby byli všichni na sluncem ozářeném svahu jakési vysoké hory, kde se slunili v hřejivých slunečních paprscích, zatímco já se chvěl a choulil v zimě, soužen mrazem, sněhem a temnými mračny, a připadalo mi také, že mezi mnou a nimi vidím zeď obepínající tuto horu, a skrze tuto zeď má duše nesmírně toužila projít, protože jsem si říkal, že kdybych mohl, šel bych přímo až do jejich středu a tam by mne také hřálo teplo sálající z jejich slunce.
- [54] PŘEDSTAVOVAL JSEM SI, jak chodím pořád kolem dokola této zdi a celou dobu se ustavičně zvědavě dívám, jestli bych někde nenašel nějakou cestu nebo průchod, kudy bych mohl vstoupit dovnitř, ale nějakou dobu jsem nemohl nalézt nic; nakonec jsem si však všiml, že tam je jakási úzká skulinka, jakoby malá dvířka ve zdi, kterými jsem se pokusil projít, ale ta

dvířka byla velice úzká a já se mnohokrát pokoušel dostat se dovnitř, ale všechno bylo marné, až jsem byl vším tím usilovným snažením téměř ubitý; nakonec se mi zdálo, že jsem s velkou námahou nejprve vstrčil dovnitř hlavu, potom jsem, natočen na stranu protáhl ramena a konečně celé tělo; pak jsem byl nesmírně šťasten a šel jsem se posadit mezi ně a radoval se ze světla a tepla, které sálalo z jejich slunce.

[55] A BYL MI PODÁN následující výklad té hory a zdi atd. Hora znamenala církev živého Boha, slunce, které na ně svítilo, útěšnou záři jeho milosrdné tváře dopadající na ty, kdo byli uvnitř; zeď jsem si vyložil jako slovo představující rozdělení mezi křesťany a světem; a skulina ve zdi, to byl, říkal jsem si, Ježíš Kristus, který je cestou k Bohu Otci, *Jan* 14; 6, *Mat* 7; 14. Avšak to, že průchod byl neuvěřitelně úzký, tak úzký, že jsem jím nemohl projít jinak než s velkými obtížemi, to mi ukazovalo, že do života mohou vejít jen ti, kteří to myslí naprosto vážně, a jen tehdy, nechají-li tento zkažený svět za sebou, neboť zde je místo pouze pro tělo a duši, nikoliv však pro tělo, duši a hřích.

[56] TOTO PODOBENSTVÍ prodlévalo v mé mysli po mnoho dní a celou tu dobu jsem viděl sám sebe v politováníhodném stavu zavržení, přesto však se ve mně rodila naléhavá žízeň a touha být jedním z těch, kdo sedí na slunci: nyní jsem se rovněž modlíval, kdekoli jsem byl, doma nebo mimo domov, v domě či na poli, a také jsem si často s povzneseným srdcem zpíval verš z padesátého prvního žalmu *Ó, Pane, poblédni na mou bídu*,¹ neboť doposud jsem nevěděl, kde jsem.

[57] ANI JSEM JEŠTĚ NEDOKÁZAL dojít uspokojivé jistoty v tom, zda mám víru v Krista; místo uklidnění jsem však shledal, že na

¹ upravená, rýmovaná verze knihy Žalmů – pozn. překl.

mou duši začínají útočit nové pochybnosti o mé budoucí blaženosti, a to zejména takovéto: Zda jsem vyvolen a což jestli den milosti již nastal a je nenávratně pryč?

[58] TATO DVĚ POKUŠENÍ mne velice sužovala a zneklidňovala, někdy jedno a někdy druhé. Mám-li nejprve pohovořit o věcech týkajících se pochyb ohledně mého vyvolení, shledal jsem v tuto dobu, že ačkoliv celý hořím touhou nalézt cestu do nebe a věčné slávy a ačkoliv mě od toho nedokáže nic odradit, přece mě tato otázka tak obtěžuje a zbavuje odv ahy, že mi připadalo, obzvláště někdy, jako kdyby mi svou silou a mocí doslova vysávala mé tělesné síly. Tento verš z Písma, jak se mi zdálo, rovněž pošlapával všechny moje touhy: *Nezáleží tedy na tom, kdo chce, ani na tom, kdo se namáhá, ale na Bohu, který se smilovává.* Řím 9; 16.

[59] S TÍMTO CITÁTEM z Písma jsem si opravdu nevěděl rady, neboť jsem zcela jasně viděl, že pokud si mě velký Bůh ve své nekoněčné milosti a štěrnosti dobrovolně nevybral, abych byl nádobou smilování, i kdybych toužil a úpěl a snažil se, až by mi srdce pukalo, nic dobrého by z toho nevzešlo. A proto jsem se stále nemohl zbavit této otázky: Jak poznáte, že jste vyvoleni? A co když nejste? Co potom?

[60] Ó, PANE, pomyslel jsem si, co jestli opravdu nejsem? Možná, že nejsi, řekl pokušitel. Opravdu to tak může být, pomyslel jsem si. Takže tedy, řekl satan, můžeš úplně klidně všeho nechat a už se dál nesnažit, protože nejsi-li opravdu vyvolen a vybrán od Boha, nedá se vůbec mluvit o tom, že bys mohl být spasen: Vždyť přece *nezáleží na tom, kdo chce, ani na tom, kdo se namáhá, ale na Bohu, který se smilovává.*

[61] TYTO VĚCI mě uváděly do stavu naprosté bezradnosti, nevěděl jsem, co říci ani jak na tato pokušení reagovat (opravdu mi ani

na mysl nepřišlo, že to na mne takto útočí satan, spíše mi připadalo, že mi tuto otázku vnuká můj vlastní rozum), neboť to, že pouze vyvolení dojdou věčného života, jsem bez váhání a ochotně přijímal; avšak celá ta otázka spočívala v tom, jestli já jsem jedním z nich.

[62] TAK TEDY JSEM PO NĚKOLIK DNÍ zažíval nesmírné útoky a zmatek a při chůzi jsem se částokrát málem na místě zhroutil, tak byla moje mysl zesláblá; ale jednoho dne, poté, co jsem tím byl již mnoho týdnů skličován a ubíjen, když už jsem se docela vzdával veškeré své už tak pramalé naděje na to, že kdy dosáhnu života, vytanula mi na mysli s veškerou svou vahou následující věta: *Pohleď na dávná pokolení a viz, zda kdy někdo důvěřoval Bohu a byl zavržen?*

[63] COŽ MÉ DUŠI PŘINESLO velikou úlevu a povzbuzení, neboť tím mi právě v tom okamžiku bylo řečeno: *Začni na začátku knihy Genesis a čti až do konce knihy Zjevení a zjistíš, zda můžeš nalézt někoho, kdo kdy důvěřoval Bohu a byl zatracen.* Jen jsem tedy přišel domů, hned jsem vzal Bibli, abych se podíval, zda v ní tato slova najdu, a nepochyboval jsem o tom, že je najdu okamžitě, neboť ta slova byla tak živá, tak mocně zasáhla mého ducha a dala mu takovou úlevu, že mi bylo, jako by ke mně v tu chvíli promluvila samotná Bible.

[64] TAK JSEM ŠEL a podíval se do ní, ale to místo jsem nenašel; jenže ta slova se mi stále vracela; potom jsem se zeptal nejprve jednoho dobrého muže a pak jiného, jestli by oni nevěděli, kde to místo je, ale oni žádné takové místo neznali; udivovalo mne, že se taková věta tak zčistajasna a s takovou silou zmocnila mého srdce, dala mu takovou úlevu a zůstávala v něm, a přesto žádný to místo nemohl najít (nepochyboval jsem totiž, že v Písmu svatém je).

- [65] TAK TOMU BYLO déle než rok a já to místo pořád nemohl nalézt, ale nakonec, když jsem se podíval do apokryfních knih, jsem je našel v *Sírachovcovi* 2; 10, což mě nejprve poněkud zklamalo; ale protože jsem tehdy měl již více zkušeností s láskou a milosrdenstvím Božím, trápilo mě to méně; zejména když jsem uvážil, že tato věta sice není v textech, které nazýváme svatými a kanonickými, ale přesto představuje shrnutí a podstatu řady zaslíbení, a tudíž je mojí povinností čerpat z ní útěchu a já Boha za to slovo velebím, neboť ke mně od Boha přišlo: a dodnes mi ono slovo občas zazáří před mým vnitřním zrakem.
- [66] PŮTOM NA MĚ mocně dolehla ona druhá pochybnost: *Což jestli den milosti již nastal a je nenávratně pryč?* Což jestli jsi promeškal čas slitování? Vzpomínám si, že jednoho dne, když jsem tak kráčet krajinou, hloubal jsem usilovně nad myšlenkami jako: Co když den milosti už je pryč? A aby mé trápení bylo ještě horší, pokušitel způsobil, že mi na mysl přišli ti dobří lidé z Bedfordu, a nadhodil mi toto: Ti, jelikož již obráceni jsou, jsou také jedinými, které Bůh chce v tomto kraji zachránit, a já přišel již příliš pozdě, protože tito dostali požehnání předtím, než jsem přišel já.
- [67] A TU SE MNE ZMOCNILA veliká úzkost a já si říkal, že tomu tak opravdu docela dobře může být, i chodil jsem sem a tam a zoufal si nad svým žalostným stavem a považoval se za mnohem horšího než tisíc hlupáků dohromady, protože jsem tak dlouho otálel a prožil tolik let v hříchu, a přitom jsem neustále volal: Ach, proč jen jsem se neobrátil dříve! Ach, že jsem se neobrátil před sedmi lety! Také jsem se kvůli tomu sám na sebe zlobil, že jsem nebyl chytřejší a zbytečně marnil čas, až jsem ztratil svou duši i nebe.
- [68] KDYŽ JSEM ALE BYL již dlouho sužován tímto strachem a stěží jsem se dokázal hnout z místa byt' jen o jediný krok, skoro

přesně na tomtéž místě, kde se mi dostalo povzbuzení předtím, mi vytanula na mysli tato slova: *Přinut' je, ať přijdou, aby se můj dům naplnil, a ještě je místo*, Luk 14; 22,23. Tato slova, obzvláště však *a ještě je místo*, zněla mému sluchu sladce, neboť se mi vpravdě zdálo, že skrze tato slova vidím, že v nebi je pro mne místa dost, a navíc, že když Pán Ježíš tato slova vyřkl, myslel tehdy na mě, a poněvadž věděl, že přijde čas, kdy mě bude sužovat strach, že pro mne v jeho srdci není dost místa, promluvil tato slova a nechal je zapsat, aby mi pomohla bojovat proti tomuto ohavnému pokušení. Tak jsem tomu tehdy opravdu věřil.

- [69] ZE SVĚTLA a povzbuzení těchto slov jsem žil po hezkou dobu a o to více mne těšilo pomyšlení, že Pán Ježíš na mě myslel před tak dávnou dobou a tato slova řekl úmyslně kvůli mně, neboť jsem si tehdy doopravdy myslil, že je schválně vyslovil, aby mne jimi povzbudil.
- [70] AVŠAK NEBYL JSEM zcela prost pokušení se znovu vrátit; byla to pokušení od satana, mého vlastního srdce a světských známých, ale děkuji Bohu, že tato pokušení byla vyvážena oním zdravým vědomím smrti a soudného dne, který mi ustavičně tanul před očima. Častokrát jsem si také vzpomněl na Nabuchodonozora, o kterém se praví: *Dal mu všechna království světa*, Dan 5; 18,19. A přece, říkal jsem si, byt' měl tento velký muž všechen svůj podíl v tomto světě, jediná hodina v ohni pekelném by stačila, aby na to všechno zapomněl. A tato úvaha mi velice pomohla.
- [71] NĚKDY V TUTO DOBU se mi rovněž dostalo určitého poznání ohledně zvířat, která Mojžíš považoval za čistá a nečistá. Říkal jsem si, že tato zvířata jsou typy lidí: čisté typy jsou lidem Božím, nečisté typy pak dětmi Zlého. A tak jsem četl, že čistá zvířata přežvykují píci; to pro nás znamená, říkal jsem si, že se

musíme žít slovem Božím; také mají rozdělené kopyto: to si zase musíme vyložit tak, že chceme-li být spaseni, musíme se oddělit od způsobů bezbožných lidí. A také, když jsem o nich dále četl, shledal jsem, že přežvykujeme-li píci jako zajíc, a máme přitom na nohou drápy jako pes, nebo máme-li rozdělené kopyto jako vepř, a přitom nepřezvykujeme píci jako ovce, tak přesto přese všechno nejsme nic jiného než nečistí tvorové: neboť jsem si říkal, že zajíc představuje ty, kdo mluví o Slovu, přesto však kráčejí po cestách hříchu, a že vepř je jako ten, kdo se oddělí od svého vnějšího znečištění, ale přesto mu chybí slovo víry, bez něhož nemůže být žádné cesty ke spáse, i kdyby byl člověk sebezbožnější, *Dt 14*.

Poté jsem čtením Bible zjistil, že ti, kdo mají být oslaveni spolu s Kristem na věčnosti, *musí jím být povoláni zde*. Povolání k účasti na jeho slově a spravedlnosti a k útěchu skýtajícím jistotám a prvotinám jeho Ducha a ke zvláštnímu podílu na všech těch nebeských věcech, které ve skutečnosti duši připravují na pokoj a dům slávy tam nahoře na nebesích.

[72] TU JSEM SE ZNOVU velice zarazil a nevěděl, co dělat, obávaje se, že jsem nebyl povolán, neboť, říkal jsem si, jestliže nejsem povolán, co mi pak může pomoci? Nikdo, kromě těch, kdo mají pravé povolání, nedostane dědictvím království nebeské. Ach, jak jsem nyní miloval tato slova, která hovořila o *povolání křesťanů!* Jako když Pán řekl jednomu *Následuj mě* a druhému *Pojď za mnou* a ach, říkal jsem si, kéž by tak řekl totéž i mně! S jakou radostí bych za ním utíkal.

[73] NEMOHU NYNÍ ani vyslovit, s jakou touhou a zoufalstvím v duši jsem volal ke Kristu, aby mě povolal. Tak tomu se mnou bylo nějakou dobu a já celý hořel touhou být obrácen k Ježíši Kristu a takovou jsem tehdy spatřoval slávu v tom být obrácen, že jsem bez podílu na ní nemohl být spokojený. Zlato! Kdyby bývalo bylo možné pořídit obrácení za zlato, co bych za to byl

dal! Kdyby mi býval patřil celý svět, byl bych ho desetitisíckrát dal za toto: aby moje duše mohla být obrácena.

- [74] JAK MILÝ BYL teď v mých očích každý, o němž jsem si myslel, že je obráceným mužem či ženou! Ti lidé celí zářili, kráčeli jako ti, kdo na sobě nesou zřetelnou pečeť nebes. Ach, viděl jsem, že jim los padl v kraji blaha a jejich dědictví je velkolepé, *Žalm 16*. Co mne však skličovalo, byla slova o Kristu v Markovi: *Vystoupil na horu a zavolal k sobě ty, které si vyvolil Mk 3; 13*.
- [75] TENTO VERŠ PÍSMÁ u mě vyvolával mdloby a strach, a přesto zažíhal v mé duši oheň. Děsila mě následující myšlenka: aby se nestalo, že ve mně Kristus nenalezne zalíbení, neboť on si přece povolal *ty, které si vyvolil*. Avšak sláva, kterou jsem stavu obrácení přikládal, mé srdce natolik přitahovala, že jsem jen zřídka dokázal číst o lidech, které Kristus povolal, abych si okamžitě nepřál: Kéž bych mohl býval mít na sobě jejich šaty, kéž bych se byl narodil jako Petr, kéž bych se byl narodil jako Jan nebo kéž bych býval mohl být tam a slyšet ho, když je k sobě povolal; jak bych býval křičel: Ó, Pane, také mě povoluj! Ale běda, měl jsem strach, že mne nepovolá.
- [76] A PÁN DOPUSTIL, aby to takto se mnou bylo po mnoho měsíců, a nezjevoval mi nic, buď že jsem již byl, nebo že jsem v budoucnosti měl být povolán. Ale nakonec, když uběhlo hodně času, a po mnohém úpění k Bohu, abych mohl být účasten na onom svatém a nebeském povolání, ke mně přišlo slovo: *Očistím krev těch, jejichž krev jsem dosud neočistil, neboť Hospodin přebývá na Siónu, Jóel 3; 21*. Tato slova, říkal jsem si, mi byla poslána jako povzbuzení, abych dále trpělivě čekal na Boha, a znamenala pro mne, že přestože dosud obrácen nejsem, přece možná přijde čas, kdy se snad opravdu ke Kristu obrátím.

[77] ASI NĚKDY TOU DOBOU jsem se začal svěřovat těm chudým lidem z Bedfordu a vyprávět jim o svém stavu, a ti, když to slyšeli, pověděli o mně panu Giffordovi, který si rovněž našel čas, aby se mnou promluvil, a učinil si o mně dobré mínění, i když myslím, že k tomu měl pramalé důvody, ale pozval mě k sobě domů, kde jsem ho slyšel rozprávět s jinými o jednání Božím v lidské duši, což mě všechno ještě více usvědčovalo, a od té doby jsem začal nahlížet alespoň z části marnost a vnitřní zkaženost svého hříšného srdce, neboť až dosud jsem toho v tomto ohledu příliš nevěděl, ale nyní se mi to začalo postupně vyjevovat a rovněž to ve mně podněcovalo hříšnost tak jako nikdy předtím. Nyní jsem s jistotou shledal, že hříšné tužby a nectnosti uvnitř mne silně působí a projevují se ve zlých myšlenkách a žádostech, kterých jsem si dříve nevšímal: rovněž mé touhy po nebi a životě začaly ochabovat a také jsem shledával, že zatímco dříve má duše velice toužila po Bohu, nyní mé srdce začalo prahnout po každé hloupé daremnosti, ba, zpěčovalo se a nechtělo se starat o to, co je dobré, přestalo dbát jak na mou duši, tak na nebesa, ustavičně se zdráhalo plnit jakoukoliv povinnost a bylo jako špalek přivázaný k noze ptáka, aby nemohl uletět.

[78] JSEM TEĎ ČÍM DÁL HORŠÍ, říkal jsem si, jsem nyní obrácení vzdálen více než kdykoliv předtím; i začal jsem převelice klepat na mysli a otevřel brány svého srdce takové sklíčenosti, která mne stáhla do hlubin vpravdě pekelných. Kdybych v tu chvíli hořel na hranici, nemohl bych věřit, že mne Kristus miluje. Běda, neslyšel jsem ho, neviděl ani necítil, nedokázal jsem se radovat z ničeho, co s ním mělo cokoliv společného; bylo mi, jako bych byl hnán bouří, mé srdce bylo nečisté, Kananejší obývali zemi.

[79] OBČAS JSEM O SVÉM STAVU vyprávěl lidu Božímu, a ti, když to slyšeli, mě litovali a vyprávěli mi o zaslíbeních, ale stejně dobře

by mi bývali mohli říkat, abych se prstem dotkl slunce, jako mi kázat, abych přijal zaslíbení nebo se na ně spoléhal, a sotva jsem tak učinil, veškerý můj rozum a cit mi vypověděly poslušnost a já viděl, že mám srdce, které chce hřešit, a že podléhám zákonu, podle kterého budu souzen.

- [80] (KVŮLI TOMU VŠEMU jsem tenkrát často myslel na toho chlapce, kterého otec přivedl ke Kristu: *Ještě než k němu přišel, démon ho povalil a zkroutil křečí, padl na zem, svíjel se a měl pěnu u úst.*) Luk 9; 42, Mk 9; 20.
- [81] DÁLE PAK JSEM v oněch dnech zjistil, že se mé srdce zatvrdilo vůči Hospodinu a jeho svatému Slovu; shledal jsem, že má nevíra jako by se ramenem zapřela o dveře, aby nemohl vstoupit, a to dokonce i tehdy, když jsem hoře vzdychal a volal: Dobrý Bože, vyraž je; *Hospodine, rozraž tato bronzová vrata a zlom tyto železné závory*, Žalm 107; 16. Přesto následující slovo někdy způsobovalo, že se v mém srdci rozhostil na nějaký čas klid a mír: *Přepásal jsem tě, ač jsi mě neznal*, Iz 45; 5.
- [82] AVŠAK CELOU TU DOBU jsem vnímal každý hřích s větší přecitlivělostí než kdy předtím, byl jsem celý jakoby obrácen naruby: neodvažoval jsem se dotknout svého svědomí ani špendlíčkem, ba ani malým klacíkem, byť nebyl větší než stéblo trávy, neboť bylo nyní tak rozbolavělé a kruté by se ozývalo při sebe-menším dotyku. Nevěděl jsem nyní, jak mám používat slova, v obavě, že bych je mohl použít špatně: ó, jak opatrně jsem si tehdy počínal ve všem, co jsem dělal i říkal! Připadalo mi, jako bych se nacházel v rozbahněném močálu, který se chvěje, sotva se jen trochu pohnu, v němž jsem ponechán bez Boha, bez Krista i bez Ducha a bez všech dobrých věcí.
- [83] AČKOLIV JSEM BYL před svým obrácením takovým velikým hříšníkem, musím říci, že Bůh na mě přesto nikdy nevaloval vinu

za hříchy pramenící z mé neznalosti, pouze mi ukazoval, že, nemám-li Krista, jsem ztracen, neboť jsem zhřešil. Viděl jsem, že mi chybí dokonalá spravedlnost, která by mi dovolila stát se před Bohem bez sebemenší poskvrnky, a že tuto spravedlnost nelze nalézt nikde jinde než v osobě Ježíše Krista.

[84] AVŠAK MÉ PRVOTNÍ a vnitřní poskvrnění, ono poskvrnění, které bylo zdrojem mého soužení a mé bolesti, to jsem viděl, jak se uvnitř mne neustále strašlivě rozpíná, že jsem z toho cítil vinu až úžasnou, kvůli tomu jsem sám sobě byl odpornější než ropucha a myslel si, že Bůh na mě pohlíží stejně: hřích a zkaženost, jak jsem již řekl, prýštily z mého srdce stejně přirozeně jako voda z pramene. Říkal jsem si teď, že všichni mají lepší srdce než já; mohu si vyměnit srdce s kýmkoliv, říkal jsem si, a nikdo kromě ďábla samotného se mi nevyrovná co do vnitřní zkaženosti a poskvrněnosti duše. Upadl jsem tedy při pohledu na svou vlastní ohavnost do hlubokého zoufalství, neboť jsem si dokázal spočítat, že tento stav, v němž se nacházím, nemůže být v souladu se stavem milosti, zajisté, pomyslel jsem si, jsem Bohem opuštěn, zajisté jsem vydán ďáblu a bohaprázdné myslí: a tak tomu se mnou bylo dlouho, dohromady až několik let.

[85] ZATÍMCO mě takto soužily obavy, že budu zatracen, přiváděly mě k údivu dvě věci; jednak jsem se pozastavoval nad tím, když jsem viděl, jak se staří lidé honí za věcmi tohoto světa, jako kdyby zde měli žít navždycky, a jednak mě udivovalo, když se věřící křesťané velice trápili a soužili poté, co je potkala nějaká vnější ztráta, jako třeba smrt manžela, manželky, dítěte, atd. Pane Bože, říkal jsem si, k čemu tolik povyku kolem takových maličkostí? Jaký to shon po věcech tohoto světa u jedněch, a žal nad jejich ztrátou u druhých! Jestliže se tolik pachtí po věcech tohoto světa a prolévají pro ně tolik slz, jaký nářek by pak měli spustit nade mnou, jak by mě měli litovat a modlit se za mě! Má

duše umírá, má duše propadá záhubě. Kdyby na tom má duše byla dobře a kdybych si tím tak byl jist, ach, jak bohatým bych se pak cítil, i kdybych byl živ pouze o chlebu a vodě, považoval bych to pouze za malé zlo a snášel bych je jako zanedbatelné břemeno. *Zraněného ducha, kdo jej může snést?*

- [86] A AČKOLIV JSEM BYL takto ztrápen, zmítán a sužován pohledem na svou vlastní hříšnost, jejím vědomím a hrůzou z ní, přesto jsem se bál toto vědomí a nahlížení vlastní hříšnosti zcela vypudit z myslí, neboť jsem věděl, že vina vnímaná svědomím, není-li odstraněna správným způsobem, to znamená krví Kristovou, způsobí, že se člověk stane spíše horším nežli lepším, skončí-li jeho duševní útrapy. A proto, když na mne těžce doléhala má vina, volal jsem, aby ji ze mne sňala Kristova krev, a jestliže vina pomíjela bez ní (neboť se někdy zdálo, že vědomí hříchu odumírá a dočista se vytrácí), tehdy jsem se rovněž snažil znovu ji do svého srdce vrátit, a to tak, že jsem svému duchu připomínal trest za hřích v ohni pekelném a volal jsem: *Pane, ať neodchází z mého srdce jinak než správným způsobem, jinak než skrze krev Kristovu a skrze jeho milost vůči mé duši*; neboť ke mně velice promlouval tento verš Písma: *Bez vylití krve není odpuštění*. Žid 9; 22. Obával jsem se toho ještě více proto, že jsem viděl lidi, které sice trápily výčitky svědomí a kteří volali k Bohu a modlili se, ale šlo jim spíše o dosažení chvilkové úlevy od jejich trápení než o odpuštění hříchu, bylo jim jedno, jak se své viny zbavují, takže jim hřích sešel z myslí, a jelikož se ho zbavili špatným způsobem, nepřineslo jim to požehnání, a oni pak byli poté, co jejich trápení pominulo, zatvrzelejší, zaslepenější a hříšnější než předtím. To u mě vyvolávalo obavy a způsobovalo, že jsem o to více volal k Bohu, abych nedopadl stejně.

- [87] A TEHDY JSEM ZALITOVAL, že mne Bůh učinil člověkem, neboť jsem měl strach, že jsem zavržen – považoval jsem neobráceného člověka za nejubožejšího ze všech tvorů. A jak jsem se

tak soužil a zmítal ve svém politováníhodném stavu, považoval jsem sám sebe za opuštěného a nad většinu lidí nešťastného.

- [88] ANO, myslel jsem si, že je nemožné, abych kdy ve svém srdci našel tolik dobroty a poděkoval Bohu za to, že mne stvořil člověkem. Člověk je svým původem vpravdě tím nejvznešenějším ze všech tvorů ve viditelném světě, ale hříchem učinil sám sebe tím nejnižším. Zvířata, ptáci, ryby, atd. – velebil jsem jejich stav, neboť tato stvoření neměla hříšnou povahu, nebyla urážkou pro zrak Boží; nebylo jim souzeno jít po smrti do pekelného ohně; mohl bych tedy býval jásat, kdyby se můj stav podobal stavu kteréhokoliv z nich.
- [89] TAKTO TO SE MNOU BYLO po dlouhou dobu, ale když nadešel čas útěchy, slyšel jsem, jak kdosi káže kázání na slova z *Písně písní* (Pís 4; 1): *Jak jsi krásná, láska má, jak jsi krásná*, avšak tenkrát on učinil tato dvě slova, *láska má*, svým hlavním předmětem a tématem a poté, co ten text poněkud objasnil, učinil na jeho základě těchto několik závěrů: 1. *Že církev, a tudíž všechny spasené duše, jsou Kristovou láskou, když jsou nemilované, 2. Kristovou láskou, a to bez příčiny, 3. Kristovou láskou, i když jsou od světa nenáviděny, 4. Kristovou láskou, když na ně doléhá pokušení a když jsou opuštěny, 5. Kristovou láskou všechny do jedné.*
- [90] JÁ VŠAK HNED NEPOCHOPIL nic z toho, co říkal, a začal jsem rozumět, teprve když se dostal ke čtvrtému bodu a řekl toto: *Je-li tomu tak, že spasená duše je Kristovou láskou, když je pokoušena a opuštěna, potom, nebohá pokoušená duše, když na tebe útočí a doléhá pokušení a tvář Boží se před tebou skrývá, i tehdy pomysli jen na tato dvě slova: LÁSKO MÁ.*
- [91] A TAK MI CESTOU DOMŮ tato slova znovu vytanula na mysli a pamatuji si dobře, že v tu chvíli jsem si v duchu řekl: Co

z toho budu mít, pomyslím-li na ona dvě slova? Tato myšlenka se mi sotva stačila v duši vylíhnout, a už mi v duchu vzplála tato slova: *Ty jsi má láska, ty jsi má láska*, dvacetkrát po sobě; a jak se mi tak ta slova honila hlavou, byla stále silnější a vroucnější a začala mě nutit, abych vzhlédl vzhůru, ale jelikož jsem se stále ještě potácel někde mezi nadějí a strachem, pořád jsem proti tomu v srdci namítal: *Ale je to skutečně pravda? Je to pravda?* Načež mě napadla tato věta: *Nevěděl, že to, co mu anděl učinil, je skutečnost*, Sk 12; 9.

[92] POTOM JSEM SE ZAČAL PODDÁVAT tomu slovu, které mocně a bez přestání radostně rozeznávalo mou duši: *Ty jsi má láska, ty jsi má láska a nic tě neodloučí od mé lásky*; a s tím mi přišlo na mysl, co je psáno v *Řím 8; 39*. A tu bylo mé srdce naplněno útěchou a nadějí a nyní jsem také uvěřil, že mi mé hříchy budou odpuštěny; ba, byl jsem nyní natolik přemožen láskou a slitováním Božím, že si vzpomínám, že jsem nevěděl, jak ovládnout svou radost, než dojdu domů; myslel jsem si, že o jeho lásce a o tom, jak se nade mnou smiloval, mohu promlouvat dokonce i k těm vranám na zoraném poli přede mnou, kdyby mi bývaly mohly rozumět, proč jsem si, naplněn v duchu velkou radostí, pravil: *Kéž bych tu s sebou měl pero a inkoust, abych si to zapsal, než půjdu dál, neboť zajisté na toto nezapomenu ani za čtyřicet let, ale běda, neuplynulo ani čtyřicet dní, a už jsem to všechno začal zase zpochybňovat.*

[93] PŘESTO VŠAK mi občas bylo pomůženo, abych uvěřil, že se jedná o pravý projev milosti vůči mé duši, ačkoliv vzpomínka na něj ztratila hodně na živosti a štavnatosti. Asi tak týden nebo čtrnáct dní nato mě začal velmi pronásledovat tento verš Písma: *Šimone, Šimone, ble, satan si vás vyžádal*, Luk 22; 31. A občas v mém nitru zazněl tak silně, ba jako kdyby na mne někdo hlasitě zavolal, že jsem se jednou až ohlédl přes rameno, neboť mi opravdu připadalo, že na mne z velké dálky volá nějaký

člověk, a teprve později jsem si pomyslel, že volal tak nahlas proto, aby mě zburcoval k modlitbě a k ostražitosti. To volání přišlo, aby mi dalo na srozuměnou, že se nade mnou stahují mračna a chystá bouře, já však jsem to nechápal.

- [94] TAKÉ SI PAMATUJI, že tenkrát, když na mě ten hlas tak silně zavolal, bylo to naposledy, co mi zazněl v uších; ale přesto mám dojem, že dosud slyším, jak mocně mi v uších zní ten silný hlas a volá: *Šimone, Šimone*. Opravdu jsem měl za to, jak jsem vám již pověděl, že na mne někdo volá, někdo, kdo stojí půl míle za mnou, a ačkoliv nevolal moje jméno, přece mě to přimělo, abych se náhle ohlédl v přesvědčení, že ten, kdo tak hlasitě volá, volá mě.
- [95] BYL JSEM VŠAK TAK HLOUPÝ a nevědomý, že jsem neznal důvod toho hlasitého volání (které, jak jsem pochopil a pocítil brzy nato, bylo sesláno z nebe jako výstraha, abych se probudil a připravil se na to, co se chystá), jenom mě to přimělo k rozjímání a k zamyšlení nad tím, z jakého důvodu mi tento verš Písma, a to v takovéto míře, tak často a tak nahlas, ustavičně zní a drnčí v uších. Avšak, jak jsem již řekl, nedlouho poté jsem v tom postřehl Boží záměr.
- [96] ASI TAK MĚSÍC NATO se na mne snesla veliká bouře, která mě zřídilastokrát hůř než všechno, co jsem do té doby zažil. Příkladla se ke mně nenápadně, napřed v jedné věci, pak v druhé, nejprve mi byl vzat všecken klid, pak mě zachvátila temnota, načež mého ducha k mému velkému zmatku a překvapení zaplavily přívaly rouhání, a to jak proti Bohu a Kristu, tak proti Písmu. Tyto rouhavé myšlenky byly takové, že ve mně rovněž rozněcovaly otázky zpochybňující samotnou existenci Boha a jeho jediného milovaného Syna, otázky po tom, zda Bůh či Kristus opravdu existují, nebo ne a zda Písmo svaté není spíše jen jakási bajka a vymyšlená báchorka než svaté a čisté slovo Boží?

[97] POKUŠITEL NA MĚ také neodbytně dotíral takto: jak můžeš vědět, jestli Turci nemají Písmo, které dokazuje, že jejich Mohamed je Spasitel, stejně dobře jako to naše, které dokazuje, že jím je Ježíš; a mohu si snad myslet, že tolik tisíc lidí v tolika zemích a královstvích žije, aniž by znalo správnou cestu do nebe (pokud nebe skutečně existuje), a že pouze a jedině my, kteří obýváme jakýsi zapadlý kout světa, bychom touto znalostí měli být obdařeni? Všichni považují své vlastní náboženství za to nejsprávnější – židé, mohamedáni i pohané, a co když celá naše víra, Kristus a Písmo jsou také jenom jakási taková vymyšlenost?

[98] NĚKDY JSEM SE SNAŽIL S tímto ponoukáním polemizovat a postavit proti němu některé výroky blahoslaveného Pavla, ale běda, když jsem tak učinil, zakrátko jsem shledal, že se mé argumenty obracejí proti mně. Ačkoliv nám Pavel a jeho učení tolik leželi na srdci, přece jen mě napadalo, jak mohu vědět, jestli ve skutečnosti, když to byl takový chytrý a mazaný muž, nemohl podlehnout pokušení klamat lidi pomocí obrovských bludů a nelitovat námahy a cestovat, aby své bližní dočista zničil?

[99] TYTO NÁZORY (a mnoho dalších, které v tuto chvíli nesmím, ba ani se neodvažuji vyslovit – ani ústy ani na papíře) tak ovládly mého ducha a tak zatížily mé srdce, jak svým počtem a vytrvalostí, tak svou palčivostí a silou, že jsem měl pocit, jako kdyby v mém nitru od rána do večera neexistovalo nic než ony a jako kdyby zde ve skutečnosti nemohl existovat prostor pro nic jiného, a rovněž jsem usoudil, že Bůh ve svém hněvu nad mou duší mne nechal těmito názorům napospas, aby si mne odnesly, jakoby v nějakém mocném víru.

[100] POUZE PODLE NECHUTI, kterou vzbuzovaly v mém duchu, jsem měl pocit, že ve mně je cosi, co je odmítá přijmout – avšak

takto jsem uvažoval pouze tehdy, když mě Bůh nechal polknout vlastní chrchel, jinak tato pokušení lomozem, který působila, svou silou a naléhavostí utápěla a zaplavovala a jako by pohřbívala všechny takové myšlenky nebo i pouhou vzpomínku na ně. V době, kdy jsem byl takto pokoušen, jsem častokrát přistihl svou mysl, že náhle začíná klít a proklínat nebo že hovoří nějaké ohavnosti o Bohu nebo Kristu jeho Synu a o Písmu.

[101] TEHDY SE MI ZDÁLO, že jsem dozajista posedlý ďáblem, jindy jsem si zase říkal, že jsem rozumu zbavený, neboť místo toho, abych chválil a velebil Boha Hospodina spolu s ostatními, stačilo, abych o něm někoho slyšel mluvit, a okamžitě z mého srdce proti němu vytryskla nějaká strašlivá, rouhavá myšlenka. Ať jsem si tedy myslel, že Bůh je, nebo zase si říkal, že nic takového neexistuje, nepociťoval jsem ve svém nitru žádnou lásku ani pokoj ani žádné příjemné rozpoložení.

[102] TYTO VĚCI MĚ UVRHLY do přehlubokého zoufalství, neboť jsem dospěl k názoru, že něco takového se u těch, kdo milují Boha, v žádném případě nevyskytuje. Častokrát, když na mě tato pokušení silně doléhala, jsem přirovnával sám sebe k děcku, které nějaká cikánka popadla a strčila pod zástěru a odnáší je pryč z domova; občas jsem sice kopal a také ječel a křičel, a přece jsem byl jakoby přivázan k perutím onoho pokušení a vítr mě odnášel pryč. Rovněž jsem vzpomínal na Saula a na to, jak se ho zmocnil zlý duch, a velice jsem se bál, že můj stav je stejný jako jeho, 1 Sam 16; 14.

[103] V ONĚCH DNECH, když jsem slyšel jiné hovořit o tom, co je hřích proti Duchu svatému, pokušitel mě tak naváděl, abych toužil zhřešit tímto hříchem, že mi bylo, jako bych nemohl, nesměl ani neměl mít klid, dokud jej nespáchám; a nemohl to být žádný jiný hřích než tento: měl-li být spáchán tak, že se mělo vyslovit nějaké slovo, cítil jsem, že by má ústa to slovo mohla vyslovit,

ať bych chtěl, nebo nechtěl, a toto pokušení na mě doléhalo tak silně, že častokrát jsem byl připraven strčit si ruku pod bradu a držet ústa zavřená, a ze stejného důvodu mě také jindy napadalo, že bych po hlavě skočil do nějakého hnojiště nebo někam jinam, abych udržel ústa zavřená, aby nemluvila.

104] NYNÍ JSEM OPĚT VELEBIL úděl psa a ropuchy a měl jsem stav všeho, co Bůh stvořil, za daleko lepší ve srovnání se strašlivým stavem svým a svých bližních; ba, s radostí bych býval na sebe vzal úděl takového psa nebo koně, neboť jsem věděl, že nemají duši, která může za hřích zahynout pod tíhou věčného pekelného břemene, jako se tomu pravděpodobně stane s duší mojí; a ačkoliv jsem toto viděl, toto cítil a byl tím vším napadrt drcen, přece můj zármutek ještě prohlubovalo vědomí, že nemohu tvrdit, že z celé své duše toužím být vysvobozen. Tento verš Písma mi rovněž drásal duši a uvrhoval ji do víru těchto duševních muk: *Svévolní budou jak vzvednuté moře, které se nemůže uklidnit, jehož vody vyvrhují špínu a kal. Nemají pokoj svévolníci, praví můj Bůh*, Iz 57; 20,21.

105] A SRDCE jsem občas měl nesmírně tvrdé; i kdybych dal tisíc liber za jedinou slzu, neprolil bych ji; ba ani jsem občas netoužil prolít byt' jedinou slzu. Byl jsem velice skličován pomyšlením, že by toto byl můj úděl. Viděl jsem, že někteří dokáží truchlit a hořekovat nad svým hříchem a jiní zase se dokáží radovat a velebit Boha za Krista a jiní zase dokáží tiše hovořit o Slově Božím a s vděčností si je připomínat, zatímco já jediný se zmítám uprostřed bouře či vichřice. To mě velice rmoutilo. Myslel jsem si, že jsem na tom takhle pouze já. A tak jsem hořce lkal nad tím, jakou mám smůlu, avšak vybřednout z těchto věcí nebo se jich zbavit jsem nedokázal.

106] PO DOBU, kdy toto pokušení trvalo, což bylo asi jeden rok, jsem se nedokázal účastnit bohoslužeb bez těžké a mučivé sklí-

čenosti; byl jsem tehdy velice sužován rouháním: když jsem naslouchal Slovu Božím, nečistota, rouhání a zoufalství mě držely jako svého zajatce; při četbě mě někdy zničehonic napadaly myšlenky, které zpochybňovaly všechno, co jsem četl; jindy zase mou mysl náhle tak zvláštním způsobem rozptylovaly a upoutávaly jiné věci, že jsem nechápal, nevnímal a nepamatoval si ani tu větu, kterou jsem právě přečetl.

- [107] ROVNĚŽ PŘI MODLITĚ jsem tenkrát prožíval učiněná muka. Někdy se mi zdálo, že snad vidím ďábla, ba zdálo se mi, že cítím, jak mě zezadu tahá za šaty. Rovněž v čas modlitby byl u mne ustavičně přítomen a ponoukal mě, abych už skončil, modlitbu přerušil, odbýval ji, už ses modlil dost, teď už toho nech, a neustále mou mysl rozptyloval. Někdy mi též vnucoval takové hříšné myšlenky, jako že se k němu nebo za něj musím modlit, jindy mi vytanulo na mysli: *Padni přede mnou, nebo Padneš-li přede mnou a budeš se mi klanět*, Mat 4; 9.
- [108] TAKÉ KDYŽ JSEM SE kvůli rozptylujícím myšlenkám v době plnění této povinnosti snažil svou mysl utišit a soustředit ji na Boha, pokušitel se velmi namáhal mne rozptýlit a zmást a narušit soustředění mé mysli tím, že mé duši a představivosti podsouval podobu keře, býka, pometla nebo něčeho podobného, jako kdybych se k těm věcem měl modlit, a k těmto věcem rovněž občas (zvláště někdy) mou mysl tak upoutal, že mi připadalo, že nemohu myslet na nic jiného nebo modlit se k ničemu jinému než k nim nebo k nějakým jiným věcem jim podobným.
- [109] PŘESTO JSEM i tehdy občas míval určité veliké obavy, které vnášely do mého srdce neklid, obavy z Boha a z toho, že jeho evangelium je skutečně pravdivé: ach, jaké však se mi v těch dobách ze srdce draly nevýslovné vzdechy! Celou svou duši jsem tehdy dával do každického slova; volal jsem celý ztrápený

k Bohu, aby se nade mnou smiloval, ale pak mne zase skličovaly takové falešné představy, jako je tato: zdálo se mi, že Bůh se těmito mým modlitbám vysmívá a říká, a to v přítomnosti svatých andělů: Tento ubožák a lump po mně tak dychtí, jako bych neměl nic jiného na práci než se smilovávat na takových, jako je on – běda, nebohý hlupáku! Jak klamnou nadějí se kojíš, nalézt přízeň u Nejvyššího není určeno takovým, jako jsi ty.

10] POTOM KE MNĚ PŘIŠEL pokušitel také s takovouto řečí, aby mi vzal odvalu: Po milosrdenství jen hoříš, jen počkej, já tě zchladím! Takovýhle nebudeš navždy; mnozí jiní byli na kratičký okamžik stejně zapálení, jako jsi ty, já však jejich horlivost uhasil (a s těmi slovy mi vyvstali před očima ti, kdo odpadli). Potom jsem měl strach, že tomu se mnou bude stejně, ale, řekl jsem si, že jsem rád, že mi toto přichází na mysl; inu, budu se mít na pozor a povedu si co nejopatrněji. I když si budeš dávat pozor, řekl satan, budeš to mít se mnou až příliš těžké, zchladím tě, aniž by sis toho všiml, postupně, kousek po kousku, je mi jedno, říkal, bude-li to i sedm let trvat, než tvé srdce zchladím, jestli se mi to nakonec podaří; ustavičné houpání ukolébá plačící dítě k spánku: budu se činit vytrvale, ale svého cíle dosáhnu. Teď hoříš jasným plamenem, a přece, jestli se mi podaří tě z toho ohně vytáhnout, vychladneš, ani nebudeš vědět jak.

11] TYTO VĚCI MĚ VELICE TRÝZNILY, neboť jsem si říkal, že ačkoliv se v současné chvíli necítím být připraven zemřít, dlouhý život by mohl způsobit, že budu připraven ještě méně, neboť časem na všechno zapomenou a vymaže se mi z paměti dokonce i vzpomínka na zlo, které hřích působí, na drahocennost nebes a na to, jak nutně je mi zapotřebí krve Kristovy, abych jí byl obmyt, a to jak ve svém duchu, tak ve svém smýšlení. Děkuji však Kristu Ježíši, že toto všechno nezpůsobilo, že bych tehdy polevil ve svém volání, ale spíše mě to k němu ještě více povzbudilo (*jako ta, která se setkala s cizoložníkem Dt 22; 25*);

v oněch dnech mi bylo oporou toto slovo Písma, které přišlo poté, co jsem pro tyto věci nějakou dobu velmi trpěl: *Jsem jist, že ani výšiny ani blubiny, ani smrt ani život atd. nás nedokáží odloučit od lásky Boží, která je v Kristu Ježíši*, Řím 8; 38. A já tedy doufal, že dlouhý život nebude příčinou mé záhuby a že díky němu nepřijdu o nebe.

[112] PŘESTO SE MI V TOMTO POKUŠENÍ dostávalo určité pomoci, ačkoliv jsem ji tehdy všechnu zpochybňoval: promluvila ke mně slova na začátku třetí kapitoly *Jeremiáše* a rovněž tak pátý verš oné kapitoly, kde se praví, že ačkoliv jsme mluvili a páchali to nejhorší, co jsme mohli, přece bychom měli volat k Bohu *Můj Otče, tys byl údcem mého mládí*, a měli bychom se k němu navrátit.

[113] JEDNOU SE NA MNE rovněž sladce usmála slova psaná v 2 Kor 5; 21: *Tobo, který nepoznal hřích, kvůli nám ztotožnil s hříchem, abychom v něm dosáhli Boží spravedlnosti*. Vzpomínám si také, že jednoho dne, když jsem seděl u sousedů a byl velice smutný při pomýšlení na mnohá svá rouhání, jsem si v duchu říkal: Jaký mám důvod si myslet, že by údělem takového hnusného a odporného člověka, jako jsem já, měl být věčný život, když tu mne náhle zasáhlo toto slovo: *Co k tomu dodat? Je-li Bůh s námi, kdo proti nám?* Řím 8; 31. A toto mi také pomohlo: *Ponevadž já jsem živ, také vy budete živi*, Jan 14; 19. Toto však byly pouhé náznaky, doteky a krátká navštívení, byť v danou chvíli velice sladké, neměly však dlouhého trvání, *ale, stejně jako Petrova plachta, zničehonic mi byly zase vzaty a vyneseny vzhůru do nebe*, Sk 10; 16.

[114] AVŠAK POTOM SE MI PÁN plněji a milosrdněji nechal poznat a opravdu, nejen že mne docela osvobodil od viny, která kvůli všem těmto věcem zatěžovala mé svědomí, ale rovněž mě zbavil odpornosti, která s ní byla spojena, neboť pokušení

pominulo a já opět nabyl rozumu tak, jako všichni ostatní křesťané.

- [115] VZPOMÍNÁM SI, že jednoho dne cestou na venkov jsem přemítal o hříšnosti a rouhavosti svého srdce a uvažoval o nepřátelství vůči Bohu, které v sobě chovám, když tu mi přišel na mysl tento verš Písma: *Smíření přinesla jeho oběť na kříži*, Kol 1; 20; a prostřednictvím tohoto verše jsem byl toho dne veden k tomu, abych si stále znovu a znovu uvědomoval, že Bůh je s mou duší skrze tuto krev usmířen, ba, nahlédl jsem, že spravedlnost Boží a má hříšná duše se mohou skrze tuto krev obejmout a políbit: byl to pro mne dobrý den a doufám, že na něj nikdy nezapomenu.
- [116] JINDY, když jsem seděl doma u krbu a rozjímal nad svou hříšností, Pán způsobil, že mi začalo být drahým a vzácným též toto slovo: *Protože sourozence spojuje krev a tělo, i on se stal jedním z nich, aby svou smrtí zbavil moci toho, kdo smrtí vládne, totiž ďábla, a aby tak vysvobodil ty, kdo byli strachem před smrtí drženi po celý život v otroctví*, Žid 2; 14,15. Připadalo mi, že nádhera vyzařující z těchto slov měla tehdy pro mě takový význam, že, jak jsem tam tak seděl, jednou nebo dvakrát jsem málem omdlel, nikoliv však ze zármutku a soužení, ale z opravdové radosti a pokoje.
- [117] ONOHO ČASU jsem se rovněž zúčastňoval bohoslužeb ve sboru zbožného pana Gifforda, jehož učení z Boží milosti přispívalo hojnou měrou k mé vytrvalosti a stálosti ve víře. Tento muž si vzal za úkol vysvobozovat lid Boží od všech falešných berliček, po kterých jsme náchylní sahat a vypomáhat jimi našim duším; měl nás k tomu, abychom si dávali obzvláštní pozor a nedůvěřovali ničemu, co nám jako pravdu předkládá ten či onen, ale abychom usilovně volali k Bohu a žádali jej, aby nás o pravdivosti oněch tvrzení On sám přesvědčil a zakotvil nás

v nich skrze svého Ducha v Písmu svatém, neboť, jak říkal, budete-li činit cokoliv jiného, když přijdou pokušení, a budou-li silná, shledáte, že se vám nedostává pomoci shůry ani síly vzepřít se jim (příčemž jste právě na tuto pomoc a sílu kdysi spoléhali), jelikož vám pravdivost tvrzení, která jste přijali, nebyla dosvědčena nebem.

- [118] TO PŘIŠLO V TAK PŘÍHODNOU DOBU pro mou duši, jako přicházejí podzimní a jarní deště, každý ve svém období; shledal jsem totiž, a to na základě vlastních smutných zkušeností, že tato jeho slova jsou pravdivá. (Neboť jsem cítil, že *nikdo nemůže říci*, obzvláště je-li pokoušen od ďábla, že *Ježíš Kristus je Pán, leč v Duchu Svatém.*) Pročež jsem shledal svou duši skrze milost velmi ochotnou sát toto učení a modlit se k Bohu, aby nestrpěl, aby mi cokoliv, co se týká Boží slávy a mé vlastní věčné blaženosti, nebylo potvrzeno shůry, neboť nyní jsem viděl jasně, že je nesmírný rozdíl mezi představami těla a krve a zjeveními Božími v nebi a rovněž že je veliký rozdíl mezi vírou, která je předstíraná a poplatná lidské moudrosti, a vírou člověka zrozeného pro Boha, *Mat 16; 15,16 & 1 Jan 5; 1.*
- [119] ACH, jak byla nyní má duše vedena Bohem od pravdy k pravdě! Od narození a kolébky Syna Božího až po jeho nanebevstoupení a druhý příchod z nebes, aby soudil svět.
- [120] OPRAVDU, shledal jsem tehdy, že veliký Bůh je ke mně velice laskavý, neboť, pokud si vzpomínám, cokoliv jsem chtěl, aby mi objasnil a vyjevil, se mu pro mne zlíbilo udělat, a tím myslím všechny části evangelia Pána Ježíše, do kterých mne postupně uvedl; zdálo se mi, že vidím úžasné dílo Boží, řádně doložené na základě vyprávění čtyř evangelistů a spočívající v tom, že Bůh nám dal Ježíše Krista, aby nás spasil, a to od jeho početí a narození až po jeho druhý příchod v čas soudu: zdálo se mi, jako bych ho viděl se narodit, jako bych ho viděl vyrůstat a jako

bych ho viděl kráčet tímto světem od kolébky až ke kříži, a také jsem viděl, s jakou vznešeností sám sebe vydal, když přišel ke kříži, a nechal se na něj pověsit a přibít za mé hříchy a zlé skutky; a když jsem tak dumal o této jeho životní pouti, vytanulo mi na mysli toto: *Byl určen pro porážku*, 1 Pet 1; 19,20.

[121] KDYŽ JSEM NAHLÉDL též pravdivost jeho vzkříšení a vzpomněl si na slova Písma: *Nedotýkej se mne, Marie* atd., viděl jsem ho jakoby skákat radostí před vchodem do hrobu, poněvadž vstal z mrtvých a přemohl naše strašné nepřátele *Jan* 20; 17. Rovněž jsem ho v duchu viděl jako člověka stojícího po pravici Boha Otce a viděl jsem, jak sestupuje z nebes, aby slavně soudil svět, a byl jsem v těchto věcech utvrzen těmito následujícími odkazy v Písmu: *Sk* 1; 9,10, *Sk* 7; 56, *Sk* 10; 42, *Žid* 7; 24, *Žid* 8; 38, *Zj* 1; 18 & 1 *Tes* 4; 17,18.

[122] JEDNU DOBU mne velice trápila nejistota, zda Pán Ježíš byl právě tak člověk jako Bůh a Bůh právě tak jako člověk, a musím říct, že ať si tehdy lidé říkali, co chtěli, pro mě to nic neznamenalo a nepovažoval jsem se za zakotveného v žádné pravdě Boží, dokud jsem ji neměl potvrzenou shůry. Tato věc mne zkrátka velice soužila a já nevěděl, jak ji vyřešit. Nakonec mi vytanulo na mysli, co se říká v páté kapitole *Zjevení*: *Vtom jsem spatřil, že uprostřed mezi trůnem a těmi čtyřmi bytostmi a starci stojí Beránek*. Uprostřed trůnu, pomyslel jsem si, je jeho božství, uprostřed starců je jeho lidství. Ach, jak tohle ale zajiskřilo, pomyslel jsem si, to byl dotek Boží a poskytl mi sladkou útěchu; a ještě jedno slovo Písma mi v tomto ohledu pomohlo: *Narodí se nám dítě, bude nám dán syn, na jehož rameni spočine vláda a bude mu dáno jméno: Divuplný, Rádce, Mocný Bůh, Věčný otec, Vládce pokoje* atd. *Iz* 9; 6.

[123] KROMĚ TOHOTO BOŽÍHO POUČENÍ skrze jeho Slovo, Pán použil dvě věci, aby mě v tomto upevnil. Jednou z nich byly omyly

kvakerů a druhou vina za hřích; neboť čím více kvakeři odpo- rovali jeho pravdě, tím více mě v ní Bůh upevňoval, uváděje mne do veršů Písma, které ji báječným způsobem obhajovaly.

[124] OMYLY, které tito lidé tenkrát zastávali, byly následovné: 1. že Písmo svaté není Slovem Božím, 2. že každý člověk na světě má ducha Kristova, milost, víru atd., 3. že Ježíš Kristus, který byl ukřižován a zemřel před 1 600 lety, neučinil božské spravedlnosti, pokud se hříchů lidí týče, zadost, 4. že Kristovo tělo a krev jsou přítomny ve svatých, 5. že těla dobrých i špatných, která jsou pochována na hřbitově, nevstanou z mrtvých, 6. že vzkříšení u dobrých lidí už nastalo, 7. že člověk Ježíš, který byl ukřižován mezi dvěma zloději na hoře Kalvárii v zemi kanaánské u Jeruzaléma, nevystoupil vzhůru nad hvězdná nebesa, 8. že tentýž Ježíš, který zemřel rukou Židů, nepřijde znovu v poslední den a v lidské podobě nebude soudit všechny národy, atd.

[125] V ONĚCH DNECH tito lidé podněcovali mnohem více zlých a ohavných věcí, které mne nutily ještě bedlivěji pátrat v Písmu, abych pak skrze poznání a svědectví, kterých se mi dostane, získal nejen poučení, ale též hojnou posilu a útěchu v jeho pravdě a, jak jsem řekl, vina za hřích mi hodně pomohla, neboť sotva se u mne dostavila, krev Kristova ji hned sňala a to se opakovalo znovu a znovu a bylo to tak sladké a zcela v souladu s Písmem; ó, přátelé,¹ volejte k Bohu, aby vám zjevil Ježíše Krista, *není lepšího učitele nad něj.*

[126] MUSEL BYCH příliš dlouho vyprávět, chtěl-li bych vám do všech podrobností vypovědět, jak mne Bůh vyučoval ve všech vě- cech týkajících se Krista a jak, aby tak mohl učinit, mi vysvět-

¹ Přáteli na tomto místě Bunyan myslí kvakerskou církev, jejíž oficiální ná- zev zní Society of Friends – Společnost přátel; pozn. překl.

loval jeho slova, jak mi je otevíral, jak učinil, že se před mými zraky rozzářila, a způsobil, že ve mně přetrvávala a ujišťovala mne znovu a znovu jak o jeho vlastní existenci, tak o existenci jeho Syna i Ducha, Slova i evangelia.

[127] JAK JSEM JIŽ JEDNOU ŘEKL, pouze toto vám ještě jednou povím, že se mu totiž obvykle zlíbilo se mnou jednat takto: nejprve dopustit, abych ohledně jejich existence byl sužován pokušením, a pak mi je zjevit; neboť někdy na mně ležela veliká vina za hřích, tak těžká, že mě drtila napadř, a tu mi Pán ukázal Kristovu smrt a tak mocně pokropil mé svědomí jeho krví, že jsem shledal, a to ještě dříve, než jsem si to stačil plně uvědomit, že i v mém svědomí, kde až do té chvíle panoval a běsnil zákon, zavládne mír a láska Boží skrze Krista.

[128] NYNÍ MÁM DŮKAZ shůry, že jsem spasen, říkal jsem si, opatřený množstvím zlatých pečetí, které se mi všechny houpou přímo před očima; nyní jsem se mohl těšit vzpomínkou na toto zjevení i na onen předchozí projev milosti a častokrát jsem toužil a přával si, aby už nastal soudný den a já mohl zůstat navěky rozdílen pohledem na něj, radostí, která z něj vyzařuje, a společenstvím s ním, jehož hlava byla korunována trny, jehož tvář poplivali a tělo rozlámali a jehož duše byla vydána jako oběť za moje hříchy: neboť zatímco předtím jsem ležel před jícnem pekla a ustavičně se chvěl, nyní mi připadalo, že jsem od něj tak vzdálen, že jsem jej nemohl, když jsem se ohlédl, ani rozeznat; ach, myslel jsem si tenkrát, kéž by mi nyní mohlo být už osmdesát let, abych mohl zemřít rychle a má duše mohla dojít odpočinku.

[129] AVŠAK DŘÍVE, než jsem se z těchto svých pokušení takto vyprostil, velice jsem toužil poznat zkušenost nějakého zbožného muže z dob dávno minulých, který o ní psal nějakých sto let předtím, než jsem se narodil, neboť pokud jde o ty, kdo psali

v naší době, říkal jsem si (ale nyní bych byl rád, aby mi odpustili), že píší pouze to, co ostatní lidé cítí nebo co někde jinde díky svým rozumovým schopnostem a talentu nastudovali, aby mohli odpovědět na námitky, které, jak věděli, jiným lidem vrtají v hlavě, aniž by šli příliš do hloubky. Zkrátka a dobře, poté, co jsem si v duchu něco takového již dlouho přál, Bůh, který má v rukou všechny naše dny a cesty, mi jednoho dne vložil do ruky knihu Martina Luthera, a to jeho komentář k dopisu *Galatským*, knihu tak starou, že se málem rozpadala, sotva jsem v ní list obrátil. Velice mne potěšilo, že se mi taková stará kniha dostala do ruky, a když jsem ji jenom zběžně přečetl, zjistil jsem, že můj stav je, na základě jeho zkušeností, tak přesně a důkladně pojednán, jako kdyby ve své knize psal o mé duši; to mě udivilo, neboť jsem uvažoval takto: tento člověk nemohl vědět nic o dnešní situaci křesťanů, ale musel psát a mluvit o zkušenostech dávných časů.

[130] KROMĚ TOHO v té knize s velikou vážností pojednával o vzniku těchto pokušení, zejména pak rouhání, zoufalství a podobně, a ukazoval, že v tom má do značné míry prsty Mojžíšův zákon, stejně tak jako ďábel, smrt a peklo, což mi bylo ponejprv velmi divné, když jsem o tom ale uvažoval a pozoroval, jak se věci mají, zjistil jsem, že tomu tak opravdu je. Nemám v úmyslu se zde šířit o podrobnostech a myslím, že musím veřejně prohlásit pouze toto: dávám přednost této knize pana Luthera o *Galatských* (s výjimkou Bible svaté) před všemi knihami, které jsem kdy viděl, neboť ji považuji za nejvhodnější lék pro zraněné svědomí.

[131] A NYNÍ JSEM SHLEDAL, jak mi alespoň připadalo, že Krista ne-skonale miluji. Ach, zdálo se mi, že má duše se k němu celá přimknula, že se k němu přimknuly všechny mé city. Pociťoval jsem k němu lásku žhnoucí jako oheň a říkal jsem si nyní, spolu s Jobem, že bych měl zahynout ve svém hnízdě; rychle jsem

však poznal, že má velká láska je vlastně malá a že já, který se domnívám, kdovíjak vroucí lásku k Ježíši Kristu nechovám, bych ho znovu nechal jít kvůli nějaké opravdové maličkosti. Bůh ví, jak nás pokořit, a umí vzdálit od muže pýchu.¹ Nedlouho nato podstoupila má láska v tomto ohledu zkoušku.

132] NEBOŤ POTÉ, co mě Pán tak velkomyslně vysvobodil z tohoto velkého a bolestného pokušení a tak sladce mne zakotvil ve víře ve své svaté evangelium a dal mi tím mocnou útěchu a požehnané důkazy z nebe ohledně mého podílu na jeho lásce skrze Krista, pokušitel na mne přišel znovu s ještě bolestnějším a strašlivějším pokušením než předtím.

133] A TO PRODAT tohoto neskonale požehnaného Krista a rozejít se s ním, vyměnit ho za věci tohoto světa, za cokoliv: toto pokušení na mě doléhalo po dobu jednoho roku a dotíralo na mne s takovou úporností, že jsem se ho nezbavil ani na jediný den v měsíci, někdy ani na hodinu po mnoho dní, pokud jsem nespal.

134] A AČKOLIV JSEM dle svého vlastního úsudku byl přesvědčen, že ti, kdo jsou jednou skutečně v Kristu (což jsem doufal, že skrze jeho milost platí i o mně), jej nemohou nikdy navěky ztratit: *Neboť země nesmí být prodávána bez práva na zpětnou koupi, neboť země je má*, praví Bůh, Lev 25; 23, přece mě neustále trýznilo pomyšlení, že bych měl v sobě mít byť i jen jednu takovou myšlenku proti Kristu Ježíši, který pro mě učinil to, co učinil; a přece jsem tehdy neměl téměř žádné jiné myšlenky krom těchto rouhavých.

135] AVŠAK ANI MOJE NECHUŤ vůči těmto myšlenkám ani touha a snaha se jim vzepřít nezkrátily byť v nejmenším délku jejich

¹ Job 33; 17 pozn. překl.

trvání ani neotřáslы jejich mocí a silou; neboť se neustále vtíraly téměř do všeho mého konání, takže jsem ani nemohl dojíst jídlo, shýbnout se pro hřebík, rozštípnout polínko nebo se podívat na to nebo ono, aby se ihned nedostavilo pokušení: *Prodej Krista za toto nebo prodej Krista za tamto, prodej ho, prodej ho.*

- [136] NĚKDY MI TO PROBĚHLO HLAVOU až stokrát po sobě: Prodej ho, prodej ho, prodej ho, a mohu říci, že jsem se tomu musel po celé hodiny vzpírat a ustavičně se v duchu stavět na odpor a bránit proti tomu, aby se mi náhodou, nevědomky, v srdci nezrodila nějaká zlá myšlenka, která by tomu pokušení mohla podlehnout. A někdy se také stávalo, že mi pokušitel namluvil, že jsem mu již podlehl, a to mi pak po řadu dní bylo, jako by mě na skřipci mučili.
- [137] TOTO POKUŠENÍ ve mně vyvolalo takovou hrůzu, abych mu někdy opravdu nepodlehl a nebyl jím přemožen, že ve snaze klást odpor a odolat tomuto zlu pouhá síla mé mysli uváděla do pohybu i mé tělo, a já se naprázdno rozmachoval kolem sebe rukama a lokty a k tomu jsem tak rychle, jako zhoubce říkal *Prodej ho*, odpovídal: Neprodám, neprodám, neprodám, neprodám, ani za tisíce a tisíce a tisíce světů; a říkal jsem si, jen abych jej uprostřed těchto útoků příliš nepodcenil, až jsem se dostal do stavu, kdy jsem sotva věděl, kde mi hlava stojí, či jak se znovu usebrat.
- [138] V TĚCHTO OBDOBÍCH mě nenechal ani v klidu najíst, ba věru, když jsem seděl u stolu a jedl, musel jsem odejít se modlit, musel jsem okamžitě přestat jíst, a to ihned, tak falešně svatý ten ďábel byl. Když jsem byl takto pokoušen, řekl jsem si v duchu: *Teď sedím u jídla, nech mě dojíst. Ne*, pravil on, *musíš to udělat teď, nebo rozhněváš Boha a budeš pohrdat Kristem*. A tak mě tyto věci velmi sužovaly; a vzhledem k hříšnosti své povahy (a představě, že tyto věci jsou podněty přicházející od Boha)

odmítal jsem to udělat, jako kdybych to odpíral Bohu; a potom jsem byl stejně provinilý, protože jsem neuposlechl pokoušení ďábla, jako kdybych ve skutečnosti porušil Boží zákon.

139] **ABYCH TO VŠAK ZKRÁTIL:** jednoho rána, když jsem ležel v posteli, tak jako jindy na mne velice zuřivě zaútočilo toto pokušení, abych *prodal Krista a rozešel se s ním*; tento zlolajný návrh se mi stále honil hlavou: *Prodej ho, prodej ho, prodej ho, prodej ho*, tak rychle, jak jen člověk dokáže mluvit, a já na to zase v duchu, tak jako jindy, odpovídal: Neprodám, neprodám, ani za tisíce, tisíce, tisíce, alespoň dvacetkrát po sobě, ale nakonec po velké námaze, když už jsem byl téměř bez dechu, jsem pocítil, jak mi do srdce proniká tato myšlenka: *Ať si jde, jestli chce!* A také se mi zdálo, že cítím, jak se tomu mé srdce dobrovolně podvoluje. Ach, ta satanova píle! Ach, ta bída lidského srdce!

140] **BYLO PO BITVĚ** a já padl k zemi, jako pták sestřelený z koruny stromu, do veliké viny a strašlivého zoufalství; i vstal jsem z postele a odploužil se na pole; Bůh však ví, že s tím nezkroušenějším srdcem, jaké jen smrtelník může podle mě snést; a tam jsem po dobu dvou hodin byl jako člověk zcela bez života, bez jakékoliv naděje, že by mu život byl vrácen, člověk odsouzený k věčnému zatracení.

141] **A NADTO MOU DUŠI UCHVÁTIL** a nepřestával svírat následující verš Písma: *Ať nikdo není nevěrný a bezbožný jako Ezau, který prodal prvorozenství za jediný pokrm. Víte přece, že když se potom chtěl stát dědicem požehnaní, byl odmítnut. Neměl už příležitost k nápravě, ačkoliv ji s pláčem hledal*, Žid 12; 16,17.

42] **BYL JSEM NYNÍ** jako v poutech; připadal jsem si, jako bych byl ve vězení a už jen čekal, až přijde soud; po celé dva roky mě teď neprovázelo nic jiného než zatracení a čekání na zatracení:

opravdu, neprovázelo mě nic jiného než toto – až na několik úlevných okamžiků, jak se dozvíte z následujícího vyprávění.

- [143] TATO SLOVA byla pro mou duši jako bronzové okovy na nohou a jejich ustavičné chřestění mne provázelo po celých několika měsících. Ale jednoho dne okolo desáté, jedenácté hodiny jsem šel kolem jakéhosi živého plotu, Bůh ví, že naplněn zármutkem a vinou, a naříkal jsem sám nad sebou, že mne stihl tak krutý osud a zrodila se ve mně tato myšlenka, když tu mne náhle napadla tato věta: *Krev Kristova smývá veškeré viny*; nato jsem se v duchu napřímil, a tu mou mysl náhle ovládlo toto slovo Písma: *Krev Ježíše Krista, jeho Syna, nás očisťuje od každého hříchu*, 1 Jan 1; 7.
- [144] NYNÍ JSEM ZAČAL POCÍŤOVAT, jak se v mé duši rozmáhá pokoj, a zdálo se mi, že vidím pokušitele, jak se dívá úkosem a krade se ode mne, jako by se styděl za to, co udělal. Zároveň se mi můj hřích a krev Kristova začaly jevit takto: že můj hřích ve srovnání s krví Kristovou nebyl pro ni ničím jiným, než čím je tato malá hrouda či kámen ležící přede mnou vůči tomuto rozlehlému a širému poli, které zde vidím. To mě tak na dvě nebo tři hodiny velmi povzbudilo. V tu dobu se mi také zdálo, že očima víry vidím Syna Božího trpět za mé hříchy. Ale jelikož tento stav nebyl stálý, poklesl jsem znovu na duchu pod tíží nesmírné viny.
- [145] AVŠAK HLAVNĚ KVŮLI již zmíněnému verši z Písma o Ezauovi prodávajícím své právo prvorozeného, neboť onen verš Písma mi ležel na mysli celý den, celý týden, ba celý rok a tiskl mě k zemi, takže jsem se nemohl vůbec zvednout; neboť, když jsem se snažil soustředit na ta či ona jiná slova Písma, abych načerpal útěchu, přece mi v uších stále zněla ta věta: *Víte přece, že když se potom chtěl stát dědicem požehnaní, byl odmítnut. Neměl už příležitost k nápravě, ačkoliv ji s pláčem hledal.*

146] NĚKDY, musím říct, se mne přece jen dotkla slova v *Luk 22; 31: Modlil jsem se za tebe, aby tvá víra neselehala*, nezůstala však se mnou nastálo; ani já jsem nemohl, když jsem uvážil svůj stav, nalézt důvod k tomu si být jen vzdáleně představit, že by v těchto slovech mohl tkvět kořen milosti i pro mne, když jsem zhřešil tak, jak jsem zhřešil. Byl jsem nyní rozerván a rozpolcen opravdu hluboce a nadlouho.

147] POTOM JSEM ZAČAL se srdcem zkroušeným a obezřetným uvažovat o povaze a velikosti svého hříchu a pátrat v Slově Božím, zda bych někde nenalezl slovo zaslíbení nebo nějakou povzbudivou větu, která by mi přinesla úlevu. A tak jsem začal rozjímat nad třetí kapitolou v *Markovi: Všechny hříchy i všechna možná rouhání budou lidem odpuštěny*. Toto místo, říkal jsem si, na první pohled obsahuje veliké a slavné zaslíbení týkající se odpuštění velkých hříchů, když jsem však o tom slově uvažoval důkladněji, připadalo mi, že by se mu spíše mělo rozumět tak, že se vztahuje na ty, kdo ty věci, o kterých se tam mluví, spáchali, dokud byli v přirozeném stavu, nikoliv však na mne, který jsem obdržel poznání a milost, ale přesto jsem potom, navzdory tomu, Krista urazil tak, jak jsem jej urazil.

148] BÁL JSEM SE PROTO, že by tento můj ohavný hřích mohl být hříchem neodpuštělným, o němž zde evangelium hovoří takto: *Kdo by se však rouhal proti Duchu svatému, nemá odpuštění na věky, ale je vinen věčným hříchem*, Mk 3. A věřil jsem tomu tím spíš, kvůli oné větě v dopise *Židům: Víte přece, že když se potom chtěl stát dědicem požehnání, byl odmítnut. Neměl už příležitost k nápravě, ačkoliv ji s pláčem hledal*. Neboť toto mi pořád vězelo v hlavě.

149] A NYNÍ jsem se sám sebe děsil a byl si na obtíž. Nikdy v životě jsem nevěděl, až teď, co znamená být unaven vlastním životem,

a přesto se bát zemřít. Ó, jak rád bych nyní byl kýmkoliv, jen ne sebou samým! Čímkoliv, jen ne člověkem! A v jakékoliv situaci kromě té svojí! Neboť nic se mi tak často nehonilo hlavou jako to, že je nemožné, aby mi byl odpuštěn můj hřích a abych byl zachráněn před budoucím hněvem.

[150] A NYNÍ jsem se začal snažit přivolat dobu, která již uplynula, a přál si nastotisíckrát, aby den, kdy jsem byl sváděn k tomuto hříchu, měl teprve přijít, a velice rozhněván jak na své srdce, tak na všechny ty útoky jsem dospěl k závěru, že bych se raději nechal roztrhat na kousky, než abych připustil, že jsem jim podlehl. Avšak běda, na tyto myšlenky, přání a předsevzetí bylo nyní již příliš pozdě, už mi nemohly pomoci, ta rouhavá myšlenka se v mém srdci již zrodila, Bůh mne opustil a já padl. Ach, říkal jsem si, *Kéž by mi bylo jako za předešlých měsíců, jako za dnů, kdy mě Bůh střežil!* Job 29; 2.

[151] A POTOM, jelikož se mi nechtělo zahynout, jsem znovu začal srovnávat svůj hřích s ostatními a zjišťovat, zda někdo z těch, kteří byli spaseni, činil tak, jako jsem činil já. A tak jsem se zaobíral Davidovým cizoložstvím a vraždou a shledal jsem oba zločiny nadmíru ohavnými a navíc spáchanými poté, co obdržel poznání a milost, ale přesto, když jsem tak o nich uvažoval, uvědomoval jsem si, že David svým hříchem porušil pouze zákon Mojžíšův, a od tohoto hříchu jej Pán Ježíš Kristus mohl, v souladu se svými slovy, osvobodit. Avšak mé hříchy byly proti evangeliu, ba proti Prostředníkovi, který evangelium přinesl: já přece prodal svého Spasitele.

[152] A OPĚT MI BYLO, jako bych byl napínán na skřípec, když jsem uvážil, že, kromě viny, která mě ovládla, bych měl být až do té míry bez milosti, až tak prokletý: Jakže, říkal jsem si, cožpak to musí být zrovna tento hřích a žádný jiný? Cožpak to musí být právě *velká nevěrnost*, Žalm 19; 13? Musí se mé

duše dotknout *Zlý*, 1 Jan 5; 18? Ach, jak mne všechny tyto věty bodaly!

[153] JAK TO? Říkal jsem si. Cožpak existuje pouze jeden hřích, který je neodpuštělný? Pouze jeden hřích, který vytlačuje duši z dosahu Božího milosrdenství, a musím se zrovna já tím hříchem provinit? Opravdu to tak musí být? Mezi tolika milióny hříchů existuje pouze jeden hřích, pro který není žádné odpuštění, a musím jej spáchat zrovna já? Ach, nešťastný to hřích! Ach, nešťastný člověk! Tyto věci natolik drtily a mátly mého ducha, že jsem nevěděl, co si počít. Někdy jsem si myslil, že mě připraví o rozum, a aby má bída byla ještě větší, vytanulo mi na mysli toto: *Víte přece, že když se potom chtěl stát dědicem požebnání, byl odmítnut.* Ach! Nikdo neví, co to bylo v oněch dnech za hrůzy, jen já sám.

[154] ПОТОМ jsem začal uvažovat o Petrově hříchu, který spáchal, když zapřel svého Mistra, a ten se ze všech hříchů, kterých jsem se mohl dopátrat, vskutku nejvíce blížil mému, neboť Petr zapřel svého Spasitele stejně jako já, a to poté, co obdržel poznání a milosrdenství, ba dokonce i po varování, které dostal. Rovněž jsem vzal v úvahu, že on tak učinil vícekrát s tím, že měl čas o tom mezitím uvažovat. Ale ačkoliv jsem dal všechny tyto okolnosti dohromady, abych, bude-li to možné, našel nějakou pomoc, přece jsem si znovu uvědomil, že u něj se jednalo pouze o to, že *zapřel svého mistra*, zatímco u mne o to, že jsem *prodal svého Spasitele*. A proto jsem si v duchu pomyslil, že se spíše podobám Jidášovi než Davidovi či Petrovi.

[155] А ТУ ОПЕТ vyšlehly plameny mých muk a začaly mě sužovat, ba, připadalo mi, že jsem drcen na prášek pohledem na ochranu, kterou Bůh dává jiným, zatímco já upadl do léčky: neboť, když jsem takto uvažoval o hříších jiných lidí a srovnával je se svými vlastními, zcela zřetelně jsem viděl, jak je Bůh navzdory

jejich hříšnosti zachraňuje a nedopustí, tak jako dopustil v mém případě, aby se stali syny záhuby.

[156] ACH, jak si má duše v onen čas cenila té ochrany, kterou Bůh zbudoval kolem svého lidu! Ach, jak bezpečně jsem viděl kráčet ty, které Bůh obehnal svou hradbou! Postaral se o ně, byli pod jeho ochranou a obzvláštním způsobem o ně pečoval: ačkoliv byli svou přirozeností úplně stejně hříšní jako já, přece proto, že si je zamiloval, nedopustil, aby se dostali mimo dosah jeho milosrdenství, ale pokud se týkalo mne, já byl vyřízený, se mnou skoncoval, mě ochránit ani zachovat nechtěl, naopak dopustil, protože jsem byl zavržen, abych padl, jak se také stalo. Nyní ta požehnaná místa v Písmu hovořící o tom, že *Bůh pečuje o svůj lid*, zářila před mým zrakem jako slunce, nikoliv však proto, aby mi skýtala útěchu, ale aby mi připomínala blažený stav a úděl těch, kterým Pán požehnal.

[157] NYNÍ JSEM POCHOPIL, že tak, jako je Bůh přítomen v každém řízení prozřetelnosti týkajícím se jeho vyvolených, je přítomen i ve všech pokušeních zhřešit proti němu, která je potkala, a to nikoliv proto, aby je snad ponoukal ke zlému, ale aby pro ně vybral jejich pokušení a trápení; a také aby je na čas opustil a vydal je pouze takovým hříchům, které nemohou zahubit, a tím je ponížil; ne aby je od sebe odehnal, ale aby je uvedl na cestu obnoveného milosrdenství Božího vůči nim. Ach, jakou lásku, jakou péči, jakou laskavost a milosrdenství jsem nyní viděl prolínat těmi nejpřísnějšími a nejstrašlivějšími ze všech Božích způsobů jednání s jeho lidem! Nechal Davida, Ezechiela, Šalamouna, Petra a další padnout, ale nenechal je upadnout do hříchu neodpustitelného, nedopustil, aby za hřích šli do pekla. Ach, pomyslel jsem si, toto jsou muži, které Bůh miloval; toto jsou muži, které Bůh sice trestá, ale zachovává pod svou ochranou a nechává přebývat ve stínu Všemohoucího. Ale všechny tyto myšlenky ve mně vzbuzovaly jen ještě

větší bolest, zármutek a hrůzu, jelikož vše, na co jsem nyní pomyslel, bylo pro mě vražedné. Když jsem pomyslel na to, jak Bůh pečuje o své vyvolené, bylo to pro mě vražedné. Když jsem pomyslel na svůj vlastní pád, bylo to pro mě vražedné. Tak jako všechny věci v souladu s jeho vůlí ze sebe vydávaly to nejlepší, aby společně činily dobře těm, kdo byli povoláni, tak mi připadalo, že se všechny věci spolčují, aby mi uškodily a přispěly k mému věčnému zatracení.

[158] PAK JSEM ZASE začal srovnávat svůj hřích s hříchem Jidášovým, abych se, bude-li to možné, přesvědčil, že se můj hřích liší od toho, který je vpravdě neodpustitelný, a říkal jsem si, ach, kdyby se tak od něj lišil, třeba jen o vlásek, jak by má duše plesala blahem! A když jsem tak o tom uvažoval, uvědomil jsem si, že Jidáš spáchal svůj hřích záměrně, zatímco já jsem se ho dopustil navzdory svým modlitbám a usilovným snahám, on navíc svůj hřích spáchal se značným odhodláním, já však velmi ukvapeně a znenadání. Celou tu dobu jsem se zmítal sem a tam jako hejno kobylek a mé trápení střídalo smutek; a přitom mi pořád v uších zněla ozvěna Ezauova pádu a jeho strašlivých důsledků.

[159] PŘESTO mi tyto úvahy o Jidášovi a jeho hříchu na nějaký čas skýtaly svým způsobem úlevu, neboť jsem viděl, že jsem vzhledem k okolnostem nezhřešil tak ohavně jako on. Toto však zase rychle pominulo, neboť, říkal jsem si v duchu, může být více způsobů, jak spáchat neodpustitelný hřích, a také mohou být různé stupně tohoto i jiných hříchů, takže na základě toho, co jsem si v tu chvíli byl schopen uvědomit, mohla tato moje nepravost být takového druhu, který není možné nikdy promítnout.

[160] ČASTOKRÁT JSEM SE NYNÍ STYDĚL, že bych měl být stejný jako ten ničema Jidáš; přemýšlel jsem také o tom, jak se budu hnusit všem svatým v soudný den, a to mě natolik pronásledovalo, že

sotva jsem teď uviděl dobrého člověka, o kterém jsem byl přesvědčen, že má dobré svědomí, už jsem cítil, jak se mé srdce před ním chvěje, po celou dobu, co jsem s ním byl. Ach, nyní jsem si uvědomoval, jak nádherné je kráčet s Bohem a jaký to je dar nebes mít před ním čisté svědomí.

[161] BYL JSEM TEHDY velice pokoušen ulevit si tím, že přijmu nějaké falešné názory; jako že nic takového jako soudný den neexistuje, že nevstaneme z mrtvých a že hřích není nic zas tak hrozného. Pokušitel mne ponoukal takto: *I kdyby tyto věci měly být vsutku pravdivé, přece by ti pro tuto chvíli přineslo úlevu věřit v něco jiného. Máš-li už zabynout, nemuč se tolik předem, vyžeň myšlenky na zatracení z hlavy a naplň si ji některými z názorů, kterými si pomáhají ateisté a ranteri.*

[162] AVŠAK BĚDA, sotva mi takovéto myšlenky pronikly srdcem, už mi před očima vyvstaly smrt a soud, jako by stály jen na krok ode mne! Připadalo mi, jako by Soudce stál už za dveřmi, bylo mi, jako by to již bylo tady: takže tyto věci nic příjemného přinést nemohly; připadá mi však, že díky tomu vím, že satan použije veškeré prostředky k tomu, aby duši odvrátil od Krista. Nelíbí se mu probuzený duch; falešná jistota, zaslepenost, temnota a blud, toť ďáblovo pravé království a doména.

[163] MODLIT SE K BOHU pro mne nyní bylo nesmírně obtížné, neboť jsem byl zcela přemožen zoufalstvím. Připadalo mi, že mě vichřice žene pryč od Boha, neboť pokaždé, když jsem k Bohu volal, aby se nade mnou smiloval, napadalo mě toto: *Je příliš pozdě; jsem ztracen, Bůh mne nechal padnout, nikoliv proto, aby mne napravil, ale aby mne odsoudil. Můj hřích je neodpusitelný a já vím, že Ezau poté, co prodal své právo prvorozeného, chtěl přijmout požehnání, ale byl odmítnut.* Asi v tuto dobu se mi dostal do ruky onen strašlivý příběh nešťastníka jménem Francis Spira. Tato kniha byla pro mého rozjitřeného ducha

jako sůl vetřená do čerstvé rány; každá její věta, každý vzdech onoho muže i všechny další činy, které v bolestech konal, jeho slzy, modlitby, skřípění zubů, lomení rukama, jeho křeče a svíjení, strádání a chřadnutí pod mocnou rukou Boží, která na něj dolehla, to všechno bylo jako nože a dýky bodající mou duši, obzvláště pak mne děsila tato jeho věta: *Člověk ví, kde břích začíná, kdo však udrží na uzdě jeho důsledky?* A pak to všechno zpečetila ta dříve již zmiňovaná věta, která sjela do mého svědomí jako rozžhavený blesk: *Víte přece, že když se potom chtěl stát dědicem požehnání, byl odmítnut. Neměl už příležitost k nápravě, ačkoliv ji s pláčem hledal.*

- [164] POTOM SE MNE ZMOCNIL převeliký strach tak silný, že jsem někdy celé dny cítil, jak se mé tělo i mysl chvějí a třesou pod tíží strašlivého Božího soudu, který měl dopadnout na ty, kdo zhřešili tím nejstrašnějším, neodpustitelným hříchem. Kvůli tomuto svému strachu jsem rovněž cítil takovou tíži a horkost v útrobách, že jsem, obzvláště někdy, měl pocit, jako by se mi měl hrudník rozpuknout. Potom jsem si vzpomněl, jak to dopadlo s *Jidášem, který se střemhlav zřítíl, jeho tělo se roztrhlo a všechny vnitřnosti vybězly*, Sk 1.
- [165] BÁL JSEM SE TAKÉ, že toto je to znamení, kterým Pán označil Kaina, a také ten ustavičný strach a úpění pod těžkým břemenem viny, které na něj uvalil za to, že prolil krev svého bratra Ábela. Takto jsem se tedy kroutil a svíjel a hroutil pod břemenem na mých bedrech. A toto břemeno mne natolik sužovalo, že jsem nebyl schopen ani zůstat na místě ani někam jít, ani spát ani v klidu posedět.
- [166] PŘESTO MI NĚKDY přicházela na mysl slova: *dostal dary pro lidi. I nejuzpurnější*, Žalm 68; 18. *Nejuzpurnější?* pomyslel jsem si. Zajisté se zde jedná o ty, kdo kdysi byli poddanými svého vladaře, i ty, kteří poté, co odpřísáhli, že se podřizují jeho vládě,

pozvedli proti němu zbraň, a to, říkal jsem si, je přesně situace, v níž se nacházím já. Kdysi jsem jej miloval, žil v bázni před ním, sloužil mu, nyní jsem však odbojníkem; prodal jsem jej, řekl jsem: Ať si jde, jestli chce; přesto však má dary pro nejvzpurnější, proč tedy ne pro mne?

[167] NA TOTO jsem někdy pomyslel a snažil se toho přidržet, abych pocítil alespoň nějakou, byť malou, útěchu: avšak i v tom má touha vycházela naprázdno, jakási síla mne hnala někam jinam, byl jsem jako člověk, který kráčí na popraviště, a tu mívá místo, kam by se rád vplížil a ukryl, ale nemůže.

[168] ZNOVU, poté, co jsem takto uvažoval, zejména pak o hříších svatých, a shledal, že mé hříchy převyšují hříchy jejich, začal jsem si v duchu říkat toto: je nabíledni, že bych měl poskládat všechny jejich hříchy dohromady a svůj jediný postavit proti nim, to by bylo, abych ani potom nedospěl k něčemu povzbuzujícímu. Neboť jestliže můj hřích, byť větší než hřích kohokoliv jiného, se bude rovnat jim všem, pak pro mě ještě je nějaká naděje: neboť ona krev, která je dostatečně mocná na to, aby smyla všechny jejich hříchy, bude také stačit na to, aby smyla hřích můj, ačkoliv je stejně velký, ne-li větší, než všechny jejich dohromady. A tu jsem opět začal uvažovat o hříchu Davida, Šalamouna, Menašea či Petra a všech ostatních velkých hříšníků a rovněž jsem se ze všech sil snažil ve vsí spravedlnosti přidat větší váhy jejich hříchům a zveličit je na základě přitěžujících okolností. Avšak běda! Vše bylo marné.

[169] MYSLÍVAL JSEM V DUCHU na to, že David prolil krev, aby zakryl své smilstvo, a to mečem dětí Ammónových, čin to, který nemohl být spáchán jinak než jako dlouhodobě a vědomě plánovaný úskok, což způsobilo, že jeho hřích byl mnohem těžší. Ale pak mě napadlo toto: Ach, vždyť toto všechno byly pouze hříchy proti zákonu, a Ježíš byl přece poslán, aby lidi před nimi

zachránil, ale tvůj hřích je hříchem proti Spasiteli a kdo tě před ním může zachránit?

[170] POTOM JSEM UVAŽOVAL o Šalamounovi a o tom, jak ten zhřešil, když miloval cizinky, poněvadž odpadl a přiklonil se k jejich modlám, jak jim stavěl chrámy, jak to činil ve svém pokročilém věku poté, co obdržel poznání, poté, co obdržel velké milosrdenství; ale stejný závěr, k němuž jsem došel při své předchozí úvaze, mě umlčel i tentokrát: konkrétně pak, že to všechno byly pouze hříchy proti zákonu, a na ně Bůh poskytl možnost nápravy, *avšak já jsem prodal svého Spasitele* a žádná další oběť za tento hřích už není.

[171] POTOM jsem přidal k hříchům oněch mužů hříchy Menašea, který stavěl oltáře modlám v domě Páně, též věštil z oblaků, používal zaklínání, měl co do činění s čaroději, on sám byl čarodějem, měl své domácí skřítky, upaloval vlastní děti na ohni jako oběť démonům a nechal ulicemi Jeruzaléma téct krev nevinných. Toto jsem považoval za obrovské hříchy, za hříchy krvavé, ale opět se mi vrátila odpověď: *Žádný z těch hříchů není takový jako tvůj, ty ses rozešel s Ježíšem! Prodal jsi svého Spasitele!*

[172] TATO MYŠLENKA mi pokaždé vrazila do srdce nůž: *Můj hřích je namířen přímo proti mému Spasiteli*, a také tato myšlenka stejné povahy, že jsem o něm ve svém srdci řekl: *Ať si jde, jestli chce*. Ach, připadalo mi, že tento hřích je větší než všechny hříchy v celém kraji, v celém království nebo na celém světě; ani jeden odpustitelný hřích ani všechny hříchy dohromady se nemohly rovnat mému, můj jeden hřích každý z nich překonal.

[173] NYNÍ JSEM ZJISTIL, že má mysl prchá před Bohem jako před tváří strašlivého Soudce; avšak mé utrpení spočívalo v tom, že jsem před jeho rukou uniknout nedokázal. *(Je brozné upadnout*

do ruky živého Boha, Žid 10). Velebena však budiž jeho milost, při těchto pokusech utéci na mne neustále volalo následující slovo Písma, jako by za mnou běželo: *Zaženu tvou nevěru jak mračno a jako oblak tvé břichy. Navrať se ke mně, já tě vykoupím*, Iz 44; 22. Toto, pravím, mě napadalo, když jsem prchal před tváří Boží, neboť jsem před jeho tváří opravdu prchal, to jest, má mysl a duch před ním prchaly; pro jeho vznešenost, kterou jsem nemohl snést; tehdy na mne volal tato slova: *Navrať se ke mně, já tě vykoupím*. Na ta slova jsem se skutečně na chvíli zastavil a jako by se ohlédl přes rameno, abych se podíval, zda milosrdný Bůh jde za mnou a nese v rukou odpuštění, ale ještě jsem to nestačil učinit a už bylo všechno znovu zahaleno v mracích a zatemněno větou: *Víte přece, že když se potom chtěl stát dědicem požehnání, byl odmítnut. Neměl už příležitost k nápravě, ačkoliv ji s pláčem hledal*. Takže jsem se nemohl navrátit, nýbrž jsem musel dál prchat, ačkoliv se občas ozývalo: *Navrať se, navrať se*, jako kdyby to nějaký hlas za mnou volal; já se však bál na něj dát, pro případ že by nepocházel od Boha, neboť ta jiná věta, jak jsem již řekl, se mi stále ozývala v mém svědomí: *Víte přece, že když se potom chtěl stát dědicem požehnání, byl odmítnut atd.*

- [174] JEDNOU, když jsem tak bloumal po dílně jednoho dobrého člověka a v duchu lkal nad svým politováníhodným a žalostným stavem, pohrdaje sám sebou za tyto hříšné a bezbožné myšlenky, ve velkých obavách, že mi nebude odpuštěno, jsem si též zoufal nad krutým osudem, který mne stihl za to, že jsem spáchal tak převeliký hřích, a ve svém srdci jsem se modlil, aby mi Pán vyjevil, zda se tento můj hřích liší od hříchu proti Duchu svatému; klesal jsem v tu chvíli již málem k zemi pod tíží strachu, když tu najednou jako kdyby na mne od okna zašvelel vítr, a velice příjemný byl ten zvuk, a jako kdybych zaslechl hlas, který pravil: *Odmítlš kdy ospravedlnění skrze krev Kristovu?* A na ta slova se mi celý můj minulý život víry v jediném

okamžiku otevřel, a bylo mi dáno spatřit, že úmyslně jsem tak nikdy neučinil; takže mé srdce se zaúpením odpovědělo: *Ne*. Potom jsem padl pod mocí tohoto slova Božího, které na mě dolehlo: *Varujte se tedy odmítnout toho, kdo k vám mluví*, Žid 12; 25. Toto slovo podivným způsobem opanovalo mého ducha; přineslo s sebou poznání a poskytlo mému srdci úlevu od všech těch znepokojivých myšlenek, které předtím, jako pekelní psi puštění ze řetězu, vyly a skučely a ohavně ve mně lomozily. Ukázalo mi také, že Ježíš Kristus pro mne dosud má dílo milosti a milosrdenství, že mou duši dosud, jak jsem se předtím obával, docela neopustil a nezavrhl; ba znamenalo svým způsobem též pokárání za můj sklon k malomyslnosti a svého druhu i varování, abych navzdory svým hříchům a jejich ohavnosti nedával v sázku své spasení skrze Syna Božího. Mám-li ale sám sobě vysvětlit, co toto podivné osvobození vlastně znamenalo, musím říci, že nevím; odkud se vzalo, také nevím. Ani po dvaceti letech si na to nedokážu učinit názor. *Napadlo mě tehdy něco, co se mi příliš nechce zde vyslovit*. Avšak ono náhlé zašvehlení větru opravdu působilo tak, jako kdyby ke mně přišel anděl; ale na vysvětlení této záležitosti i toho, jak jsem byl osloven, si počkám do soudného dne, a řeknu pouze toto: mou duši to nesmírně upokojilo, získal jsem přesvědčení, že pro mne může existovat naděje; připadlo mi, že je mi dáno poznat, co je neodpustitelný hřích, a že moje duše dosud má onu pozhnanou výsadu utíkat se k Ježíši Kristu o smilování. Ale, jak říkám, pokud se onoho osvobození týče, dodnes nevím, co si o tom myslet, což bylo také popravdě příčinou toho, že jsem o tom prve v knize nemluvil. I nyní to přenechávám k posouzení lidem se zdravým rozumem. Svou spásu nestavím na této události, nýbrž na Pánu Ježíši a jeho zaslíbení; když už tady však o sobě odhaluji různé důvěrné věci, neždál se mi tak zcela bezúčelné vyjevit i toto, ačkoliv nyní tu záležitosti neumím vylíčit tak, jak jsem ji tehdy zažil. Lahodnost té chvíle přetrvávala po asi tři nebo čtyři dny a pak se znovu dostavily pochyby a zoufalství.

- [175] STÁLE JEŠTĚ tedy pro mne byl můj život obestřen pochybnostmi a já nevěděl, kudy se dát, a zjistil jsem, že má duše touží jen po jediném, a to vrhnout se k nohám Milosti Boží s modlitbou a prosbami na rtech. Jak ale pro mne teď bylo těžké sebrat odvalu a modlit se o milost k tomu Kristu, vůči kterému jsem se tak ohavně prohřešil! Bylo to těžké, musím říci, snažit se pohlédnout do tváře tomu, proti němuž jsem tak ohavně zhřešil; a přistoupit k Bohu v modlitbě po tom, co jsem od něj odpadl, bylo pro mne vskutku stejně obtížné jako cokoliv jiného. Ach, ta hanba, která na mě teď doléhala! Zejména když jsem pomyslel na to, že se nyní chystám k němu modlit o milost, kterou jsem ještě před nedávnem bral na tak lehkou váhu! Styděl jsem se. Ba, byl jsem zmaten, protože tuto hanebnost jsem spáchal já, ale viděl jsem, že pro mě existuje pouze jedna cesta: musím jít k němu, ponížít se před ním a žádat ho, aby nade mnou skrze své neskonalé milosrdenství projevil lítost a smíloval se nad mou hanebnou a hříšnou duší.
- [176] KDYŽ TO POKUŠITEL ZJISTIL, důrazně mě začal nabádat, abych se nemodlil k Bohu, neboť modlitba není v mém případě k ničemu a ani mi nemůže přinést nic dobrého, protože jsem odmítl Prostředníka, skrze něhož všechny modlitby přicházejí k Bohu a jsou jím přijímány a bez něhož se žádná modlitba do jeho přítomnosti nemůže dostat; takže modlit se nyní znamená pouze přidávat k jednomu hříchu hřích nový: ba, modlit se nyní, když vidíš, že tě Bůh odvrhl, je jen další způsob, jak ho rozzuřit a urazit více než kdykoliv předtím.
- [177] NEBOŤ BŮH (pravil pokušitel) je tebou už za těch několik let unaven, protože ty nepatříš k jeho stádcí; tvůj křik nedošel zalíbení jeho sluchu; a proto tě nechal zhřešit tímto hříchem, abys mohl být zcela zapuzen, a ty se chceš modlit dál? Takto ďábel naléhal a dokládal svá slova citátem z knihy *Numeri*, kde Mojžíš praví dětem Izraele: *Že proto, že se nechťeli vydat jít se*

zmocnit země, když to po nich Bůh chtěl, proto navždy jim zabránil tam jít, ačkoliv se modlili, aby mohli plačíc, Num 14; 36,37 atd.

178] JAK SE ŘÍKÁ na jiném místě, v *Exodu 21; 14*: *Pakli by kdo tak pyšně sobě počínal proti bližnímu svému, i od oltáře mého odtrhneš jej, aby umřel*: tak jako učinil král Šalamoun Joábovi, když si tento myslel, že tam našel útočiště, 1 Král 2; 28 atd. Tato slova Písma mě velice hryzla, přesto však, jelikož má situace byla vskutku bezvýchodná, říkal jsem si v duchu, že mi nezbyvá nic jiného než zemřít; a musí-li to tak být, jednou se bude říkat, že tenhle člověk zemřel při modlitbě u Kristových nohou: a tak jsem se modlil, ale Bůh ví, že to šlo velmi těžko, a to proto, že společně s tím mi doposud jako plamenný meč vězelo v srdci to, co se říkalo o Ezauovi, abych zachovával cestu stromu života, abych z ní nesešel a zachoval si život. Ach, kdo ví, jak těžké pro mne bylo přistoupit k Bohu v modlitbě?

179] ROVNĚŽ JSEM TOUŽIL, aby se lid Boží za mne modlil, ale bál jsem se, že Bůh jim nedá odvahu tak učinit; ano, třásl jsem se v duchu byt' jen pomyslet, že ten či onen z nich mi úsečně řekne, že Bůh k nim promluvil ta slova, která kdysi řekl prorokovi o dětech Izraele: *Nemodli se za tento lid, neboť jsem jej zavrhl*, Jer 11; 14. *Protož nemodlete se za něj, neboť jsem jej zavrhl*. Myslel jsem si, že to již některým z nich našeptal, ale oni se mi to neodvážejí říct, a já se zas neodvážím se jich na to zeptat ze strachu, že bylo-li by tomu tak, asi bych se z toho pomátl: *Člověk ví, kde hřích začíná* (praví Spira), *kdo však udrží na uzdě jeho důsledky?*

180] ASI V TUTO DOBU jsem využil příležitosti a svěřil se jednomu starému křesťanovi a vypověděl mu všechno o svém případě. Řekl jsem mu rovněž, že mám strach, že jsem spáchal hřích proti Duchu svatému; a on mi pravil, *že si to také myslí*. Takže

to byla dosti chabá útěcha, když jsem s ním však hovořil trochu víc, shledal jsem, že ačkoliv je to dobrý člověk, o potýkání se s ďáblem v podstatě neví nic. A tak jsem se opět obrátil k Bohu, jak nejlépe jsem dovedl, a žádal ho, aby se nade mnou smiloval.

[181] A NYNÍ SE ZASE pokušitel začal mé bídě vysmívat řka, že když vidí, že jsem se s Pánem Ježíšem takto rozešel a vzbudil nelibost toho, jenž měl stát jako hráz mezi mou duší a plamenem ohně neuhasitelného, zbývá teď už jen jedna možnost; a to modlit se k Bohu Otci, aby se stal prostředníkem mezi jeho Synem a mnou a my se mohli zase smířit a já abych v něm mohl nalézt to požehnané dobrodiní, jemuž se těšili jeho blahoslavení svatí.

[182] POTOM MOU DUŠI OVLÁDL tento verš Písma: *On je jedné myslí a kdo ho může obrátit?* Ach, viděl jsem, že je stejně snadné jej přesvědčit, aby vytvořil nový svět, novou úmluvu nebo jinou Bibli, než je ta, kterou již máme, jako modlit se za takovouto věc: toto by znamenalo ho přesvědčit, že to, co již učinil, je pouhým bláznovstvím a přesvědčit ho, aby změnil, ba, aby zrušil celý mechanismus spásy; a vzápětí rozerval mou duši vedví tento výrok: *V nikom jiném není spásy; není pod nebem jiného jména, zjeveného lidem, jímž bychom mohli být spaseni,* Sk 4; 12.

[183] TA NEJSVOBODNĚJŠÍ, nejplnější a nejmilosrdnější slova evangelia pro mě nyní představovala to největší utrpení, ba, nic mě nesužovalo tolik jako myšlenky na Ježíše Krista: neboť každá zmínka o Spasiteli mi, protože jsem ho odvrhl, připomínala jak ničemnost mého hříchu, tak ztrátu, kterou jsem díky němu utrpěl. Nic nehryzlo mé svědomí tolik jako toto. Pokaždé, když jsem jen pomyslel na Pána Ježíše, na jeho milost, lásku, dobrotu, laskavost, jemnost, pokoru, smrt, krev, zaslíbení a pože-

naná nabádání, utěšování a povzbuzování, bylo mi, jako by mou duši v tu chvíli proklál meč; neboť při všech těchto úvahách o Pánu Ježíši se v mém srdci rozmáhaly takovéto myšlenky: *Ach, toto je Ježíš, ten milující Spasitel, Syn Boží, s nímž ses rozešel, kterého jsi tupil, pohrdal jím a spílal mu. Toto je jediný Spasitel, jediný Vykupitel, jediný, který tak miloval hříšníky, že smyl jejich hříchy svou vlastní drahocennou krví: ty však nemáš žádný podíl na tomto Ježíši ani s ním cokoliv společného, tys ho od sebe odvrhl, tys pravil ve svém srdci: Ať si jde, jestli chce. Takže teď ty jsi od něho odloučen, ty sám ses od něj odloučil. Smíš tedy patřit na jeho dobrotu, leč sám na ní nebudeš mít žádnou účast.* Ach, říkal jsem si, co jsem to ztratil! Čemu jsem to dal vale! O jaké dědictví jsem to svou nebohou duši připravil! Ach! Jak je smutné být zničen milostí a milosrdenstvím Božím; donutit Beránka a Spasitele, aby se stal Lvem a Ničitelem, Zj 6. Rovněž jsem se třásl strachy, jak jsem již řekl, při pohledu na Boží svaté, zejména na ty, kteří ho převelmi milovali a kteří si dali za úkol kráčet v tomto světě stále jen s ním: neboť oni jak v slovech, tak v činech a ve všech svých projevech vnímavosti vůči hříchu a strachu zhřešit proti svému drahému Spasiteli, odsuzovali a obviňovali mou duši a také ji ustavičně soužili a zahanbovali. *Hrůza z nich mne zachvátila a já se děsil Samuelů Božích*, 1 Sam 16; 4.

[184] NYNÍ ZAČAL POKUŠITEL mou duši pokoušet znovu a na jiný způsob řka, že Krista můj případ skutečně rmoutí a je mu líto, že jsem utrpěl takovou ztrátu, ale jelikož jsem hřešil a přestupoval přikázání, nemůže mi teď nijak pomoci ani mě zachránit před tím, čeho se bojím; neboť můj hřích není stejný jako hřích těch, pro které prolil vlastní krev a zemřel, ani nebyl připočten k hříchům, za které visel na kříži; takže pokud by nesestoupil z nebes a nezemřel za tento hřích ještě jednou, tak, ačkoliv mne skutečně velice lituje, přece pro mne nemůže udělat nic. Tyto věci se někomu mohou zdát směšné, a samy

o sobě také směšné byly, ale pro mě byly ty úvahy nesmírně mučivé; každá z nich ještě znásobovala mé zoufalství nad tím, že Ježíš Kristus má tolik lásky, aby mě litoval, a stejně mi nemůže pomoci, ani jsem si nemyslel, že mi nemůže pomoci proto, že by jeho zásluhy byly nedostatečné nebo že by se jeho milost a spása již vyčerpaly na jiné, ale proto, že věrnost vlastním hrozbám mu nedovoluje zahrnout i mne do jeho milosrdenství. Kromě toho jsem se domníval, jak jsem již naznačil, že na můj hřích se nevztahuje ono odpuštění obsažené v zaslíbení, a nebylo-li tomu tak, potom jsem zcela jistě věděl, že spíše pomine nebe a země, než abych já došel věčného života. Takže všechny tyto mé obavy vycházely z pevně zakořeněné víry v neměnnost svatého Slova Božího a také z toho, že jsem neznal povahu svého hříchu.

[185] JAK VŠAK ROZHOJŇOVALA mé soužení představa, že jsem se provinil hříchem, za který Kristus nezemřel! Tyto myšlenky mě natolik mátlý a spoutávaly a odváděly od víry, že jsem nevěděl, co mám dělat: ach, říkal jsem si, kéž by znovu sestoupil na zem, ach, kéž by dílo lidské spásy měl Kristus teprve učinit; jak bych se k němu modlil a snažně ho prosil, aby zahrnul a započítal tento hřích mezi ostatní hříchy, za které zemřel! Tento verš Písma mě však zasáhl tak, že jsem padl k zemi jako mrtvý: *Vždyť vím, že Kristus, když byl vzkříšen z mrtvých, už neumírá, smrt nad ním už nepanuje*, Řím 6; 9.

[186] TAKTO, vinou podivných a neobvyklých útoků pokušitele, byla moje duše jako rozbitá loď zmítaná větry řítící se tu střemhlav do čirého zoufalství, tu troskotající na smlouvě, která je založena na skutcích, a jindy zas hnaná touhou po tom, aby smlouva nová a její podmínky mohly být v tom, v čem jsem se domníval, že se dotýkají mé osoby, odvráceny kamsi jinam a pozměněny. Ale v tom všem se mi vedlo jako těm, kdo narážejí do skály – byl jsem čím dál více rozbitý, roztráštěný a rozervaný.

Ach, ty nepředstavitelné představy, obavy, děsy a hrůzy vyvolávané ustavičným pocitem viny a beznaděje! Tak je tomu s člověkem, který přebývá mezi hroby spolu s mrtvými; který stále křičí a bije do sebe kameny, Mk 5; 2-5. Ale já pravím, že to všechno je marné; zoufalství mu nedá útěchu, stará úmluva ho nezachrání. Spíše nebe a země pominou, nežli jediná tečka nebo čárka Slova a zákona Božího pozbuje platnost nebo bude odstraněna: toto jsem si uvědomoval, tak jsem to cítil a pod tíhou tohoto jsem úpěl. Přesto mi toto všechno přinášelo i něco dobrého, a to další utvrzení v jistotě ohledně cesty spásy a v tom, že Písmo je slovem Božím. Ach! Nedovedu dnes vyjádřit, jak jsem tehdy smýšlel a co jsem cítil, pokud jde o neochvějnou stálost Ježíše Krista, skály, na níž je založena lidská spása; co se stalo, nebylo možné odestát, nebylo možné k tomu nic přidat ani to pozměnit; viděl jsem, že hřích opravdu může duši o Krista připravit, a to hřích, který je neodpustitelný; ale běda tomu, koho hřích zavede až tak daleko, neboť slovo jej od Krista odloučí.

[187] TAKTO jsem tedy ustavičně klesal, ať jsem myslel nebo konal cokoliv. A tak jsem jednoho dne šel do sousedního města, posadil se v nějaké ulici na lavičku a pohroužil se do velmi hlubokého zamyšlení nad hrozným stavem, do kterého mě můj hřích přivedl; po dlouhém rozjímání jsem pozvedl hlavu a zdálo se mi, že slunce zářící na nebesích se zdráhá dát mi světlo, a jako kdyby samotné kameny na ulici a šindele na střeších proti mně cosi měly, zdálo se mi, že se vůkol všechno spiklo, aby mi dalo výhost z tohoto světa; všechno a všichni mnou opovrhovali a nepříslušelo mi, abych mezi nimi přebýval nebo abych měl podíl na jejich dobrech, neboť jsem zhřešil proti Spasiteli. Ach, oč teď byli všichni lidé blaženější než já! Oni totiž neochvějně vytrvali na svém stanovišti a neodešli z něj, zatímco já je opustil a byl ztracen.

[188] ПОТОМ vytryskla z mé duše hořkost a já sám sobě pravil s hlubokým povzdechnutím, *Jak může Bůh utěšit takového bídáka, jako jsem já?* Ani jsem to nedořekl a již se ke mně jako ozvěnou ozval hlas: *Tento hřích není k smrti.* Nato mi bylo, jako bych vstal z hrobu, a znovu jsem zvolal: *Pane, jak to, žes našel zrovna toto slovo?* Byl jsem totiž pln obdivu nad příhodností a také nad nečekaností té věty. Příhodnost slova, pravý čas, kdy přišlo: účinek, sladkost, poznání a sláva, které je také provázely, to vše bylo naprosto báječné. Byl jsem nyní na čas zbaven pochybností ohledně toho, o čem jsem předtím tolik pochyboval, čeho jsem se tolik strachoval, že totiž můj hřích je neodpuštělný a já tak nemám žádné právo se modlit či kát atd., neboť činil-li bych tak, nepřineslo by mi to žádný užitek ani zisk, ale takhle, říkal jsem si, jestliže tento hřích není k smrti, pak je odpuštělný, takže z toho pro sebe mohu čerpat povzbuzení, abych žádal Boha skrze Krista o smilování a považoval zaslíbení týkající se odpuštění za takové, které stojí s otevřenou náručí, aby mne přijalo tak jako ostatní; to tedy pro mou mysl představovalo velikou úlevu, totiž, že můj hřích je odpuštělný, že to není hřích k smrti, 1 Jan 5; 16,17. Žádný, kromě těch, kdo znají mé trápení (ze své vlastní zkušenosti), neví, jakou úlevu mi vlila do duše tato úvaha; znamenalo to pro mě vysvobození z mých dávných pout a útočiště před někdejší bouří, zdálo se mi nyní, že jsem na stejné lodi s ostatními hříšníky a mám stejné právo na slovo a modlitbu jako jeden každý z nich.

[189] NYNÍ, pravím, jsem choval naději, že můj hřích není neodpuštělný, ale že mohu doufat v odpuštění. Jak ale satan nyní vyváděl, jenom aby mne zase srazil na kolena! Pořád však ne a ne se mu to podařit, ani ten den ani většinu dne následujícího: neboť jsem se opíral o tu větu, která se tyčila jako sloup větrného mlýna za mými zády. A přece, když se příštího dne schylovalo k večeru, cítil jsem, že mne to slovo počíná opouš-

tět a přestává mi být oporou, a tak jsem se znovu navrátil ke svým starým strachům, ale velmi neochotně a zdráhavě, neboť jsem se obával zármutku, který s sebou přinese zoufalství; má víra se však již nedokázala tohoto slova přidržet.

[190] AVŠAK NA DRUHÝ DEN večer, drcen mnohými obavami a strachy, jsem se vydal hledat Pána; a v modlitbě jsem k němu volal, ba má duše to volala mocným hlasem tato slova: *Ó, Pane, snažně tě prosím, ukaž mi, že mě miluješ odvěkou láskou*, Jer 31; 3. Sotva jsem ta slova vyslovil, a již se ke mně sladce navrátila jako ozvěna nebo jako by zazněla znovu: *Miluji tě odvěkou láskou*. Tehdy jsem se v tichosti odebral na lože, a když jsem se na druhý den ráno probudil, našel jsem je stále ještě svěží ve své duši a věřil jsem jim.

[191] POKUŠITEL však ode mne ještě neodešel, neboť za ten den určitě alespoň stokrát se pokusil můj pokoj narušit. Ach ten boj, ten zápas, který jsem tehdy musel podstoupit! Snažil jsem se držet se tohoto slova, a hned mi bylo vmeteno do tváře slovo o Ezauovi prudce jako blesk. Byl jsem tu nahoře, tu dole – dvacetkrát během jedné hodiny. Přesto mě Bůh povzbuzoval a přidržel mé srdce u tohoto slova, z něhož mi po celých několika dní po sobě prýštilo mnoho sladkosti a utěšitelné naděje na odpuštění. Neboť mi bylo sděleno toto: *Miloval jsem tě, i když jsi páchal tento hřích, miloval jsem tě předtím, miluji tě dosud a budu tě milovat navždycky*.

[192] PŘESTO JSEM SVŮJ HRÍCH nahlížel jako velice barbarský a hnusný zločin a nemohl jsem než dospět k názoru, a to s velikým zahanbením a zděšením, že jsem strašlivě oklamal svatého Syna Božího: a proto jsem cítil, že jej má duše velice miluje a lituje a mé srdce po něm touží, neboť jsem viděl, že nepřestal být mým přítelem a oplácí mi zlo dobrem; ba, láska a náklonnost, které tehdy uvnitř mne planuly vůči Pánu a Spasiteli Ježíši

Kristu, tenkrát způsobily tak silnou a žhavou touhu po pomstě na mně samotném za všechno zlé, co jsem mu způsobil, že, mám-li to vyjádřit způsobem, kterým jsem tehdy uvažoval, kdybych býval měl v žilách tisíc galonů krve, ochotně bych ji na povel svého Pána a Spasitele všechnu prolil u jeho nohou.

[193] A CO JSEM takto přemítal a zabýval se tím, jak Pána milovat a svou lásku mu projevit, přišlo mi na mysl ono rčení: *Budeš-li mít, Hospodine, na zřeteli nepravosti, kdo obstojí, Panovníku? Ale u tebe je odpuštění; tak vzbuzuješ bázeň, Žalm 130; 3,4.* Tato slova mne potěšila, obzvláště jejich druhá část, totiž, že u Pána je odpuštění, a tak vzbuzuje bázeň; to znamená, jak jsem tomu tehdy rozuměl, že může být milován a chován v úctě, neboť mi to bylo dáno na srozuměnou těmito slovy: *Veliký Bůh má v tak velké vážnosti lásku svých nebohých tvorů, že jim raději odpustí jejich nepravosti, než aby se obešel bez jejich lásky.*

[194] A NYNÍ SE NA MNĚ VYPLNILO toto slovo a já jím byl rovněž obcerstven: *Aby se rozpomenuli a styděli a nemohli více úst otevřítí pro hanbu svou, když tě očistím ode všeho, co jsi činila, praví Panovník Hospodin.* Ez 16; 63.¹ Takto byla má duše v onen čas (a já si tehdy myslil, že již navždy) osvobozena od soužení způsobeného vinou a hrůzou dob minulých.

[195] UPLYNULO však sotva pár týdnů a já si začal znovu zoufat a bát se, abych navzdory všemu, co mi působilo radost, přece jen nakonec nebyl podveden a zničen, neboť se mi do mysli neodbytně vtírala následující úvaha: ať už si myslím, že mi ze slov dávajících mi zaslíbení života plyne jakákoliv útěcha a pokoj, přece, nelze-li pro tato obcerstvující slova nalézt oporu a potvrzení v Písmu, mohu si o tom myslet cokoliv a držet se toho

¹ V originále Bunyan nesprávně cituje Ez 16; 36; pozn. překl.

sebepevněji, avšak nakonec nic takového mít nebudu: *Neboť Písmo musí platit*, Jan 10; 35.

[196] A TU MNE SRDCE ZAČALO ZNOVU bolet a strachovat se, že by mé naděje nakonec mohly být přece jen zmařeny. Pročež jsem začal s veškerou vážností zkoumat to, co mi předtím skýtalo útěchu, a uvažovat o tom, zda člověk, který zhřešil tak jako já, může vkládat důvěru do Boží věrnosti obsažené ve slovech, kterými jsem byl utěšen a o která jsem se opíral; a tu mi na mysl přišla tato slova: *Kdo byli už jednou osvíceni a okusili nebeského daru, kdo se stali účastníky Ducha svatého a zakusili pravdivost Božího slova i moc budoucího věku, a pak odpadli, s těmi není možno znovu začínat a vést je k pokání*, Žid 6. *Jestliže svévolně hřešíme i po tom, když jsme už poznali pravdu, nemůžeme počítat s žádnou obětí za hříchy, ale jen s brozným soudem a žárem ohně, který stráví Boží odpůrce*, Žid 10. *Jako Ezau, který prodal prvorozenství za jediný pokrm. Víte přece, že když se potom chtěl stát dědicem požehnání, byl odmítnut. Neměl už příležitost k nápravě, ačkoliv ji s pláčem hledal*, Žid 12.

[197] NYNÍ DOSTALA radostná zvěst výhost z mé duše, takže pro mne v Bibli nebylo možné najít žádné zaslíbení ani povzbuzení, a onen výrok teď působil v mém duchu samé soužení: *Neraduj se, Izraeli, rozpustilým jáсотem jako jiné národy!* Oz 9; 1. Neboť jsem vskutku viděl, že ti, kdo se drží Ježíše, mají důvod jásat; ale pokud šlo o mne, já jsem se od něj odloučil svými hříchy a mezi všemi výstupky a oporami, co jich jen v drahocenném Slově života je, pro mne nezůstal jediný záchytný bod, na který bych si mohl stoupnout nebo kterého bych se mohl rukou přidržet.

[198] A VPRAVDĚ mi nyní připadalo, že se řítím do propasti jako dům, jehož základy jsou zničeny. Připodobňoval jsem sám sebe v tomto stavu dítěti, které spadlo do mlýnského náhonu a které,

ačkoliv kolem sebe mohlo hrabat a rozpřahovat se ve vodě rukama, přece, protože nedokázalo nalézt oporu ani pro ruce ani pro nohy, nakonec musí v této situaci zemřít. Bezprostředně po tomto čerstvém útoku na mou duši se v mém srdci objevila tato slova Písma: *Toto je na mnoho dní*, Dan 10; 14, a já vpravdě shledal, že tomu tak skutečně je, neboť jsem se z toho nedokázal osvobodit ani znovu dojít pokoje dříve, než uplynulo bezmála celého dva a půl roku. A proto tato slova, ačkoliv sama o sobě člověka spíše odrazovala, pro mne, který jsem se obával, že tento stav bude trvat věčně, přece v některých dobách znamenala pomoc a občerstvení.

[199] NEBOŤ, říkal jsem si, *na mnoho dní* neznamená navždycky, *mnoho dní* jednou skončí, takže když jsem věděl, že budu sužován nikoliv málo dní ale *mnoho dní*, byl jsem rád, že jde jen o *mnoho dní*. Pouze díky tomu jsem se občas dokázal vzbudit a nalézt útěchu: neboť jakmile to slovo přišlo, od samého začátku jsem věděl, že mé trápení bude dlouhé, uvědomoval jsem si to však jenom někdy, neboť jsem si na to vždycky nevzpomněl a, když jsem si přece vzpomněl, ne vždy mi to pomáhalo.

[200] NYNÍ, když tyto verše Písma ležely přede mnou a znovu kladly hřích k prahu mých dveří, mne povzbuzovalo k modlitbě to, co se říká v kapitole 18 *Lukášova evangelia* a jinde: potom se na mne pokušitel znovu velmi krutě obořil a našeptával mi, že ani milost Boží ani krev Kristova se mne vůbec netýkají a nemohou mi od mého hříchu pomoci; a proto že je také zbytečné se modlit. Přesto se modlit budu, říkal jsem si. Ale tvůj hřích je neodpustitelný, namítal pokušitel. Inu, říkal jsem já, stejně se budu modlit. Je to k ničemu, nato on. A přece se budu modlit, povídám já. A tak jsem se šel modlit k Bohu a co jsem se modlil, vyšla mi z úst slova asi v tomto smyslu: *Pane, satan mi říká, že ani tvoje milost ani Kristova krev na spasení mé duše nesta-*

čí. Pane, mám dát spíše na tebe a věřit, že chceš a můžeš, nebo na něj a věřit, že nemůžeš a nechceš? Pane, rád bych dal na tebe a věřil, že chceš a můžeš.

[201] A JAK JSEM tak stál před Pánem, tato slova Písma mi utkvěla v srdci: *Muži, tvá víra je veliká*, Mat 15; 28. Skoro jako kdyby mi někdo poklepal po zádech, jak jsem tak klečel na kolenou před Bohem; přesto jsem nebyl schopen uvěřit, že se jedná o modlitbu víry dříve než bezmála po šesti měsících; neboť jsem nedokázal ani pomyslet, že bych měl víru nebo že by pro mne mohlo existovat slovo, o které bych svou víru mohl opřít; a tak jsem jako dřív vězel ve spárech zoufalství, potácel se sem a tam ve svém žalostném stavu a bědoval: *Pominula jeho milost nadobro? Je jeho milost provždy a nadobro pryč?* A někdy se mi zdálo, zatímco jsem takto sténil a úpěl, jako by má volání kladla otázku, zda tomu tak je, nebo ne; a já se stejně nesmírně bál, že je to pravda.

[202] NETOUŽIL JSEM teď po ničem víc než po tom být vyveden z pochybností ohledně této sporné věci, a jak jsem si usilovně přál vědět, jestli existuje nějaká naděje, začala se mi do hlavy hrnout tato slova: *Zatvrdil se Panovník na věky věků? Nikdy už svou přízeň neprojeví? Je snad jeho milosrdenství pryč natrvalo? Přestane jeho zaslíbení platit? Což Bůh zapomněl na smilování? V hněvu uzavřel zdroj svého slitování?* Žalm 77; 7,8,9, a celou dobu, co mi ta slova běžela hlavou, se mi zdálo, jak na to všechno říkám: Je otázka, zda tak učinil, či nikoliv; může být, že ne: ba, ono tázání se mi zdálo přinášet jisté utvrzení, že se opravdu nezatvrdil, ba ani nechtěl, že naopak projeví svou přízeň a jeho zaslíbení nepřestanou platit, že neuzavřel zdroj svého slitování. V srdci jsem tehdy rovněž choval něco, co si nyní nedokážu připamatovat, co spolu s těmito slovy zahrnovalo mou duši sladkostí a vedlo mě k závěru, že jeho milost nemůže být nadobro pryč, že nemůže být pryč natrvalo.

- [203] VZPOMÍNÁM SI, že jindy na mne znovu velice doléhala otázka, zda krev Kristova postačí k tomu, aby zachránila mou duši? V těchto pochybnostech jsem setrval od rána až asi do sedmé nebo osmé hodiny večer a nakonec, když jsem byl téměř dočista zmožen strachem, že mne zcela ovládnou, zazněla náhle v mém nitru tato slova: *On to dokáže*. Připadalo mi, že toto slovo *dokáže* mi bylo řečeno tak silným hlasem, že to bylo tak veliké slovo, že jsem měl dojem, jako by bylo napsáno tiskacími písmeny a narazilo do mého strachu a pochybností a otřáslo jimi (chci říci po tu dobu, co u mne setrvalo, což bylo asi tak jeden den) takovým způsobem, jako se mi to od té doby už nikdy za celý můj život nestalo ani předtím ani potom, *Žid 7; 25*.
- [204] ALE JEDNOU RÁNO, když jsem byl znovu na modlitbách a třásl se strachy, že mi žádné slovo Boží nemůže pomoci, mě jako blesk zasáhla část této věty: *Má milost postačí*. Připadalo mi, že to mohu považovat za určitý záchytný bod, jako kdyby mi svítila jakási naděje. Ach, jak je to dobré, že nám Bůh posílá své slovo! Bylo to asi čtrnáct dní, co jsem se právě na toto místo díval a pomyslel jsem si, že mé duši nemůže nabídnout útěchu, a znechuceně jsem Knihu odmrštil; potom jsem si říkal, že toto slovo pro mě není dost velké, ne, není zkrátka dost velké; ale nyní se mi zdálo, že má náruč milosti tak doširoka rozpřaženou, že může obejmout nejen mě, ale též mnoho jiných.
- [205] TATO SLOVA mne povzbudila, neobešlo se to však bez nesmírných bojů, které trvaly nějakých sedm, osm týdnů; neboť pokoj do mé duše přicházel a zase se z ní ztrácel někdy až dvacetkrát za den: jednu chvíli klid a mír a vzápětí neklid; jednu chvíli pokoj v duši a neušel jsem ještě ani dvě stě yardů, a už jsem měl srdce až po okraj naplněné strachem a vinou; a toto nebyl stav, který bych zažíval pouze čas od času, nýbrž celých těch sedm týdnů; neboť to o dostatečnosti milosti a to druhé

o Ezauovi a jeho zhrdnutí právem prvorozeného, to byly v mé hlavě jakoby dvě misky stolní váhy, jednou byla nahoře jedna miska a jindy zase druhá, podle toho, která mi zrovna přinášela pokoj a která trápení.

[206] PROTO JSEM se nepřestával modlit k Bohu, aby s tímto svým veršem Písma vstoupil plněji do mého srdce, zejména aby mi pomohl vztáhnout na sebe tu větu celou, neboť dosud jsem tak učinit nemohl: co mi dal, to jsem přijal, ale dál jsem jít nemohl, protože doposavad ve mně ta věta pouze živila naději, že pro mne může existovat milost. *Má milost postačí* – nebyla to sice věta úplná, odpovídala však na mou otázku z dřívější doby: že totiž ještě mám naději. Poněvadž ale bylo vynecháno slovo *ti*, nebyl jsem spokojený; modlil jsem se však i za to k Bohu a jednoho dne, když jsem byl na shromáždění Božího lidu, naplněn smutkem a hrůzou, protože na mne opět silně doléhaly mé obvyklé strachy, zrovna ve chvíli, kdy jsem si pomyslel, že má duše na tom nikdy nebyla lépe, a já se přesto nacházím v tak převelice smutném a politováníhodném stavu, mi zničehonic s velikou mocí pronikla do srdce tato slova: *Má milost ti postačí, má milost ti postačí, má milost ti postačí*; třikrát za sebou! Ach, zdálo se mi, že každé z těch slov je naplněno mocí a silou: i *má* i *milost* i *postačí* i *ti*; ta slova tenkrát (a někdy tomu tak dosud je) daleko převyšovala jakákoliv jiná slova.

[207] V TU CHVÍLI bylo mé vnímání tak probuzené, že mi bylo, jako kdybych viděl Pána Ježíše dívat se na mě z nebe skrze šindele a posílat mi dolů tato slova; můj zármutek byl tentam, srdce mi pukalo štěstím a já byl vrchovatě naplněn radostí a sražen do prachu; jenomže ta slova u mne dlouho nepobyla, tím myslím jejich nádheru, občerstvení a útěchu. Tato radost pak pokračovala po několik týdnů a dávala mi povzbuzení i naději. Ale sotva bylo mocné působení těch slov mému srdci odňato, ten druhý text, ten o Ezauovi, se ke mně vrátil tak jako dřív, takže má

duše byla znovu jako na vahách – jednou nahoře a jednou dole, jednou pokoj a mír a pak zase hrůza a děs.

- [208] TAK TOMU SE MNOU BYLO po mnoho týdnů, někdy jsem měl v duši klid a jindy byl celý zmučený a obzvláště v některých chvílích bylo mé utrpení tak převelice bolestivé, neboť všechny výše jmenované texty Písma v listu *Židům* se mi vybavily jako právě ty věty, které mi zabrání přijít do nebe. Potom jsem se znovu začal kát, že mne kdy taková myšlenka napadla, a rovněž jsem v duchu uvažoval takto: Kolik vlastně textů Písma stojí proti mně? Jsou sotva tři nebo čtyři, copak je nemůže Bůh pominout a zachránit mě kvůli všem ostatním? Jindy zase jsem si myslíval: Ach, kdyby nebylo těchto tří nebo čtyř míst v Písmu, jaký bych nyní mohl mít v srdci pokoj! A někdy jsem se jen tak tak dokázal ovládnout, abych si nepřál je z Bible vyhodit.
- [209] A PAK SE MI ZDÁLO, že vidím Petra, Pavla a Jana a všechny autory biblických knih, jak se na mne s opovržením dívají a posmívají se mi, jako by mi říkali: Všechna naše slova jsou pravdivá, jedno má stejnou sílu jako druhé, to ne my jsme tě zavrhl, ale ty sám ses zavrhl, žádné z našich vět se nesmíš držet kromě těchto a takových, jako jsou tyto: *Není to možné; nemůžeme počítat s žádnou obětí za hříchy*, Žid 6. *Bylo by pro ně lépe, kdyby vůbec nebyli poznali cestu spravedlnosti, než aby se po jejím poznání odvrátili od svatého přikázání, které jim bylo svěřeno*, Žid 10. *Neboť Písmo musí platit*, 2 Pet 2; 21.
- [210] TI, jako starší z útočištného města, měli být, jak jsem si představoval, soudci posuzující můj případ i mne samého, zatímco jsem stál se mstitelem krve v patách, třásl se u jejich brány a žádal vysvobození, v srdci na tisíc strachů a pochybností, že mne od sebe navždy odloučí, Joz 20; 3,4.

- [211] TAK JSEM BYL ZMATEN a nevěděl jsem, co si počít ani jak dojít klidu v otázce, zda by Písmo mohlo být v souladu se spásou mé duše. Třásl jsem se před apoštoly; věděl jsem, že jejich slova jsou pravdivá a že musí platit navěky.
- [212] A VZPOMÍNÁM SI na jeden den, kdy se ve mně střídala nejrůznější rozpoležení ducha a já si uvědomoval, že tato rozpoležení stále ještě závisejí na povaze těch několika textů Písma, které mi přicházely na mysl; pokud to byly ty týkající se milosti, pak jsem byl v klidu; ale když se týkaly Ezaua, prožíval jsem muka. Pane, říkal jsem si v duchu, kdyby se oba ty texty Písma setkaly ve stejný okamžik v mém srdci, zajímalo by mne, který z nich by zvítězil. A tak mi připadalo, že má mysl touží, aby do ní mohly vstoupit oba společně, ba žádal jsem Boha, aby se tak stalo.
- [213] NU, a uplynuly asi dva nebo tři dny, a skutečně se tak stalo; snesly se na mne oba najednou jako blesk a nějakou chvíli ve mně společně působily a bojovaly spolu; nakonec ten o Ezauově právu prvorozeného začal ochabovat a stahovat se a mizet, a ten o dostatečnosti milosti vítězil a šířil kolem sebe pokoj a radost. A jak jsem tak o té věci přemítal, přišel mi na mysl text Písma *Milosrdenství vítězí nad soudem*, Jak 2; 13.
- [214] ŽASL JSEM nad tím, ale popravdě řečeno si myslím, že to muselo být od Boha, neboť slovo zákona a hněvu musí ustoupit slovu života a milosti; neboť, ačkoliv slovo zatracení je slavné, přece slovo života a spásy je co do slávy daleko předčí, 2 Kor 3; 8,9,10,11, Mk 9; 5,6,7, Jan 6; 37. Rovněž platí, že Mojžíš a Eliáš musí zmizet a nechat Krista a jeho svaté na pokoji.
- [215] NÁSLEDUJÍCÍ TEXT Písma byl pro mou duši rovněž velice příjemným pohlazením: *A kdo ke mně přijde, toho v žádném případě nevyženu ven*, Jan 6; 37. Ach, ta úleva, kterou jsem načer-

pal ze slov: *v žádném případě!* Jako kdyby někdo říkal: rozhodně ne, kvůli ničemu, ať člověk učiní cokoliv. Ale satan se velice snažil mi toto zaslíbení vyrvat a říkal mi, že Kristus neměl na mysli mne a takové, jako jsem já, ale hříšníky nižšího kalibru, kteří nespáchali to, co já. Ale já mu na to zas říkal: Satane, tady v tomto slově se nemluví o žádných výjimkách, ale o tom, *kdo přijde*, o *tom*, ať už je *jím* kdokoliv, o *tom*, *kdo ke mně přijde*, že *tobo v žádném případě nevyženu ven*. Ale dodnes si dobře pamatuji, že při všem znevažování, jehož smyslem bylo mi tento text Písma uzmout, se satan nikdy nezmohl na víc než na následující otázku: Jsi si ale jist, že přicházíš správným způsobem? A já, myslím, znám příčinu, proč tomu tak bylo: domníval se, že vím moc dobře, jak se přichází správným způsobem; věděl jsem totiž, že přijít správným způsobem znamená přijít takový, jaký jsem, jako mizerný a bezbožný hříšník, a vrhnout se k nohám Boží milosti a odsoudit sebe sama za svůj hřích: jestliže jsme kdy v životě se satanem bojovali o nějaké slovo Boží, bylo to o toto dobré slovo Kristovo; on na jedné straně a já na druhé. Ach, jaký to byl zápas! To kvůli tomuto textu v *Janovi*, pravím, jsme spolu tolik bojovali a přetahovali se: když zatáhl on, zatáhl jsem i já, ale, Bohu budiž vzdána chvála, byl jsem to já, kdo nad ním zvítězil, kdo si z toho boje odnesl sladké vítězství.

- [216] ALE PŘES VŠECHNU TUTO POMOC a požehnaná slova milosti, přece mé svědomí ještě občas sužovalo ono slovo o Ezaui, který prodal své právo prvorozeného; neboť ačkoliv se mi dostalo nesmírně sladké útěchy, a to teprve před nedávnem, přece jen jsem znovu dostal strach pokaždé, když mi to slovo vytanulo na mysli. Nedokázal jsem se ho zbavit docela, každý den se mi vracelo: i zvolil jsem nyní jiný přístup, a to nahlédnout povahu své rouhavé myšlenky; chci říci, že jsem se rozhodl vzít jednotlivá slova v jejich nejobecnějším významu a ponechat jim jejich vlastní přirozenou sílu a obsah, a to každému

jednotlivému slovu svého výroku. A když jsem pak o svém rouhání takto uvažoval, shledal jsem, že, pokud by ta slova byla posuzována nezaujatě, znamenala by, že jsem dobrovolně nechal Pánu Ježíši Kristu na vybranou, zda chce být mým Spasitelem, nebo ne, neboť ta rouhavá slova zněla takto: *Ať si jde, jestli chce*. Potom mi dodala naději tato slova Písma: *Nikdy tě neopustím a nikdy se tě nezřeknu*, Žid 13; 5. Ach, Pane, řekl jsem, ale já jsem tě opustil, a nato se znovu ozvala odpověď: *Ale já tebe nikdy neopustím*. Za toto Bohu rovněž děkuji.

[217] PŘESTO JSEM SE STRAŠNĚ BÁL, aby tak neučinil, a bylo pro mne nesmírně těžké mu důvěřovat, když jsem viděl, jak jsem ho urazil. Býval bych byl velice rád, kdyby mne tato myšlenka nikdy nebyla napadla, neboť potom, jak jsem si alespoň myslel, bych se býval mohl snadněji, s větší svobodou a plněji k jeho milosti přimknout. Myslím, že jsem na tom byl stejně jako Josefovi bratři; pocit viny pramenící z jejich vlastních zlých skutků je často naplňoval strachem, že jimi jejich bratr nakonec pohrdne, Gen 50; 15, 16, 17, 18.

[218] ALE NADE VŠECHNY TEXTY Písma, s nimiž jsem se doposud setkal, onen text v dvacáté kapitole knihy *Jozue* pro mě představoval tu největší útěchu. Hovoří se v něm o vrahovi, který prchá a hledá útočiště. *Když ho bude pronásledovat krevní mstitel*, praví Mojžíš, *nesmějí mu starší útočištěného města toho, kdo zabil, vydat do rukou, poněvadž zabil svého bližního neúmyslně, aniž ho kdy předtím nenáviděl*. Ó, veleben buď, Bože, za toto slovo! Byl jsem přesvědčen, že já jsem tím vrahem a že mě pronásleduje krevní mstitel, a měl jsem z toho velikou hrůzu; až tehdy nezbývalo, než abych zjistil, zda mám právo vstoupit do útočištěného města. A tak jsem shledal, že ten, *kdo čeká v záloze, aby prolil krev*, do něj vstoupit nesmí; nešlo tady o úkladného vraha, ale o toho, kdo zabil neúmyslně; ten, *kdo neúmyslně prolil krev*; nikoliv ze zášti nebo nevraživosti nebo

zloby, ten, kdo ji prolil neúmyslně, ba ten, kdo *svého bližního předtím neměl v nenávisti*.

[219] A PROTO JSEM SI doopravdy říkal, že já jsem člověk, který musí být do útočištného města vpuštěn, protože já jsem svého bližního zabil *neúmyslně, aniž jsem ho kdy předtím nenáviděl*. Já k němu předtím nechoval nenávist, ba naopak, modlil jsem se k němu, snažil jsem se vyvarovat hříchu proti němu; a s tímto zlým pokušením jsem předtím dvanáct měsíců bojoval; ano a také, když mi ono pokušení proniklo až do srdce, stalo se tak navzdory odporu, který jsem kladl: takže jsem si říkal, že mám právo do tohoto města vstoupit a starší, totiž apoštolové, mě nevydají. To tedy pro mne znamenalo velikou útěchu a dalo mi veliký důvod doufat.

[220] PŘESTO VŠAK, jelikož jsem vše velice pečlivě zkoumal, neboť má muka již dříve způsobila, že jsem si nebyl jist, kde je půda dostatečně pevná, aby mne unesla, jsem měl jednu otázku, na kterou má duše velice toužila znát odpověď, a ta otázka zněla takto: *Zda je možné, aby nějaká duše, která skutečně zhřešila hříchem neodpustitelným, přesto potom obdržela alespoň trochu opravdové duchovní útěchy od Boha skrze Krista?* A po dlouhém uvažování jsem dospěl k tomu, že odpověď zní: ne, není to možné, a to z následujících důvodů:

[221] ZA PRVÉ proto, že ti, kdo zhřešili oním hříchem, jsou zbaveni možnosti mít podíl na krvi Kristově a, jelikož jsou z této účasti vyloučení, nutně nemají sebemenší důvod chovat jakoukoliv naději, že se jim dostane duchovní útěchy; *neboť takoví nemohou počítat s žádnou obětí za hříchy*, Žid 10; 26,27. Za druhé proto, že je jim odepřen podíl na zaslíbení života: nikdy jim nebude odpuštěno, ani v tomto věku ani v budoucím *Mat 12; 32*. Za třetí, Syn Boží je rovněž vylučuje z toho, aby měli podíl na jeho požehnaném zprostředkovatelském díle,

jelikož se na věky stydí za to, že by měli být jeho, jak před svým svatým Otcem, tak před svatými anděly v nebi, *Mk 8*.

[222] KDYŽ JSEM po dlouhém přemýšlení k tomuto dospěl, nemohl jsem než dojít k závěru, že Pán mi útěchu poskytl, a to i po tom, co jsem spáchal svůj ohavný hřích, a tu jsem si řekl, že se odváším přiblížit se k těmto strašlivým a hrozným textům Písma, které mne celou tu dobu tak převelice děsily a na které jsem se předtím opravdu sotva odvážil upřít zrak (ba, snad stokrát mi dalo velkou práci se přemoci a nepřát si, aby byly vyjmuty z Bible, protože jsem si myslel, že mě zahubí), ale nyní, jak říkám, jsem byl do určité míry povzbuzen se k nim přiblížit, číst je a uvažovat o nich a posoudit jejich obsah a smysl.

[223] KDYŽ JSEM se do toho pustil, shledal jsem, že se jejich vzhled proměnil; už nevyhlížely tak chmurně, jako mi připadalo dříve. A nejprve jsem přistoupil ke čtení kapitoly šesté listu *Židům*, dosud celý roztřesený strachy, že mne to srazí k zemi; a když jsem to potom všechno rozvážil, shledal jsem, že to odpadnutí, o kterém se tam mluví, je odpadnutím *naprostým*; to znamená, jak jsem si říkal, odpadnutím od radostné zvěsti, že nám byly odpuštěny hříchy skrze Krista, a jejím *naprostým* odmítnutím: neboť právě to je základ, na němž apoštol začíná stavět svou argumentaci (*verše 1, 2, 3*). Za druhé, jsem shledal, že k tomuto odpadnutí musí dojít zjevně, i z pohledu světa, a to tak, *aby byl Kristus otevřeně zneuctěn*. Za třetí, jsem shledal, že ti, které zde má na mysli, jsou navždy odloučení od Boha svou slepotou, tvrdostí a zatvrzelostí: *s těmi není možno znovu začínat a vést je k pokání*. Skrze všechny tyto jednotlivosti jsem, budiž Bohu navěky vzdávána chvála, shledal, že můj hřích není hříchem, o kterém se na tomto místě hovoří. Za prvé, vyznal jsem, že jsem padl, nikoliv však odpadl, to jest, od vyznání víry v život věčný skrze Ježíše.

Za druhé, vyznal jsem, že jsem Ježíše Krista svým hříchem *zneuctil*, nikoliv však otevřeně. Nezapřel jsem jej před lidmi ani jsem jej před světem reprohlásil za zbytečného.

Za třetí, neshledal jsem ani, že by mne Bůh od sebe odehnal či mi zabránil, abych k němu přišel, ačkoliv pro mne bylo opravdu těžké přijít k němu se srdcem zkroušeným a činit pokání; buď veleben Bůh za svou nezbadatelnou milost.

[224] POTOM JSEM se zamyslel nad tím, co se píše v desáté kapitole listu *Židům*, a shledal jsem, že onen *svévolný hřích*, který je v ní zmiňován, není každý svévolný hřích, ale hřích takový, kterým je odmítnut Kristus a následně i jeho přikázání. Za druhé, že musí být spáchán otevřeně před dvěma nebo třemi svědky, aby odpovídal hříchu zmiňovanému v zákonu, *verš 28*. Za třetí, tento hřích nemůže být spáchán jinak než ve velké vzpouře proti duchu milosti, přičemž dotyčný nedbá ani varování před hříchem ani nabádání, aby jednal jinak: Pán však ví, že tento můj hřích byl sice ďábelský, ale takovýhle přece nebyl.

[225] A POKUD JDE O slova v kapitole dvanáct listu *Židům* o Ezauovi a o tom, jak prodal své právo prvorozeného: ačkoliv se jednalo o místo, které mě ubíjelo a bylo jako kopí namířené proti mně, přece jsem v tu chvíli uvážil toto: za prvé, v jeho případě se nejednalo o nějakou zbrklou myšlenku, která by se vymykala trvalému směřování jeho mysli, ale o myšlenku, které se podvolil a kterou též proměnil v čin, a to po určitém vědomém zvážení té věci, *Gen 25*. Za druhé, jednalo se o veřejný a otevřeně spáchaný čin, totiž v přítomnosti jeho bratra, ne-li před mnoha dalšími; to způsobilo, že jeho hřích byl daleko ohavnější, než by byl za jiných okolností. Za třetí, pohrdal svým právem prvorozeného soustavně: *Ten pojedl, napil se, vstal a odešel. Tak Ezau POHRDL prvorozenstvím*: A o dvacet let později, jím stále ještě pohrdal. *Ezau řekl: Mám dost, bratře. Ponech si, co máš. Gen 33; 9.*

[226] A NYNÍ, pokud jde o to, jak *Ezau hledal příležitost k nápravě*, jsem dospěl k tomuto: za prvé, nejednalo se o *prvorozenství*, ale o *požehnání*; toto je jasné ze slov apoštola a rozdíl zde činí i sám Ezau: *Připravil mě o mé prvorozenství a nyní i o požehnání*, Gen 27; 36. Za druhé, teď, když jsem si to všechno takto přebíral, šel jsem znovu k apoštolovi, abych zjistil, jaký by tak mohl být v duchu Nového zákona Boží názor na Ezauův hřích a jaký by mohl být jeho význam; a pokud jsem tomu dobře rozuměl, Boží názor byl ten, že *prvorozenství* znamená *obnovu*; a *požehnání* znamená *věčné dědictví*; neboť se zdá, že právě toto má apoštol na mysli: *Ať nikdo není nevěrný a bezbožný jako Ezau, který prodal prvorozenství za jediný pokrm*. Jako kdyby chtěl říci: Ať nikdo z vás neodmítne žádný z těch požehnaných počátků Božího díla, které v současnosti zažíváte ve svém životě, abyste dosáhli znovuzrození a aby nikdo nedopadl jako Ezau a nebyl odmítnut, až by se chtěl později stát dědicem požehnání.

[227] NEBOŤ JSOU MNOzí, kteří v den milosti a milosrdenství zhrdají oněmi věcmi, které jsou opravdu právem prvorozeného na nebe a kteří pak, když dojde na lámání chleba, budou hlasitě volat tak jako Ezau: *Pane, otevři nám*, ale tak jako byl neoblomný Izák, o to spíše bude neoblomný Bůh Otec a řekne: *Požebnal jsem jim a požehnanými také zůstanou*, ale pokud jde o vás: *Odstupte ode mne všichni, kdo se dopouštíte bezpráví*, Gen 27; 32, Luk 13; 25,26,27.

[228] KDYŽ JSEM SE TAKTO zamyslel nad těmito texty Písma a zjistil, že takto jim rozumět není v rozporu, nýbrž v souladu s ostatními texty Písma, ještě více mne to povzbudilo a uklidnilo a rovněž to hluboce otřáslu onou námitkou, totiž že *Písmo nemůže být v souladu se spásou mé duše*. Nyní již bouře z větší části přešla, hromy a blesky byly tytam, už na mne jen tu a tam krápal pár kapek, ale, protože mé předchozí strachy a úzkosti

byly velmi bolestivé a hluboké, často se mi teď vedlo stejně, jako se vede těm, které jednou vyděsil požár. Připadalo mi, jako by všechno kolem mne volalo: hoří, hoří; a každý, byť sebemenší dotek působil mému rozjitřenému svědomí bolest.

[229] ALE JEDNOHO DNE při procházce po poli, kdy mé svědomí občas znepokojovaly obavy, že přece jenom není všechno úplně v pořádku, mi najednou do duše padla věta: *Tvá spravedlnost je v nebi*. A přitom se mi zdálo, že svým vnitřním zrakem vidím Ježíše Krista po Boží pravici jako svou pravou spravedlnost; takže ať jsem byl kdekoliv, ať jsem dělal cokoliv, Bůh o mně nemohl říci: *Postrádá mou spravedlnost*, protože tu měl přímo před sebou. Viděl jsem navíc, že to není dobrý stav mé duše, který by způsoboval, že má spravedlnost je lepší, ani špatný stav mé duše, který by způsoboval, že má spravedlnost je horší: neboť mojí spravedlností byl sám Ježíš Kristus, *tentýž včera i dnes i na věky*, Žid 13; 8.

[230] NYNÍ mi skutečně spadly okovy z nohou, byl jsem vysvobozen ze svého soužení a pout, má pokušení rovněž zmizela, takže od té doby mne ty strašné texty Písma svatého přestaly trápit; nyní jsem tedy kráčet domů a radoval se z milosti a lásky Boží. A tak jsem se po návratu domů šel podívat, jestli by se mi podařilo nalézt větu: *Tvá spravedlnost je v nebi*, ale nemohl jsem tato slova nalézt, a proto jsem opět začal klesat na mysli a vzpomněl jsem si pouze na toto: *On se nám stal od Boha moudrostí, spravedlností, posvěcením a vykoupením*, a na základě tohoto slova jsem usoudil, že ta věta je pravdivá: 1 Kor 1; 30.

[231] NEBOŤ SKRZE TENTO TEXT Písma jsem pochopil, že člověk Ježíš Kristus, protože je jiný než my, pokud jde o jeho fyzickou přítomnost, je naší spravedlností a posvěcením před Bohem; a tak jsem tedy po nějakou dobu zažíval přesladký mír a pokoj s Bohem skrze Krista; ach, Kristus! Kristus! říkal jsem si a nehleděl

jsem na nic jiného než na Krista: nejen že jsem vnímal to či ono jednotlivé Kristovo dobrodiní – jeho krev, uložení do hrobu, vzkříšení, ale uvažoval jsem o něm jako o Kristu v jeho celistvosti! Jako o tom, v němž se toto všechno i veškeré jeho další ctnosti, konání a úřady spojují, a jako o tom, jenž sedí v nebi po pravici Boží.

[232] BYLO PRO MNE NÁDHERNÉ patřit na jeho vznešenost a být si vědom toho, jakou cenu mají všechna jeho dobrodiní a jak mocně působí, a to vše jen díky tomu; nyní jsem mohl odhlédnout od sebe a patřit na něj a považovat všechny ty Boží dary, které jsem teprve před nedávnem obdržel, za pouhé zlámané grešle a dřevé groše, které bohatí lidé nosí po kapsách, zatímco zlato mají uloženo v truhlách doma. Ach, věděl jsem, že veškeré své zlato mám zamčené v truhle tam doma! V Kristu, mém Pánu a Spasiteli! Nyní byl Kristus vším; veškerou mou moudrostí, veškerou mou spravedlností, veškerým mým posvěcením a veškerým mým vykopením.

[233] DÁLE PAK MNE PÁN rovněž uvedl do tajemství spojení s tímto Synem Božím, abych se s ním sjednotil, abych byl tělo jeho těla a kost jeho kostí, a nyní mne sladce oslovilo to, co se říká v listu *Efezským* 5; 3. Tím také byla moje víra v něho, coby mou spravedlnost, ještě více upevněna; neboť jestliže on a já jsme jedno, potom jeho spravedlnost je moje, jeho zásluhy jsou moje a jeho vítězství je rovněž moje. Nyní jsem viděl sám sebe zároveň v nebi i na zemi, v nebi skrze svého Krista, svou hlavu, svou spravedlnost a život, a zároveň na zemi skrze své tělo či osobu.

[234] NYNÍ JSEM POCHOPIL, že na Ježíše Krista Bůh pohlíží, a my bychom měli také, jako na onu obecně působící nebo veřejnou osobu, skrze kterou bude provždy nahlížena a vnímána celá skupina všech jeho vyvolených, takže bude platit, že my jsme skrze něho naplnili zákon, vstali skrze něj z mrtvých,

zvítězili skrze něj nad hříchem, smrtí, ďáblem a peklem, a když on zemřel, zemřeli jsme i my, a totéž platí o jeho vzkříšení: *Tvoji mrtví obživnou, má mrtvá těla vstanou*, praví Pán, *Iz 26* a dále: *Po dvou dnech nám vrátí život, třetího dne nám dá poustat a my před ním budeme žít*, *Oz 6; 2*, což se nyní naplnilo v tom, že Syn člověka usedl po pravici Božího majestátu na výsostech; podle toho slova v listu *Efezským: Spolu s ním nás vzkřísil a spolu s ním uvedl na nebeský trůn v Kristu Ježíši*, *Ef 2; 6*.

- [235] ACH, tyto požehnané myšlenky a verše Písma spolu s mnoha dalšími podobné povahy se mi v oněch dnech zářivě skvěly před očima, takže právem mohu říkat: *Chvalte Boha v jeho svatyni, chvalte ho i na obloze, již sklenul svou mocí, chvalte ho za jeho bobatýrské činy, chvalte ho pro jeho nesmírnou velikost!* *Žalm 150; 1,2*.
- [236] KDYŽ JSEM VÁM tak několika slovy dal okusit zármutek a soužení, které má duše zažívala kvůli vině a hrůzám, do nichž mě tato má hříšná myšlenka uvrhla; a poté, co jsem vás rovněž nechal se dotknout vysvobození z toho všeho i sladké a požehnané útěchy, která mě čekala potom (a tato útěcha se k mému nevyřlovnému údivu na dobrých dvanáct měsíců usídlila v mém srdci), povím vám nyní (dá-li Bůh), dříve než budu pokračovat ve svém vyprávění, pár slov o tom, co považuji za příčinu tohoto pokušení, a pak také, jaký prospěch z toho nakonec má duše měla.
- [237] POKUD JDE O ONY PŘÍČINY, domníval jsem se, že jsou v zásadě dvě a že jsou to právě tyto dvě, o tom jsem byl hluboce přesvědčen po celou dobu, kdy na mě toto trápení doléhalo. První příčina byla ta, že byv osvobozen od pokušení, které mne pronásledovalo předtím, jsem se nemodlil k Bohu, aby mne uchránil od pokušení, kterým bylo teprve přijít: neboť, jak mohu

vpravdě říci, má duše byla sice pevně zakotvena v modlitbě, ještě než mne tato zkouška potkala, přece jsem se však tehdy modlil pouze nebo převážně za odstranění svých současných starostí a za nové projevy lásky v Kristu – což, jak jsem později viděl, nestačí; měl jsem se rovněž modlit, aby mne veliký Bůh uchránil od zla, které mělo teprve přijít.

[238] TOTO JSEM SI V plné hloubce uvědomil skrze modlitbu zbožného Davida. I když byl právě v milosti Boží, přece se modlil, aby jej Bůh uchránil před hříchy a pokušeními, které teprve přijdou: *Pak budu bez vady a shledán čistý, prost MNOŽSTVÍ nevěrností*, Žalm 19; 13. Právě toto slovo mne trýznilo a odsuzovalo po celou tu dlouhou dobu, co trvalo ono pokušení.

[239] BYLO JEŠTĚ JEDNO SLOVO, které mne velice odsuzovalo za mé pošetilé zanedbávání této povinnosti, Žid 4; 16: *Přistupme tedy směle k trůnu milosti, abychom došli milosrdenství a našli milost a pomoc v pravý čas*. Toto jsem nečinil, a proto jsem musel takto zhřešit a padnout právě tak, jak je psáno: *Modlete se, abyste neupadli do pokušení*. A opravdu mám toto slovo do dnešního dne v takové vážnosti a úctě, že, klečím-li a modlím se k Pánu, neodvážím se povstat, dokud jej snažně nepoprosím o pomoc a milosrdenství v boji s pokušeními, která mají přijít. A nabádám i tebe, čtenáři, aby sis vzal poučení z mé lehkovážnosti a mého soužení, které jsem pro ni musel v sklíčenosti ducha snášet já po celé dny, měsíce a roky.

[240] DALŠÍ PŘÍČINOU tohoto pokušení bylo to, že jsem pokoušel Boha, a to takto: jednou moje žena čekala dítě, a než nastal její čas, měla tak silné a kruté bolesti, že to vypadalo, jako by měla v tu chvíli začít rodit a porodit dítě předčasně, a právě tehdy se stalo, že na mne dolehlo velmi silné pokušení zpochybňovat existenci Boží; a proto, jak tam tak vedle mne moje žena ležela a křičela, řekl jsem, avšak co nejskrytěji, vlastně jsem si to jenom

pomyslel ve svém srdci: *Pane, jestliže nyní od mé ženy toto kruté trápení odejmeš a způsobíš, že ji už nebude dnes v noci soužit (a v tu chvíli na ni zrovna přišly bolesti), pak budu vědět, že dokážeš odhalit i ta nejskrýtější hnutí srdce.*

- [241] SOTVA JSEM SI TO V duchu pomyslel, už její bolesti ustaly a ona upadla do hlubokého spánku a spala až do rána. Velice jsem nad tím žasl, nevěda, co si myslet; avšak poté, co jsem zůstal dost dlouho vzhůru a slyšel, že již nepláče, usnul jsem také. A když jsem se ráno probudil, na všechno jsem se rozpomněl včetně toho, co jsem si minulou noc pomyslel ve svém srdci a jak mi Pán ukázal, že zná mé nejtajnější myšlenky, což mě uvádělo v úžas ještě několik následujících týdnů.
- [242] NU, a asi půldruhého roku nato mým hříšným srdcem probleskla ona zlá a hříšná myšlenka, o níž jsem hovořil již dříve: *Ať si Kristus jde, jestli chce*, takže když jsem klesal pod tíhou viny za tuto myšlenku, vracely se mi vzpomínky na jiné mé myšlenky a jejich důsledky a spolu s nimi i tato odpověď, která obsahovala též pokárání: *Tak, a teď vidíš, že Bůh skutečně zná ty nejtajnější myšlenky lidského srdce!*
- [243] A HNED POTOM mého ducha zničehonic zasáhla ona epizoda, jejímiž aktéry byli Pán a jeho služebník Gedeon; kdy Pán (ponevadž Gedeon pokoušel Boha svým rounem, mokrým i suchým, místo aby věřil a spolehl se na jeho Slovo) Gedeona později tolik zkoušel, posílaje ho proti bezpočetnému zástupu nepřátel, a to, alespoň navenek se tak zdálo, aniž by mu dal jakoukoliv sílu či pomoc, *Sd kapitola 6, 7*. Tak mi posloužil, a bylo to dobře, neboť jsem měl věřit jeho slovu a nepodmiňovat vševědoucnost Boží slovíčkem *jestli*.
- [244] A NYNÍ bych vám rád ukázal také něco z toho, co jsem díky tomuto pokušení získal: především mne přimělo mít ustavičně

ve své duši úžasně silné vědomí jak existence, tak slávy Boha a jeho milovaného Syna; během dřívějšího pokušení tonula má duše ve zmatku pro nevíru, rouhání, tvrdost srdce, pochybnosti o existenci Boha a Krista, o pravdivosti Božího slova a pro nejistotu ohledně budoucího věku: ateismus na mne tehdy skutečně nesmírně silně útočil a mučil mne; avšak nyní byla situace zcela opačná, nyní jsem měl Boha a Krista ustavičně před sebou, ale nedodávalo mi to pokoj a útěchu, nýbrž to ve mně vyvolávalo nesmírný strach a hrůzu. Sláva Boží svatosti mne v onen čas drtila napadř' a Kristova láska a milosrdenství mne lámaly jako na kole; neboť jsem o něm nemohl uvažovat jinak než jako o ztraceném a odmítnutém Kristu a každé připomenutí toho bylo jako nekonečné lámání mých kostí.

[245] TĚŽ PÍSMO pro mne nyní bylo věcí báječnou; viděl jsem, že v jeho pravdivosti a pravosti tkví klíč k nebeskému království; ti, kterým Písmo přeje, dozajista dostanou požehnání jako dědictví; avšak ti, kteří jsou s ním v rozporu a které Písmo usvědčuje, musí navěky zahynout. Ach, tato věta: *Neboť Písmo musí platit*, mi rvala srdce a stejně tak i ta druhá: *Komu hříchy odpustíte, tomu budou odpuštěny, ale komu hříchy zadržíte, tomu odpuštěny nejsou*. Nyní jsem viděl apoštoly jako starší útočištěného města, Joz 20; 4; ti, které vpustili dovnitř, byli přijati do života, ale ty, které dovnitř nepustili, zabil mstitel krve.

[246] ACH! Jedna věta z Písma sužovala a děsila mou mysl více, mám teď na mysli ty věty, které se obracely proti mně (a někdy mi připadalo, že tak činí všechny), více, pravím, než armáda o síle čtyřiceti tisíc mužů, kteří by proti mně mohli vytáhnout do boje. Běda tomu, proti kterému se obrací Písmo.

[247] TOTO POKUŠENÍ způsobilo, že jsem nahlížel povahu zaslíbení více než kdy předtím: neboť když jsem nyní ležel a chvěl se pod mocnou rukou Boží, ustavičně rozerváván a drásán hromy

a blesky jeho spravedlnosti, způsobilo to, že jsem se srdcem ostrážitým a zrakem bedlivým, s velikou vážností obracel jeden list po druhém a s nesmírnou horlivostí, promísenou se strachem, jsem rozvažoval o každé větě v celém jejím přirozeném významu a obsahu.

[248] TOTO POKUŠENÍ mne rovněž velice odrazovalo od mého dřívějšího pošetilého zvyku odsouvat slovo zaslíbení, když mi přišlo na mysl: neboť nyní, ačkoliv jsem nedokázal ze zaslíbení sát onu sladkost a útěchu jako v jiných dobách, přesto, jako člověk klesající ke dnu, jsem se chytal všeho, co jsem kolem sebe viděl; dříve jsem si myslel, že se zaslíbením nemohu zabývat, pokud necítím, že mi přináší útěchu, ale nyní na něco takového nebyl čas, mstitel krve mne pronásledoval až příliš neúprosně.

[249] PROTO JSEM SE NYNÍ s radostí zachytil tohoto slova Písma, ačkoli až dosud jsem se obával, že nemám důvod ani právo je na sebe vztahovat; ba dokonce jsem se vrhl do náruče toho zaslíbení, o němž jsem se bál, že se vůči mně uzavřelo. Nyní jsem se rovněž snažil vzít to slovo tak, jak je Bůh zapsal, aniž bych omezoval přirozenou sílu jediné jeho slabiky. Ach, co jsem teď teprve spatřoval v oněch požehnaných slovech šesté kapitoly *Janova evangelia: A kdo ke mně přijde, toho nevyženu ven, Jan 6; 37.* Nyní jsem si teprve začal uvědomovat, že ústa, kterými Bůh promlouvá, jsou větší než mé srdce, které není s to jeho slova pochopit; rovněž jsem si v duchu pomyslel, že on svá slova neříká ve spěchu ani ukvapeně a v rozrušení, ale s nekonečnou moudrostí a úsudkem a v opravdové pravdě a věrnosti, 2 *Sam 7; 28.*

[250] V ONĚCH DNECH jsem se, častokrát v nesmírné agonii, křečovitě zmítal směrem k zaslíbení (jako koně vězící v bažině, kteří se šhubavými pohyby snaží dostat k pevné zemi) a říkal si (ač

člověk strachem téměř připravený o rozum), že na tomto spočinu a o toto se opřu a nechám na Bohu na výsostech, který to všechno stvořil, aby to naplnil. Ach, nejednou se mé srdce se satanem přetahovalo o tu požehnanou kapitolu z *Jana*; nehledal jsem, tak jako v jiných dobách, v prvé řadě útěchu (ačkoliv Bůh ví, jak bych ji býval byl uvítal!), nyní však to bylo Slovo, Slovo, o něž by se má znavená duše mohla opřít, aby se nepropadla do bažiny navěky! Za tím jsem se hnál.

[251] BA, častokrát, když jsem po zaslíbení už už sahal, jsem viděl, jako kdyby Pán chtěl mou duši navždy zavrhnout; bylo mi často, jako bych utíkal po hřebících a jako kdyby se Pán na mne obořil plamenným mečem, aby mne od sebe zahnal. Tehdy jsem myslíval na Ester, která šla s žádostí ke králi a protivila se tak zákonu, *Est* 4; 16. Vzpomínal jsem také na Ben-hadadovy služebníky, kteří šli s provazy na hlavách vstříc svým nepřítelům a prosili je o slitování, 1 Král 20; 31 atd., také na kananejskou ženu, která se nenechala odradit, ačkoliv ji Kristus nazval psem, *Mat* 15; 22 atd. a na muže, který si šel o půlnoci půjčit chléb, *Luk* 11; 5,6,7,8 atd., a to vše mi bylo velkým povzbuzením.

[252] NIKDY JSEM NEVIDĚL takové výšiny a hlubiny milosti, lásky a milosrdenství jako po tomto pokušení: velké hříchy přitahují velkou milost; a kde je vina nejhroznější a nejkrutější, tam se milosrdenství Boží v Kristu, projeví-li se v duši, jeví být nejvyšším a nejmocnějším. Když Job prošel obdobím poroby, *dal mu všebo dvojnásob, než míval*, *Job* 42; 10. Blahořečen budiž Bůh za Ježíše Krista, našeho Pána. Mnoho dalších věcí bych zde mohl zaznamenat, ale bylo by to jen stručně, a proto je v tuto chvíli vynechám; a modlím se ze srdce k Bohu, aby škody, které jsem utrpěl já, způsobily, že se i jiní budou bát hřešit, aby na své šíji nemuseli nést železné jho tak jako já.

Ve chvíli, kdy jsem byl vysvobozen od tohoto pokušení, nebo někdy v tu dobu, jsem dvakrát nebo třikrát zažil tak prazvláštní

hrůzu z milosti Boží, že jsem to sotva dokázal snést; pomyšlení, že mne může uchvátit, bylo tak nesmírně, tak neuvěřitelně silné, že si opravdu myslím, že kdyby ten pocit ve mně přetrvával příliš dlouho, dočista by mě to vyřídilo a já bych ani nemohl pracovat.

- [253] BUDU TEĎ POKRAČOVAT ve svém vyprávění a povím vám, jak mne Pán dále vedl, jak se mnou jednal v různých jiných obdobích a s jakými pokušeními jsem se tehdy přitom všem setkal. Začnu s tím, co se mi přihodilo, když jsem přistoupil k obecenství s lidem Božím v Bedfordu. Stalo se tak poté, co jsem církvi přednesl své přání řídit se řádem a nařízeními Kristovými spolu s nimi, a byl jsem jimi přijat. Když jsem pomyslel na to požehnané nařízení Kristovo, totiž ustanovení poslední večeře s jeho učedníky předtím, než zemřel, stalo se mi velice vzácným následující slovo Písma: *To konejte na mou památku*, Luk 22; 19, neboť skrze ně vstoupil Pán do mého svědomí a zjevil v něm svou smrt za mé hříchy a já to tehdy cítil, jako kdyby mne ponořil do jejího mocného působení. Avšak, běda, ještě jsem se večeře Páně neúčastnil dlouho a už mne v kteroukoliv denní i noční dobu přepadala hrozná a těžká pokušení rouhat se večeři Páně a přát nějaké strašlivé věci těm, kdo se na ní účastnili; abych se nikdy neprovinil tím, že bych souhlasil s těmito zlými a strašlivými myšlenkami, byl jsem celou dobu nucen se sklánět a modlit k Bohu, aby mne takových rouhání uchránil; a rovněž volat k Bohu, aby jim požehnal chléb a kalich, když chodil od úst k ústům: důvodem tohoto pokušení, jak jsem si později domyslel, bylo to, že jsem s náležitou úctou nepřistoupil k účasti na večeři Páně.

- [254] TAK TOMU SE MNOU BYLO po tři čtvrtě roku a za celou tu dobu jsem nenalézal spočinutí ani pokoje; Pán ale nakonec vstoupil do mé duše se stejnými texty Písma, které mou duši již navštívily předtím, a potom jsem se obvykle cítil velmi dobře a v po-

koji jsem se účastnil na požehnaném přikázání slavit večeři Páně a spatřoval jsem v něm *tělo Páně* zmučené za mé hříchy a jeho vzácnou krev prolitou za má provinění.

[255] V TU DOBU se o mě poněkud pokoušely souchotě, což způsobilo, že někdy zjara nečekaně a s prudkostí přepadla mou tělesnou schránku, mého vnějšího člověka, obrovská slabost, a to tak silně, že jsem si myslel, že to nepřežiju. Nyní jsem se začal znovu vážně věnovat přezkoumávání svého stavu z hlediska budoucnosti a důkazů svědčících v můj prospěch, pokud se jedná o onen požehnaný budoucí věk; neboť, požehnáno buď jméno Boží, bylo u mne obvyklé, a to vždycky, zejména však potom ve dnech soužení, snažit se uchovat si zájem o život v budoucím věku a neztratit jej v žádném případě ze zřetele.

[256] SOTVA JSEM si však začal připomínat svou předchozí zkušenost s Boží dobrotou vůči mé duši, už se mi začaly hrnout do hlavy bezpočetné šiky mých hříchů a provinění, mezi kterými mne v tu dobu nejvíce soužily zejména má vlažnost, otupělost a ochablost v plnění mých svatých povinností; bloudění mého srdce, únava, pokud jde o všechny dobré věci, nedostatek lásky k Bohu, k jeho cestám a lidu s tím, že na konci toho všeho stálo toto: *Tak toto jsou plody křesťanství? Tak toto jsou znaky požehnaného člověka?*

[257] KDYŽ JSEM SI TYTO VĚCI UVĚDOMIL, má nemoc se ještě zdvojnásobila, neboť nyní ochořel můj vnitřní člověk, mou duši pohltila vina a rovněž má předchozí zkušenost s Boží dobrotou vůči mně byla z mé mysli docela vyňata a skryta přede mnou, jako by jí nikdy nebylo; má duše byla tehdy jako v kleštích svírána těmito dvěma úvahami: *Žít nesmím a zemřít se neodvážím.* Tu jsem poklesl na duchu a vzdal se všeho a považoval vše za ztracené; ale jak jsem tak chodil sem a tam po domě v nesmírně zbědovaném stavu, uchvátilo mé srdce toto

slovo: *Jsi ospravedlňován zadarmo jeho milostí vykoupením v Kristu Ježíši*, Řím 3; 24. Jaký obrat u mne toto slovo způsobilo!

- [258] NYNÍ MI BYLO jako člověku, který se probudil z nějakého těžkého snu, a jak jsem tak naslouchal této božské větě, bylo mi, jako bych slyšel, že je mi předkládán tento její výklad: Hříšníku, ty myslíš, že kvůli tvým hříchům a slabostem nemohu zachránit tvou duši; avšak hle, můj Syn je u mne a na něj patřím, ne na tebe, a budu s tebou jednat podle toho, jakou radost mám z něho. Nato se mé mysli velice ulevilo a pochopil jsem, že Bůh může ospravedlnit hříšníka kdykoliv; stačí pouze patřit na Krista a přičítat si jeho zásluhy a to je všechno.
- [259] A JAK JSEM tak o tom všem dumal, přišlo na mého Ducha s velikou mocí a silou toto slovo Písma: *Spasil nás ne pro naše skutky, nýbrž ze své milosti, atd.* 2 Tim 1; 9, Tit 3; 5. To mne rozveselilo: viděl jsem sebe sama v náručí milosti a milosrdenství, a ačkoliv jsem se prve bál pomyslet na hodinu smrti, nyní jsem volal: Kéž zemru! Nyní se mi smrt zdála být něčím milým a nádherným, neboť jsem nahlédl, že nikdy nebudeme doopravdy žít, dokud nepřejdeme do onoho jiného světa: ach, zdálo se mi, že tento život je pouhou dřimotou ve srovnání s životem tam nahoře: v tu dobu jsem toho rovněž ve slovech *dědicové Boží*, Řím 8; 17 spatřoval více, než kdy budu schopen vyjádřit v tomto životě: *Dědicové Boží!* Bůh sám je dědictvím svatých: toto jsem si uvědomoval a nad tím jsem žasl, ale nedokáži vám vypovědět, co všechno jsem si uvědomoval.
- [260] KDYŽ JSEM pak zase jindy byl velmi nemocný a zesláblý, celou tu dobu mne pokušitel opět náramně sužoval (shledávám totiž, že velice útočí na duši, která se začíná chýlit k hrobu, tehdy nastává jeho příležitost) a snažil se přede mnou skrýt mou dřívější zkušenost s Boží laskavostí. Rovněž přede mnou stavěl

hrůzy smrti a Božího soudu, do té míry, že mi tenkrát ze strachu z věčného zatracení (kdyby se stalo, že bych tehdy zemřel) bylo jako člověku, který je mrtvý ještě dřív, než si pro něj smrt přijde, a zdálo se mi, že cítím, jak již klesám do pekelné propasti; opravdu se mi zdálo, že pro mne neexistuje jiná možnost než jít do pekla. A vtom hle, právě když jsem byl nejvíc zmítán těmito strachy, bleskla mi hlavou slova o andělech nesusoucích Lazara do náruče Abrahámovy, jako kdyby to mělo znamenat: *Tak tomu bude s tebou, až budeš opouštět tento svět.* Tato slova sladce občerstvila mého ducha a pomohla mi doufat v Boha, a když jsem o tom, naplněn pokojem, chvíli přemítal, dopadlo do mé mysli s velkou vahou toto slovo: *Kde je, smrti, tvé vítězství? Kde je, smrti, tvá zbraň?* 1 Kor 15; 55. Na ta slova se mi udělalo dobře na těle i na duši zároveň, neboť má nemoc v tu chvíli zmizela a já znovu kráčel v pokoji za Bohem.

[261] JINDY, přestože nedlouho předtím se mé duši dařilo dosti dobře a příjemně, na mne zčistajasna padl oblak temnoty, který mi natolik zakryl věci Boží a Kristovy, že mi bylo, jako kdybych je v celém svém životě nikdy neviděl ani neznal; má duše byla rovněž natolik zdrcena, můj duch prost všeho rozumu i citu, že se mi nezdálo, že by má duše usilovala o milost a život v Kristu; bylo mi, jako by mé útroby byly zcela zničeny nebo jako bych měl ruce a nohy svázané a spoutány řetězy. Tehdy jsem rovněž cítil, že se mého vnějšího člověka zmocňuje určitá slabost, což způsobovalo, že to druhé soužení bylo ještě těžší a nepříjemnější.

[262] POTÉ, co jsem v tomto stavu byl nějaké tři nebo čtyři dny, jsem seděl u krbu a náhle jsem pocítil, že mi v srdci zní toto slovo: *Musím jít k Ježíši*; nato má předchozí temnota a ateismus odpadly a požehnané věci nebeské mi vyvstaly před zrakem; celý užaslý povídám v tu chvíli manželce: Ženo, existuje nějaký verš Písma, který říká: *Musím jít k Ježíši*? Odpověděla mi, že neví;

a tak jsem seděl a přemítal a vzpomínal, jestli nějaké takové místo je. Neseděl jsem ještě ani dvě nebo tři minuty, a už mi hlavou blesko a před očima vytanulo: *A před nesčetným zastupem andělů* a dále pak dvanáctá kapitola *Židům* o hoře Sión: *Žid 12; 22,23,24.*

[263] POTOM jsem s radostí pravil své ženě: Ach nyní již vím, již vím! Ale ona noc byla pro mne dobrá, nikdy jsem neměl žádnou lepší; toužil jsem po společnosti nějakých Božích lidí, s kterými bych se mohl podělit o to, co mi Bůh ukázal: Kristus byl oné noci pro mou duši Kristem převzácným; pro samou radost, pokoj a nadšení v Kristu jsem málem nevydržel ležet v posteli; tato veliká blaženost netrvala ani do rána, přesto ona dvanáctá kapitola, kterou napsal autor *Židům*, *Žid 12; 21,22,23*, byla pro mne požehnaným slovem Písma po mnoho dní, které následovaly.

[264] JEDNÁ SE O TATO SLOVA: *Vy stojíte před borou Siónem a městem Boba živého, nebeským Jeruzalémem, před nesčetným zastupem andělů a slavnostním shromážděním církve prvorozených, jejichž jména jsou zapsána v nebi, a před Bohem, soudcem všech, a před zesnulými spravedlivými, kteří již dosáhli cíle, a před Ježíšem, prostředníkem nové smlouvy, a před jeho krví, která nás očišťuje, neboť volá naléhavěji než krev Ábelova.* Skrze tento požehnaný výrok mne Hospodin vedl dál a dál, nejprve k jednomu slovu a pak k dalšímu, a ukazoval mi báječnou slávu, která v nich všech je obsažena. Od té doby tato slova rovněž často představovala veliké občerstvení pro mého ducha. Požehnaná buď Bůh za to, že se nade mnou smiloval.

- [265] A NYNÍ, při vyprávění o tom, co jsem zažil, přicházím k místu, kde bych se chtěl několika málo slovy zmínit o svém kázání slova Božího a o tom, jak se mnou Bůh v tomto ohledu jednal, neboť poté, co jsem byl nějakých pět nebo šest let probuzen a nahlédl jsem, jak potřebuji Ježíše Krista našeho Pána a jak velkou pro mě má cenu, a odvážil jsem se též dát mu svoji duši, někteří z nejpovolanějších svatých mezi námi, myslím tím ty nejpovolanější co do úsudku a co do svatosti života, si povšimli, jak říkali, že mne Bůh uznal za hodna porozumět některým věcem týkajícím se jeho vůle obsažené v jeho svatém a požehnaném Slově a dal mi jistou výmluvnost, abych dovedl vyjádřit to, čemu jsem z jeho vůle porozuměl, ostatním pro povzbuzení; a proto po mně chtěli a velmi na mne naléhali, abych souhlasil s tím, že bych řídil jedno shromáždění a promluvil k lidem slovo povzbuzení.
- [266] ZPOČÁTKU mne to uvádělo do velkých rozpaků, když si to ale pořád přáli a naléhali na mne, nakonec jsem jejich požadavku vyhověl a podvakerát jsem jim na dvou různých shromážděních (která byla ovšem soukromá) s velkou váhavostí a nejistotou svým darem posloužil; zdálo se, že na ně má promluva učinila dojem a povzbudila je, a také to zcela vážně vyznávali a brali si přitom velikého Boha za svědka, a vzdávali díky Otci milosrdenství za milost, kterou mne zahrnul.
- [267] KDYŽ NĚKTEŘÍ Z NICH potom šli vyučovat na venkov, chtěli někdy, abych i já šel s nimi, a, ačkoliv jsem do té doby svůj dar veřejně nepoužil ani se toho neodvážil a činil jsem tak spíše v soukromí, když jsem přišel mezi dobré lidi na těch různých místech, občas jsem k nim též promluvil slova napomenutí; kterážto oni, tak jako ti lidé předtím, přijali s radostí nad milostí Boží vůči mně a vyznávali, že jejich duše tím byly povzneseny.

[268] TAKŽE, abych to zkrátil, jelikož si mne církev nadále žádala, nakonec, po řádných modlitbách k Pánu spojených s postem, jsem byl oficiálnějším způsobem vyzván a pověřen, abych pravidelněji a veřejně kázal Slovo, nikoliv pouze lidem, kteří již věří, ale abych nabízel evangelium i těm, kterým se dosud víry v ně nedostalo. K čemuž jsem asi v tu dobu zcela zřetelně nacházel ve své mysli skrytou náklonnost. (Velebím však Boha, že tomu tak nebylo z touhy po marné slávě, vždyť v onen čas jsem byl velice těžce sužován ďáblovými ohnivými šípy ohledně svých nadějí na život věčný.)

[269] PŘESTO jsem však nenacházel klid a mír, dokud jsem nezačal uplatňovat svůj dar, k čemuž jsem byl rovněž velice povzbuzován, nejen neustálými přáními zbožných bratří, ale rovněž tím, co říká Pavel v listu *Korintským: O něco vás prosím, bratří. Víte o rodině Štěpánově, že první z celé Achaje uvěřili a dali se do služby bratřím. I vy se ochotně podřizujte takovým lidem a každému, kdo pracuje na společném díle.* 1 Kor 16; 15,16.

[270] SKRZE TENTO TEXT mi bylo vyjeveno, že Duch svatý si nikdy nepřál, aby lidé své dary a schopnosti ukrývali v zemi, ale spíše jim kázal a povzbuzoval je, aby svůj dar užívali, a chválil ty, kteří byli schopni a ochotni tak učinit, *že se dali do služby bratřím.* Toto slovo Písma se mi v oněch dnech ustavičně honilo hlavou a povzbuzovalo mne a posilovalo v této mojí práci pro Boha; rovněž jsem nacházel povzbuzení v několika dalších slovech Písma a příkladech zbožných lidí, o kterých se píše v Písmu i v jiných dávných příbězích. *Sk 8; 4 & 18; 24,25 atd., 1 Pet 4; 10, Řím 12; 6, Fox Slavné činy a pamětihodnosti.*¹

¹ Právý název Bunyanovy oblíbené tzv. Knihy mučedníků, jejímž autorem je John Foxe, Bunyan nesprávně cituje jeho jméno; pozn. překl.

[271] A TAK, ačkoliv sám jsem byl ze všech bratří nejnehodnější, přece jsem se s velikým strachem a obavami, vědom si vlastní slabosti, pustil do díla a podle svého daru a úměrně své víře jsem kázal ono požeňnané evangelium, které mi Bůh zjevil ve svatém Slově pravdy; a když se to v kraji rozneslo, přicházeli si lidé poslechnout Slovo po stovkách, a to ze všech stran, byť z nejrůznějších důvodů.

[272] A DĚKUJI BOHU, že mi dal určitou míru slitování a soucitu s jejich dušemi, což mi též bylo povzbuzením, abych se s velikou pílí a nasazením snažil nalézt takové slovo, které by, pokud by bylo od Boha požeňnáno, uchvátilo a probudilo svědomí; a v tomto ohledu též dobrý Hospodin vyslyšel přání svého služebníka, neboť jsem nekázal dlouho, a již někteří začínali být Slovem zasaženi a jejich mysl byla ukrutně soužena strachem z velikosti jejich hříchu a z toho, že v jejich životě chybí Ježíš Kristus.

[273] ALE NEJPRVE jsem nemohl uvěřit, že by Bůh mohl skrze mne promlouvat k srdci lidí, neboť jsem sám sebe dosud považoval za člověka nehodného; a přece ti, kdo byli takto Slovem zasaženi, mne milovali a chovali ke mně zvláštní úctu; a ačkoliv jsem se vzpíral uvěřit, že by byli probuzeni skrze mne, oni to prohlašovali a tvrdili to před zbožnými bratřími a také za mne velebili Boha (za mne, za takového nehodného ničemu!) a považovali mne za nástroj Boží, který jim ukázal cestu ke spáse.

[274] A TAK, když jsem viděl, že jsou tak vytrvalí ve svých slovech i skutcích a že ve svých srdcích tak snažně usilují poznat Ježíše Krista a radují se, že jim mne Bůh poslal tam, kde jsou i oni, začal jsem dospívat k názoru, že tomu tak možná opravdu je a že Bůh připustil, aby na jeho díle pracoval takový hlupák, jako jsem já, a tu do mého srdce vstoupilo a přesladce mne občerstvilo toto slovo Boží: *Žebnáni hynoucího se snášelo na mne a srdce vdovy jsem pohnul k plesání*, Job 29; 13.

- [275] Z TOHO JSEM se tedy radoval, ano, slzy těch, které Bůh probudil skrze mé kázání, byly mi útěchou i povzbuzením, neboť jsem vzpomněl na výroky: *Kdybych já vás zarmoutil, kdo mě potěší, ne-li vy, které jsem zarmoutil?* 2 Kor 2; 2; a dále pak: *I kdybych pro jiné apoštolem nebyl, pro vás jím jsem!* Vždyť pečeti mého apoštolství jste vy sami tím, že jste uvěřili v Pána, 1 Kor 9; 2. Tyto věci tedy byly pro mne dalším dokladem toho, že mne Bůh povolal a že při mně v tomto díle stojí.
- [276] VE SVÉM KÁZÁNÍ slova Božího jsem si obzvláště povšiml jedné věci, že mne totiž Pán vede k tomu, abych začal tam, kde s hříšníky začíná jednat i jeho Slovo, totiž abych odsuzoval vše tělesné a otevřeně prohlašoval, že kletba Boží se kvůli hříchu, podle zákona, vztahuje na všechny lidi a platí pro všechny, kdo přicházejí na svět. A tuto část své práce jsem plnil s velkým porozuměním, neboť hrůzy, působené mi zákonem a vinou za mé hříchy, doléhaly těžce do mého svědomí. Kázal jsem, co jsem cítil, co jsem bolestně pociťoval a pod čím má nebohá duše úpěla chvějíc se hrůzou.
- [277] VPRAVDĚ JSEM BYL jako člověk poslaný k nim z říše mrtvých; šel jsem, sám v řetězech, kázat jim, kteří byli v řetězech, a přinášel jim ve svém vlastním svědomí onen oheň, o kterém jsem je přesvědčoval, že se ho mají vyvarovat. Mohu doopravdy říci, aniž bych cokoliv zamlčoval, že když jsem měl kázat, šel jsem naplněn vinou a hrůzou až ke dveřím kazatelny, kde ze mne obé bylo sňato a má mysl byla osvobozena, dokud jsem svůj úkol nesplnil, a ihned poté, ještě když jsem scházel po schodech kazatelny, jsem na tom byl stejně špatně jako předtím. A přesto mne Bůh vedl, a zajisté rukou pevnou: neboť ani vina ani peklo mne od mého úkolu nemohly odvrátit.
- [278] A TAK TO POKRAČovalo po dva roky, horoval jsem proti hříchům a strašlivému stavu, v němž se lidé vinou hříchu nachá-

zejí. Potom vstoupil do mé duše Pán a přinesl s sebou trvalý mír a pokoj skrze Krista, neboť mi daroval mnoho sladkých projevů své požehnané milosti skrze něj: a já se ve svém kázání změnil (neboť jsem stále kázal to, co jsem věděl a cítil); nyní jsem se tedy ze všech sil snažil kázat Ježíše Krista a nevynechat žádný jeho úřad, žádné jeho konání ani dobrodiní, která světu dává, a usiloval jsem rovněž o to odhalovat, odsuzovat a odstraňovat falešné berličky a náhražky, o které se svět opírá a jejichž vinou padá a hyne. A u těchto věcí jsem setrval stejně dlouho jako u těch předchozích.

[279] POTOM MI BŮH DAL částečně nahlédnout tajemství spojení s Kristem, a tak jsem jim to také ukázal a vyložil. A když jsem probíral tyto tři hlavní body Slova Božího po dobu asi pěti let nebo více, byl jsem během vykonávání této činnosti zatčen a uvržen do vězení, kde již více jak pět let pobývám, abych tak potvrdil pravdu skrze utrpení tak, jako jsem ji předtím dosvědčoval s pomocí Písma ve svých kázáních.

[280] BĚHEM KÁZÁNÍ, a vzdávám za to Bohu díky, mé srdce často-krát po celou dobu trvání toho či onoho shromáždění s velikou naléhavostí volalo k Bohu, aby použil Slovo k spáse duší; ustavičně mne totiž pronásledovala představa, že by nepřítel mohl zabránit, aby Slovo zasáhlo svědomí lidí, a tak by se stalo neplodným; proto jsem se snažil kázat Slovo tak, aby se v něm (je-li to možné) hřích a osoba, která se jím provinila, poznaly.

[281] A KDYŽ JSEM KÁZAL, v duchu jsem si představoval, že Slovo bude pršet jako déšť na kamenitá místa; a stále jsem si v srdci přál: Ach, kéž ti, kdo mne dnes slyší mluvit, nahlédnou tak jako já, co znamenají hřích, smrt, peklo a kletba Boží, a také čím je milost, láska a Boží slitování skrze Krista pro lidi, jako jsou oni, kteří jsou mu ještě odcizeni. A opravdu jsem si častokrát v srdci před Pánem říkal, že *kdyby mě v tu chvíli před jejich zraky*

oběsili a kdyby to mělo způsobit jejich probuzení a utvrzení v pravdě, rád bych to býval podstoupil.

- [282] NEBOŤ KDYŽ JSEM KÁZAL, obzvláště když jsem se zabýval učením o životě v Kristu nezávisjícím na skutcích, zdálo se mi, jako kdyby mi za zády stál anděl Boží a povzbuzoval mne. Ach, s jakou nesmírnou mocí a s jakými nebeskými důkazy pro mou vlastní duši se tak dělo ve chvíli, kdy jsem se ze všech sil snažil ono učení sdělit, vysvětlit a pevně zasadit do svědomí přítomných, že mi nestačilo říci pouze: Věřím a jsem si jist; připadalo mi, že si jsem více než jist, smím-li se takto vyjádřit, že ty věci, které jsem tehdy tvrdil, jsou pravdivé.
- [283] KDYŽ JSEM ŠEL POPRVÉ KÁZAT slovo Boží za hranice města, teologové a kněží z celé země se proti mně otevřeně postavili, avšak já jsem byl přesvědčen o jediném: neoplácet zlořečení zlořečením, ale podívat se, kolik z těchto světských učitelů bych dokázal přesvědčit o jejich ubohosti před zákonem a o tom, jak Krista potřebují a jak velkou pro ně má cenu, neboť jsem si říkal: *Takto se bude má poctivost osvědčovat v budoucnosti, až přijdou přebližet mou mzdu*, Gen 30; 33.
- [284] NIKDY MI NEŠLO O TO míchat se do věcí, které byly předmětem sporů a dohadů mezi zbožnými, obzvláště jednalo-li se o věci zcela malicherné, přesto jsem se s radostí a zápalem pouštěl do boje o slovo víry a o odpuštění hříchů skrze smrt a utrpení Ježíše Krista; leč, jak říkám, pokud jde o ty jiné věci, nevšímal jsem si jich, protože jsem viděl, že z nich vznikají jen rozbroje, a protože mi bylo jasné, že ať se do nich člověk pustí, či ať je nechá být, Bohu se tím nepřiblíží. Navíc jsem nahlédl, že mé dílo se má ubírat jinou cestou, totiž že má lidem přinášet slovo, které je probudí, a toho jsem se tedy držel a na tom lpěl.

[285] NIKDY JSEM SE NESNAŽIL ani neodvážil užívat to, co napsal někdo jiný, Řím 15; 18 (přestože neodsuzují všechny, kteří tak činí), neboť si opravdu myslím a zkušenost mi potvrdila, že to, co mne naučilo Slovo a Duch Kristův, může vyslovit, zastávat a dodržovat to nejpevnější a nejlépe zbudované svědomí; a ačkoliv nyní nebudu rozebírat vše, co o této záležitosti vím, přece má zkušenost dávat za pravdu slovům Písma v Gal 1; 11,12 více, než si mnoho lidí uvědomuje.

[286] JESTLIŽE NĚKTEŘÍ Z TĚCH, kdo byli na základě mé služby probuzeni, později odpadli (což se občas mnohým přihodilo), mohu vpravdě říci, že jejich ztráta pro mne znamenala víc, než když jsem pohřbíval jedno ze svých vlastních dětí počatých z mého těla; myslím si, že mohu doopravdy říci, aniž bych Pána urazil, že mne nic nezasahovalo tak jako toto, s výjimkou strachu, že přijdu o spásu své vlastní duše: Představoval jsem si, že tam, kde byly zrozeny mé děti, vlastním rozlehlé budovy a statky; mé srdce bylo tak uchváčeno krásou tohoto báječného díla, že jsem skrze ně měl sama sebe za požehnanějšího a Bohem více vyznamenaného, než kdyby mne učinil vladařem celého křesťanského světa nebo Pánem nad vši pozemskou nádherou, avšak možnost pracovat na tomto díle mi odepřel! Ach, to slovo: *Ten, kdo odvrátí hříšníka od bludné cesty, zachrání jeho duši od smrti.* Jak 5; 20. *Ovoce spravedlivého je jako strom života, a kdo se ujímá duši, je moudrý,* Přisl 11; 30. *Prozíraví budou zářit jako záře oblohy, a ti, kteří mnohým dopomáhají k spravedlnosti, jako hvězdy, navěky a navždy.* Dan 12; 3. *Vždyť kdo je naše naděje, radost a vavříň chlouby před naším Pánem Ježíšem Kristem při jeho příchodu, ne-li právě vy? Ano, vy jste naše sláva a radost.* 1 Tes 2; 19,20. Tato slova spolu s mnoha dalšími podobné povahy mi byla opravdu velikým občerstvením.

[287] VŠIML JSEM SI, že, měl-li jsem pro Boha vykonat nějakou práci, nejprve jako by Bůh působil na mého ducha, aby se ve mně

zrodilo přání jít tam kázat. Rovněž jsem pozoroval, že určité konkrétní duše mi leží silně na srdci, a rozněcovala se ve mně touha, aby byly spaseny, a právě tyto duše mi později byly dány jako ovoce mé služby. Dále jsem pozoroval, že slovo prohozené pod dojmem okamžiku zapůsobilo v kázání mocněji než všechno ostatní, co bylo řečeno. Někdy také, když jsem si myslel, že se mi kázání nepovedlo, jsem toho dokázal nejvíce; a jindy, když jsem měl dojem, že jsem je už ulovil, jsem rozvažoval síť nadarmo.

[288] ROVNĚŽ JSEM POZOROVAL, že tam, kde měla být provedena práce s hříšníky, ďábel začínal řvát v srdcích a ústech svých služebníků. Ba častokrát, když hříšný svět běsnil nejvíce, došlo k probuzení duší skrze působení slova. Mohl bych to dále rozvést, ale zdržím se toho.

[289] PŘI PLNĚNÍ SVÉHO POVOLÁNÍ jsem měl jednu velikou touhu, a tou bylo dostat se do těch nejtemnějších míst v kraji, mezi lidi, kteří byli víře nejvíce vzdáleni, ne však proto, že bych nedokázal snést světlo pravdy (neboť jsem se nebál zprostředkovat evangelium komukoliv), nýbrž proto, že jsem shledal, že můj duch lne nejvíce k dílu probuzení a obracení, a slovo, které jsem hlásal, se nejčastěji ubíralo touto cestou. *Zakládám si na tom, že kážu evangelium tam, kde o Kristu ještě neslyšeli; nechci stavět na cizím základu*, Řím 15; 20.

[290] Při kázání jsem skutečně prožíval bolest a bylo mi, jako bych rodil děti pro Boha, neměl jsem pokoj, dokud má práce nepřinesla nějaké ovoce: nenesl-li jsem ovoce, bylo mi jedno, když mne zahrnovali chválou; ale jestliže jsem ovoce nesl, nezáleželo mi na tom, když mne někdo odsuzoval. Myslel jsem na slova: *Kdo se ujímá duší, je moudrý*, Přísl 11; 30 a pak: *Hle, synové jsou dědictvím od Hospodina, mzdou od něho plod lůna. Čím jsou šípky v ruce bohatýra, tím jsou synové zplození v mládí.*

Blaze muži, který jimi naplnil svůj toulec! Nebudou zahanbeni, až budou v bráně jednat s nepřáteli. Žalm 127; 3,4,5.

- [291] NIC MNE NETĚŠIL pohled na lidi přijímající nejrůznější názory, pokud neznali Ježíše Krista, nechápali důležitost své vlastní spásy, bylo jim vzdáleno vědomí hříchu, obzvláště hříchu nevíry, neměli srdce planoucí touhou být Kristem spaseni a nedychtili silně po vpravdě posvěcené duši. Právě to byly totiž věci, z kterých jsem se radoval, a duše, které je znaly a měly, jsem pak počítal mezi blahoslavené.
- [292] AVŠAK V TOMTO DÍLE, tak jako ve všech jiných, mi pokušení ustavičně stála po mém boku, a to pokušení rozličná: někdy na mne útočila veliká malomyslnost a já se bál, že nebudu schopen říci jediné slovo, které by mohlo někoho povzbudit, ba, že k lidem nedokáži vůbec smysluplně promluvit, a v oněch dobách se zmocňovala mého těla tak podivná ochablost a malátnost, že mne nohy na místo, kde se konalo kázání, sotva donesly.
- [293] JINDY ZASE NA MNE uprostřed kázání prudce zaútočily myšlenky na rouhání a já byl silně pokoušen, abych rouhavá slova před shromážděnými lidmi vlastními ústy vyslovil. Také se mi někdy stávalo (dokonce i tehdy, když jsem už začal kázat Slovo, a to velmi srozumitelně, vše jsem dokládal důkazy a má řeč byla uvolněná a plynulá), že ještě před koncem kázání jsem byl tak zaslepen a vzdálen věcem, o nichž jsem mluvil, a má řeč byla tak šroubovaná, mám na mysli svůj projev k lidem, že mi bylo, jako kdybych nevěděl nebo si nepamatoval, o co mi jde, nebo jako kdybych měl po celou dobu kázání hlavu zamotanou v pytli.
- [294] A JINDY, když jsem se chystal kázat o nějakém palčivém a bolestivém místě v Písmu, shledal jsem, že mne pokušitel ponouká: Jakže! O tomhle ty chceš kázat? Vždyť to odsuzuje tebe samého,

právě tímto se provinila tvá duše, tohle vůbec nekaž, anebo, budeš-li přece, tak to rozmělni, abys z toho mohl vyváznout, ať se ti místo probuzení druhých nestane, že uvalíš tu vinu na svou duši a už se z toho nikdy nedostaneš.

[295] JÁ VŠAK DĚKUJI PÁNU, že jsem byl uchráněn toho, abych podlehl tomuto hroznému našeptávání, a místo toho jsem jako Samson napnul všechnu svou sílu, abych odsoudil hřích, ať se týkal čehokoliv, a přitom, jsem také kladl vinu na své vlastní svědomí. *Ať zhyne zároveň s Pelíštejci*, Sd 16; 29,30, říkal jsem si, spíše než abych překroutil požehnané slovo Boží. *Ty, který učíš jiné, sám sebe nepoučíš?* Je daleko lepší odsoudit sama sebe, i když přitom kážeš lidem o věcech tak, jak opravdu jsou, než sama sebe zachránit, a přitom spoutat pravdu nepravostí. Veleben buď Bůh za to, že i v tomto mi pomohl.

[296] ZATÍMCO JSEM PRACOVAL na tomto požehnaném díle Kristově, býval jsem také často pokoušen k pýše a chlubnosti; a ačkoliv se neodvážím říci, že jsem tímto nebyl zasažen, přesto je pravdou, že Pán ve svém převzácném milosrdenství se vůči mně zachoval tak, že po většinu času jsem zažíval radost pouze pramalou, než aby se mi chtělo takovéto věci se oddávat, neboť mým každodenním údělem bylo nahlížet zlo svého vlastního srdce a stále v něm spatřovat tolik hříchů a vad, že jsem při všech svých darech a výsledcích svého snažení věšel hlavu; cítil jsem, že tento osten v mém těle (2 Kor 12; 8,9) je projevem velkého Božího slitování nade mnou.

[297] KROMĚ TOHO zde bylo několik pozoruhodných míst v Písmu, která mi byla ukázána a která obsahovala nějakou ostrou a pronikavou větu týkající se záhuby duše, navzdory všem darům a účasti; například toto mi přineslo veliký užitek: *Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale lásku bych neměl, jsem jenom dunící kov a zvučící zvon*, 1 Kor 13; 1,2.

[298] ZVUČÍCÍ ZVON (cymbál)¹ je hudební nástroj, na který dovedný hráč dokáže vyloudit tak melodickou a srdce jímající hudbu, že všichni, kteří jej slyší hrát, se sotva dokáží zdržet, aby netančili, a přece, cymbál nemá život ani z něj nevychází hudba jinak než díky umění toho, kdo na něj hraje, takže tento nástroj nakonec může přijít vniveč a být zničen, ačkoliv v minulosti na něj někdo takovou krásnou hudbu hrával.

[299] NAHLÉDL JSEM, že právě takto se to má a bude mít s těmi, kdo obdrželi dary, ale chybí jim spasitelná milost; jsou v ruce Krista na způsob cymbálu v ruce Davidově a jako dokázal David pomocí cymbálu ve službě Boží rozveselit a povznést srdce věřících, tak i Kristus může používat tyto obdarované lidi a s jejich pomocí působit na duše shromážděných v jeho církvi, a přece, když dílo dokončí, pověsí je na hřebík jako neživé věci, přestože jsou zvučícími cymbály.

[300] PROTO TATO ÚVAHA spolu s ostatními byla po většinu času jako palice bušící do hlavy pýchu a touhu po marné slávě. Na co, říkal jsem si, mám být hrdý, na to, že jsem dunící kov? Znamená to tolik, je-li člověk skřipkami? Nemá nejmenší tvor obdařený životem v sobě více Boha než tahle věc? Kromě toho jsem věděl, že pouze láska nikdy nezemře, zatímco toto musí pomítnout a zmizet. Takže jsem dospěl k názoru, že mít trochu milosti, trochu lásky a trochu opravdové bázně Boží je lepší než

¹ Anglické slovo *cymbal* označuje v Písmu dva hudební nástroje: *činel* a jakýsi jiný složitější bicí (nebo snad dokonce strunný) nástroj, na který bylo možné hrát melodie, v českém překladu nazývaný *cymbál* (ten mimochodem nemá nic společného s cymbálem užívaným v lidové moravské a slovenské hudbě) – viz např. Žalm 150; 5 či 2 S 6; 5. Pavel v 2 Kor 12 mluví o činelu (v tomto smyslu je též zde uvedený český překlad Bible), zatímco Bunyan si tento výraz spojuje s oním druhým nástrojem (*cymbálem*). Odtud pak Bunyanovy zmínky o „melodické a srdce jímající hudbě“; pozn. překl.

všechny tyto dary; ano, a jsem hluboce přesvědčen o tom, že je možné, že duše, která sotva dává člověku odpověď jinou než ohromně zmatenou a nelogickou, říkám, že je možné, že taková duše má tisíckrát více milosti, a tudíž je u Pána ve větší lásce a přízni než ti, kdo se pro dar poznání dokáží vyjadřovat jako samotní andělé.

[301] A PROTO JSEM tedy dospěl k tomu, že dary samy o sobě jsou sice dobré pro věc, pro niž jsou určeny, totiž pro povzbuzení ostatních, přesto jsou však prázdné a nemají moc spasit duši těch, kdo je mají, pokud mají jenom je, a nejsou ani žádným znamením toho, že je člověk šťastný, neboť jsou Bohem přidělovány pouze některým lidem a o tom, jestli je ti lidé využijí k lepšímu, nebo k horšímu, musí tito, když uplyne o něco málo víc života, vydat počet tomu, jenž bude soudit živé i mrtvé.

[302] DÍKY TOMU jsem též nahlédl, že pouhé dary, k nimž se už nic dalšího neváže, jsou nebezpečné, nikoliv samy od sebe, ale kvůli zlým vlastnostem těch, kdo ty dary dostali, a to pýše, dychtění po marné slávě, namyšlenosti, atd., přičemž všechny lze snadno nafouknout potleskem a chválou od lecjakého křesťana neznalého věci a ohrozit nebohého člověka tak, že může být svržen do pekel.

[303] VIDĚL JSEM PROTO, že ten, kdo nějaké dary má, potřebuje nahlédnout jejich pravou povahu, totiž, že skrze dary nelze dojít stavu, kdy může být spasen, protože na nich bude lpět a tak o milost Boží přijde.

[304] A MĚL BY TAKÉ KRÁČET pokorně s Bohem a být malým ve svých vlastních očích a pamatovat přitom na to, že jeho dary nepatří jemu, ale církvi, že skrze ně je služebníkem církve a že musí nakonec vydat Pánu Ježíši počet o tom, jak s dary naložil; a vydat počet dobrý, to teprv bude pravé požehnání!

- [305] AŤ SI TO TEDY každý zkusí v bázni Boží přebrat (dary jsou vskutku věc, která stojí za to), ale přece jenom velká milost a malé dary jsou lepší než velké dary a žádná milost. To neznamená, že Pán dává dary a slávu, ale že Pán dává milost a slávu! A požehnaný je ten, komu Pán dává milost, opravdovou milost, protože to je zcela jistá předzvěst slávy.
- [306] KDYŽ SI ALE SATAN všiml, že všemi těmito svody a útoky na mne nedosahuje svého záměru, totiž překazit mou duchovní službu a způsobit, že bude neúčinná a neponese žádné ovoce, zkusil jiný způsob, a to poštvat hloupé a zlé lidi, aby mne zahrnuli urážkami a výtkami; nyní tedy mohu říci, že všechno, co si ďábel mohl vymyslet, a všechny nástroje, na které si jen vzpomněl, to po celém kraji proti mně poštvál a myslel si, jak jsem již řekl, že to by mělo dokázat moji službu překazit.
- [307] ZAČALY SE TEDY mezi lidmi roznášet zvěsti, že jsem čarodějník, jezuita, loupežník a kdesi cosi.
- [308] NA TO VŠECHNO odpovídám pouze toto: Bůh ví, že jsem nevinen. Ale co se mých obviňovatelů týče, ať se přichystají na setkání se mnou před soudem Syna Božího, kde se budou zodpovídat ze všech těchto věcí (a všech svých dalších nepravostí), pokud jim Bůh nedá se za to všechno kát, za což se z celého svého srdce modlím.
- [309] TAKŽE BYLO HLÁSÁNO s nejtroufalejší jistotou, že mám milenky, že mám kurvy, nemanželské děti, ba dokonce že mám dvě manželky najednou a podobně. A na toto (a jiné) nactiutrhání jsem hrdý, protože nešlo o nic než nactiutrhání, hloupé či dařbácké lži a nepravdy, které na mne ďábel a jeho plémě navršili; a pokud by se mnou svět takto zle nejednal, chybělo by mi jedno ze znamení svatého a dítěte Božího. *Blaze vám* (řekl Pán Ježíš), *když vás budou tupit a pronásledovat a lživě mluvit proti*

vám všechno zlé kvůli mně. Radujte se a jásejte, protože máte bojnou odměnu v nebesích; stejně pronásledovali i proroky, kteří byli před vámi. Mat 5; 11.

- [310] TYTO VĚCI mne proto kvůli mé osobě netrápí, ačkoliv jich bylo dvacetkrát víc, než jich je teď. Mám čisté svědomí a jakkoliv o mně hovoří zle, jako o konateli zla, budou se stydět, že falešně obviňují mé dobré jednání v Kristu.
- [311] CO TEDY ŘEKNU TĚM, kteří mne takto poplivali? Mám jim vyhrožovat? Mám jim domlouvat? Mám jim lichotit? Mám na ně naléhat, aby drželi jazyk na uzdě? Ne, nic z toho neučiním; nebýt toho, že tyto věci činí zralými pro zatracení své tvůrce a jejich pomahače, řekl bych jim: *Jen tak dál!* Neboť to jen rozmnoží mou slávu.
- [312] PROTO NA SEBE TYTO LŽI a pomluvy navěšuji jako ozdoby. Patří k mému křesťanskému vyznání, abych byl tupen, hanoben, aby mi spílali a zlořečili, a jelikož nic jiného to není, jak mi dosvědčuje Bůh i mé svědomí, raduji se, že mi zlořečí kvůli Kristu.
- [313] A JÁ, který nazývám hlupáky či darebáky všechny ty, kdo se jakkoliv podíleli na tvrzení jakékoliv z těch výše uvedených věcí o mé osobě (totiž že jsem měl tělesný styk s jinými ženami nebo něco podobného) a vyvinuli maximální úsilí a uplatnili tu největší vynalézavost, aby zjistili a dokázali, že na nebi, na zemi či v pekle existuje žena, která může říci, že jsem kdykoliv, kdekoliv, ve dne či v noci se být jen pokusil mít s ní tělesný styk; a já, který toto říkám, bych měl žádat své nepřátele, aby mne měli v úctě? Ani za nic to neudělám. Od nikoho v tomto ohledu žádat omluvu nebudu: věřte mi, nebo ne, je mi to jedno.

[314] MÝM NEPŘÁTELŮM to nevyšlo, když se do mne chtěli strefovat. Já nejsem ten, kterého hledali, kéž by oni sami byli bez viny; i kdyby všechny smilníky a chlípníky v Anglii pověsili, John Bunyan, předmět jejich závisti, by zůstal živ a zdrav. Po této zemi nechodí žádná jiná žena, která by o mně něco takového mohla prohlásit, kromě mé manželky. Ta však zase neodpovídá jejich popisu, počet dětí také nesouhlasí a moje žena se, narozdíl od toho, co oni tvrdí, těší dobré pověsti.

[315] A V TOMTO VELEBÍM Boží moudrost, že mne učinil ostýchavým vůči ženám od doby mého obrácení až dodnes. Ti, kteří mi jsou v životě nejbliž, vědí a mohou mi rovněž dosvědčit, že mě lze jen velmi zřídka vidět, jak se chovám vůči nějaké ženě příjemně. Líbání žen na pozdrav si ošklivím, je mi to protivné, u kohokoliv to vidím. Pouhou jejich společnost nemohu snést. Zřídka se sotva i jen dotknu ženské ruky, protože si myslím, že se na mne tyto věci nepatří. Když jsem viděl zbožné muže líbat na pozdrav ženy, které navštívili nebo které navštívily je, občas jsem proti tomu něco namítl a oni mi odpověděli, že se jedná o pouhou zdvořilost, i řekl jsem jim, že na to není pěkný pohled; někteří přímo vyžadovali svatý polibek, ale potom jsem se jich zeptal, proč dělají výjimky, proč zdraví ty nejhezčí, ale ty, které nepatří k jejich oblíbenkyním, nechávají být; inu, aťsi byly takovéto věci v očích jiných lidí chvályhodné, v očích mých byly nepatřičné.

[316] A NYNÍ, abych celou tuto věc ukončil, vyzývám nejenom lidi, ale i anděly, aby dokázali, zda jsem vinen, zda jsem měl cokoliv tělesného do činění s jakoukoliv ženou kromě své manželky, a nebojím se, že tak činím podruhé, vědom si toho, že v takovémto případě nemohu Pána urazit, totiž žádat Boha, aby o mé duši potvrdil, že v těchto věcech jsem nevinný. Ne že bych takto byl zachován pro svou dobrotu, které by snad ve mně bylo více než v někom jiném, ale proto, že Bůh byl ke

mně milostivý a zachoval mě, a já se k němu modlím, aby mne tak zachoval i nadále, a to nikoliv, aby mne uchránil pouze této věci, ale též každého zlého jednání a konání a zachoval mne pro své nebeské království. Amen.

- [317] A JAK SE TAK SATAN snažil hanobením a urážkami mne zhnut lidem v mém kraji, aby se mé kázání pokud možno minulo účinkem, přidalo se k tomu dlouhé a únavné věznění, které mě mělo odradit od služby Kristu a vyděsit svět, aby se bál chodit poslouchat má kázání, což vám v následujících odstavcích v krátkosti popíši.

STRUČNÝ POPIS AUTOROVA UVĚZNĚNÍ

- [318] KDYŽ JSEM již dlouhou dobu věřil ve slavné Kristovo evangelium a kázal je už asi pět let, byl jsem zadržen na venkovském shromáždění jakýchsi zbožných lidí (pro které jsem měl onoho dne kázat, nebylo mi to však umožněno a já od nich byl odveden) a pak předveden před soudce, kterému jsem nabídl, že se za mne někdo zaručí, že přijdu k dalšímu soudnímu zasedání, on mne však přesto zatkl, neboť moji ručitelé odmítli zaručit, že již nebudu lidem kázat.
- [319] NA DALŠÍM ZASEDÁNÍ soudu jsem byl obviněn z pořádání nezákonných shromáždění a setkání a z toho, že jsem se nepřízpůsobil státní bohoslužbě anglikánské církve, a po několika rozhovorech se soudci (kdy oni si mé upřímné jednání s nimi vyložili jako přiznání, jak to nazývali, k tomu, z čeho mne obvinili) mě odsoudili k doživotnímu vyhnanství, neboť jsem odmítl přijmout státní náboženství. A tak jsem byl znovu vydán do rukou žalářníka a odveden do vězení, kde již nyní pobývám celých dvanáct let a čekám, co Bůh dopustí, aby se mnou tito lidé učinili.

- [320] V KTERÉMŽTO STAVU jsem setrval ve velkém pokoji skrze milost, ale dočkal jsem se mnoha zvrátů a obrátů ve svém srdci způsobených jak Pánem, tak satanem, i svou vlastní hříšností; skrze toto všechno se mi (pochválen buď Pán Ježíš Kristus) kromě řady dalších věcí dostalo též v hojné míře usvědčení, poučení a vysvětlení, o čemž zde do podrobností nebudu hovořit, pouze vám poskytnu několik náznaků a pár slov, která mohou mít zbožné lidi k tomu, aby žehnali Bohu a modlili se za mne, a která je mohou povzbudit, pokud by se nacházeli ve stejné situaci, *a aby se nebáli, co jim mohou udělat lidé.*
- [321] NIKDY V ŽIVOTĚ jsem neměl takový vhléd do Slova Božího jako nyní. Slova Písma, v kterých jsem dříve nespatoval nic, mi na tomto místě a v této mé situaci září před očima. Ježíš Kristus také nikdy nebyl skutečnější a zjevnější než nyní; zde ho opravdu vidím a cítím. Ach, ta slova: *Nezvěstovali jsme vám Istivě vymyšlené báje* 2 Pet 1; 16; a dále: *Bůh vzkřísil Krista z mrtvých a dal mu slávu, takže se vaše víra i naděje upíná k Bohu,* 1 Pet 1; 21 byla pro mne v mém uvěznění pravým požehnáním.
- [322] TYTO TŘI NEBO ČTYŘI TEXTY Písma pro mne v mé situaci rovněž představovaly veliké občerstvení: *Jan* 14; 1,2,3,4, *Jan* 16; 33, *Kol* 3; 3,4, *Žid* 12; 22, 23, 24. Takže někdy, když jsem je intenzívně cítil, byl jsem schopen se vysmát zkáze *a nebát se ani koně ani jezdce.* Měl jsem zde ve vězení sladká vidění toho, že mi jsou odpuštěny mé hříchy a že se s Ježíšem procházím po světě, který teprv přijde: *ach, hora Sión, nebeský Jeruzalém, nesčetné zástupy andělů, Bůh, soudce všech, duchové spravedlivých, kteří již dosáhli cíle, a Ježíš* – jak sladké mi toto všechno bylo zde, kde se nyní nacházím. Jsem přesvědčen, že věci, které jsem zde nahlédl, nebudu nikdy v životě schopen převést do slov. Pochopil jsem, že je pravda, co se říká v tomto slově Písma: *Ač jste ho neviděli, milujete ho; ač ho ani nyní nevidíte, přec v něho věříte a jásáte nevýslovnou vznešenou radostí,* 1 Pet 1; 8.

- [323] NIKDY JSEM SE NEDOZVĚDĚL, CO PRO BOHA ZNAMENALO STÁT PŘI MNĚ PŘI VŠECH ZVRATECH A PŘI KAŽDÉM SATANOVĚ POKUSU MĚ SOUŽIT atd., což činil od chvíle, co jsem sem přišel; neboť stejně tak, jako přicházely strachy a hrůzy, přicházela i podpora a povzbuzení; ba, když jsem se vyděsil, a nebylo to třeba pro nic jiného než pro svůj vlastní stín, přesto byl Bůh ke mně tak převelice něžný, že nestrpěl, abych se trápil, ale tím či oním slovem Písma mne posiloval v boji proti všemu, že jsem si často říkával: *Bylo-li by to povoleno, modlil bych se za větší trápení, abych obdržel větší útěchu* Kaz 7; 14 & 2 Kor 1; 5.
- [324] NEŽ JSEM SE DOSTAL DO VĚZENÍ, UŽ JSEM VIDĚL, CO SE CHYSTÁ, A NA SRDCI MI LEŽELY ZEJMÉNA DVĚ MYŠLENKY. PRVNÍ BYLA: JAK VYDRŽET, BUDE-LI UVĚZŇENÍ DLOUHÉ A ÚNAVNÉ, DRUHÁ PAK: JAK SE VYROVNAT SE SMRTÍ, POKUD BY VE VĚZENÍ MĚLA BÝT MÝM ÚDĚLEM. POKUD JDE O PRVNÍ Z NICH, ONO SLOVO V Kol 1; 11 pro mne znamenalo velké poučení, a to že se mám modlit k Bohu, *abych z moci jeho božské slávy nabyl síly k trpělivosti a radostnému snášení dlouhého utrpení*; než jsem byl uvězněn, dokázal jsem se modlit jen zřídkka, neuplynul však dohromady ani jeden rok, a tato věta nebo sladká prosba jako by mi vytanula v hlavě a přesvědčila mne, že kdyby mne někdy potkalo dlouhé utrpení, musím mít velkou trpělivost, zejména mám-li je snášet s radostí.
- [325] POKUD JDE O TU DRUHOU OBAVU, BYLA MI K VELKÉMU UŽITKU ONA SLOVA V 2 Kor 1; 9: *už jsme se sami smířili s rozsudkem smrti – to proto, abychom nespolehali na sebe, ale na Boha, který křísí mrtvé*, tímto slovem Písma mi bylo ukázáno, že kdybych někdy trpěl spravedlivě, musím nejprve vynést rozsudek smrti nad vším, co lze nazvat záležitostmi tohoto života, a považovat sebe samého, svou ženu, své děti, své zdraví, své radosti a zkrátka všechno za mrtvé pro sebe samého a sebe za mrtvého pro ně. *Kdo miluje otce nebo matku víc nežli mne, není mne boden*, Mat 10; 37.

[326] TA DRUHÁ OBAVA se týkala života s Bohem, který je neviditelný, jako to řekl Pavel na jiném místě: Způsob, jak neklesat na mysli, je *nebledět k viditelnému, nýbrž k neviditelnému. Viditelné je dočasné, neviditelné však věčné.* 2 Kor 4; 18. A tak jsem sám pro sebe uvažoval: jestliže se připravuji pouze na vězení, pak bič dopadne, když to nebudu čekat; a tak tomu bude i s pranýřem; takže, jestliže se připravuji pouze na toto, potom nejsem zralý pro vyhnanství; a jestliže si řeknu, že vyhnanství je to nejhorší, a pak přijde smrt, budu překvapen; z toho je mi zřejmé, že nejlepší způsob, jak snášet utrpení, je věřit v Boha skrze Krista, v tom, v čem se dotýká světa, který má přijít, a v čem se dotýká tohoto světa, *mít brob za své obydlí, stlát si lože v tmách, hnilobě říci: Tys můj otec, a červům: Matko má, má sestro;* to jest obeznámit se s těmito věcmi.

[327] AVŠAK NAVZDORY této pomoci jsem shledal, že jsem pouhým člověkem, navíc spoutaným vlastními slabostmi; odloučení od mé ženy a nebohých dětí pro mne zde častokrát bývalo, jako by mi rvali maso z kostí, a to nikoliv pouze proto, že mám v poněkud příliš velké náklonnosti tyto velké milosti, ale také proto, že jsem si často připomínal mnohá strádání, trápení a nedostatek, které mou ubohou rodinu pravděpodobně čekají, pokud od nich budu vzat, obzvláště mé nebohé slepé dítě, které mi leželo na srdci více než všechny ostatní mé děti. Ach, jen pomyšlení na to strádání, kterému, jak jsem si představoval, bude mé slepé dítě vystaveno, mi rvalo srdce.

[328] NEBOŽÁTKO! Říkal jsem si: Jaký to zármutek pravděpodobně bude tvým údělem v tomto světě? Budeš jistě bito, budeš muset žebrať, trpět hladem, zimou, snášet nahotu a na tisíc jiných ran osudu, a ač se mi nyní tolik přičí představa, že bys mělo být takto vystaveno kruté vichřici, přece jsem se vzchopil a řekl si, že vás všechny musím poručit Bohu, ačkoliv to, že vás budu muset opustit, tak převelice bolí. Ach, připadal jsem si v této

situaci jako člověk, který strhává dům na hlavu své ženy a dětí. A přesto jsem si říkal, že to udělat musím, ano, že to musím udělat. A tu jsem pomyslel na ty *dvě krávy, které nesly Hospodinovu schránu do jiné země a opustily svá telata*, 1 Sam 6; 10,11,12.

[329] AVŠAK V TOMTO POKUŠENÍ mi pomohly jiné úvahy, z nichž tři zde vyjmenuji; první byla úvaha o těchto dvou slovech Písma: *Zanech své sirotky, já je zachovám při životě, ať ve mne doufají tvé vdovy a Hospodin praví: Nepřichystal jsem ti dobro? Ne-srazím kvůli tobě nepřítele v čase zlém, v čase soužení?* atd. Jer 49; 11 & 15; 11.

[330] ROVNĚŽ JSEM UVAŽOVAL tak, že jestliže já nyní všechno riskuji pro Boha, tak tím Boha zavazuji, aby se postaral o mé záležitosti; ale kdybych ze strachu z trápení, které by přišlo na mne nebo na mou rodinu, jej a jeho cesty opustil, potom bych nejen zradil své přesvědčení, ale rovněž bych tím vyjadřoval názor, že osud svých záležitostí nepovažuji za příliš jistý, jsou-li dány Bohu na starost, zatímco já hájím jeho jméno a v jeho jménu riskuji, a naopak je jistější, pokud je spravuji já sám, byť přitom popírám cesty Boží. Tato úvaha mě trýznila jako ostruhu zarývající se mi do těla; toto slovo Písma mi také velice pomohlo pochopit hlouběji to místo, kde se Kristus modlí proti Jidášovi, aby Bůh zklamal jeho sobecká očekávání, která jej vedla k tomu, aby prodal svého Mistra. Přečtěte si, prosím, *Žalm 109; 6,7,8* atd. a rozvažujte o tom.

[331] JEŠTĚ JEDNA VĚC mne pronásledovala: hrůza z pekelného utrpení, které, jak jsem byl přesvědčen, musí podstoupit ti, kdo ze strachu před křížem odpadnou před syny člověka od své víry v Krista, jeho Slova a přikázání. Přemýšlel jsem rovněž o slávě, kterou připravil těm, kteří ve víře, lásce a trpělivosti hájili jeho cesty před lidmi. Tyto věci, pravím, mi pomohly, když mi v mysl

hlodaly myšlenky na utrpení, kterému já i moje rodina můžeme pro mé vyznání být vystaveni.

[332] KDYŽ JSEM SI OPRAVDU NAMLOUVAL, že bych mohl být pro svoje vyznání vyhnán do vyhnanství, vzpomněl jsem si na toto slovo Písma: *Byli kamenováni, mučeni, řezáni pilou, umírali pod ostřím meče. Chodili v ovčích a kozích kůžích, trpěli nouzí, zakoušeli útisk a soužení. Svět jich nebyl hoden, bloudili po pouštích a horách, skrývali se v jeskyních a roklinách země, Žid 11; 37,38*, protože všichni si mysleli, že jsou příliš špatní, než aby bydleli a přebývali mezi nimi. Rovněž jsem myslel na ona slova: *Duch svatý svědčí v každém městě, jaká pouta a utrpení mě postihují*. Opravdu jsem si myslel, že je zde řeč o mé duši, a občas jsem uvažoval o těžkém a smutném údělu vyhnanců a exulantů, jak jsou vystaveni hladu, zimě, nebezpečí, nahotě, nepřátelům a tisícům nejrůznějších ran a nakonec mohou zemřít v příkopě jako bídní zavrženci a zbloudilé ovce. Ale díky Bohu, dodnes mne tyto chmurné úvahy nezviklaly, ale spíše se díky nim mé srdce ještě více přimklo k Bohu.

[333] POVÍM VÁM JEDNU PĚKNOU VĚC: býval jsem na tom kdysi hůř než kdokoliv jiný, po mnoho týdnů jsem se nacházel ve velice žalostné a svízelné situaci, a jelikož jsem byl ve vězení teprve nováčkem a nebyl jsem obeznámen se zákony, hodně jsem si tehdy připouštěl, že bych klidně mohl jít z vězení rovnou na popraviště. A satan na mne proto hned krutě dotíral, aby ze mne vymlátil všechnu odvahu, a pošťoval mne takto: Což ale jestli opravdu zemřeš v tomto stavu, kdy nevímáš Boží věci ani nemáš v duši žádný důkaz, že tvá situace na onom světě bude lepší? (Neboť je pravda, že v onu dobu byly všechny věci Boží mé duši zcela skryty).

[334] A TAK, když jsem o tom začal ponejprv přemýšlet, velice mne to trápilo, protože jsem si sám pro sebe říkal, že v stavu, v němž

se teď nacházím, nejsem připraven zemřít, ani jsem si po pravdě nemyslel, že bych se připravit mohl, kdybych musel; kromě toho jsem si v duchu představoval, jaké by to bylo, kdyby došlo k tomu, že se budu muset škrábat na žebřík, a činil bych tak celý rozklepaný strachy nebo bych jinak dával najevo svou slabost a nepříteli tak umožnil vysmívat se cestám Božím a Božímu lidu pro jeho ustrašenost; tato představa mne velice trápi-la, protože jsem si říkal, že pro takovouto velikou věc bych se styděl zemřít s tváří bledou jak stěna a rozklepanými koleny.

[335] I MODLIL JSEM SE K BOHU, aby mne utěšil a dal mi sílu jednat a snést, k čemu mě povolá; přesto mi to žádnou útěchu nepřineslo, všechno pokračovalo vskrytu: v onen čas jsem rovněž byl tak strašně posedlý myšlenkou na smrt, že častokrát mi bylo, jako kdybych stál na žebříku se smyčkou kolem krku, a jistým povzbuzením mi bylo pouze toto: říkal jsem si, že bych mohl dostat příležitost promluvit poslední slova k zástupům, které se určitě přijdou podívat na mou smrt a, musí-li to tak být, jestliže Bůh na základě mých posledních slov obrátí byť jedinou duši, nebudu svůj život považovat za zmarněný či ztracený.

[336] ALE PŘESTO byly všechny věci Boží mému pohledu skryty, přesto mne pokušitel pronásledoval slovy: *Ale kam půjdeš, až zemřeš? Co s tebou bude? Kde se ocitneš, až budeš na onom světě? Jaké důkazy máš o nebi a slávě a dědictví s těmi, kteří došli svatosti?* Takto jsem se zmítal po mnoho týdnů a nevěděl jsem, co mám dělat; nakonec mne s velkou silou zasáhla tato myšlenka: že přeci jsem se v tomto stavu ocitl kvůli Slovu a cestám Božím, a proto od nich neustoupím ani o píď.

[337] TAKÉ JSEM SI ŘÍKAL, že Bůh si může vybrat, zda mi dá útěchu nyní, nebo v hodině smrti; ale to neznamená, že já si mohu vybrat, zda se budu držet své víry či nikoliv: já jsem vázán, ale on je svobodný. Ano, je mou povinností stát za jeho slovem, ať

si mne vůbec kdy všimne nebo ne, nebo mne nakonec přece jen zachrání. A tak jsem si říkal, mají-li se věci takto, jsem pro to pokračovat a riskovat svůj věčný život s Kristem, ať již zde dostanu nějakou útěchu, nebo ne; jestliže Bůh nepřijde, říkal jsem si, skočím z žebříku se zavázanýma očima do věčnosti, utopím se, nebo budu plavat, ať přijde nebe, nebo peklo; Pane Ježíši, chceš-li, zachyť mne, nechceš-li, budu riskovat pro tvé jméno.

[338] SOTVA JSEM SE V tomto rozhodnutí utvrdil a už na mne skanulo slovo: *Slouží Job Bohu bezdůvodně?* Jako kdyby obviňovatel říkal: Pane, Job není žádný bezúhonný člověk, slouží ti, poněvadž má postranní úmysly, nezbudoval jsi kolem něj svou hradbu, atd. Ale napřáhni teď svou ruku a dotkni se všeho, co má, a on tě bude bezostyšně proklínat. Jakže, říkal jsem si, je tedy znamením bezúhonné duše chtít Bohu sloužit, když je od člověka všechno odňato? Je zbožný muž ten, který bude sloužit Bohu za nic, spíše než aby služby zanechal? Veleben buď Bůh, je-li tomu tak, pak já, alespoň doufám, mám bezúhonné srdce, neboť já jsem rozhodnut (kéž mi Bůh dá sílu) nikdy nezapřít své vyznání, ačkoliv nemám za své utrpení nic; a jak jsem tak uvažoval, zjevilo se mi před očima ono Slovo v Žalmu 44; 12 atd.

[339] NYNÍ BYLO MÉ SRDCE naplněno útěchou, neboť jsem doufal, že je upřímné; nebyl bych stál bez této zkoušky za mnoho; utěší mne pokaždé, když na ni pomyslím, a doufám, že budu Boha navěky velebit za poučení, které jsem si z ní odnesl. Mohl bych vyprávět o mnoha dalších případech, kdy se mnou Bůh jednal, ale těchto několik, které jsem ukořistil ve vyhrané bitvě, jsem oddělil ku podpoře Hospodinova domu, 1 Pa 26; 27.

- [1] ZE VŠECH POKUŠENÍ, s nimiž jsem se kdy v životě setkal, zpochybňování existence Boží a pravdivosti jeho evangelia je to nejhroší a nejhůře se snáší; když toto pokušení přijde, bere z mých beder pás pravdy a odstraňuje pevné základy zpod mých nohou. Ach, jak často jsem myslel na ta slova: Mějte svá bedra opásána pravdou a Když jsou základy zničeny, co může spravedlivý dělat?
- [2] NĚKDY JSEM SPÁCHAL HŘÍCH a očekával pak přísný trest z rukou Božích, a tu hned další věc, kterou jsem od něj dostal, byl projev jeho milosti. Někdy, když se mi dostalo útěchy, jsem nadával sám sobě do hlupáků za to, že jsem se tak nechal ubít starostmi. A pak zase, když jsem padl, jsem si říkal, že jsem nebyl moudrý, když jsem se dal útěchou takto ukolébat. Takto silně a mocně na mne obě tyto věci působily.
- [3] ŽASL JSEM ČASTO převelice nad jednou věcí, že totiž, ačkoliv se Bůh mé duši někdy s tak nevídanou laskavostí zjevuje, přesto na druhé straně shledávám, že mne posléze čekají celé hodiny, kdy je můj duch natolik naplněn temnotou, že si ani nedokáži vybavit, jaký vlastně je ten Bůh a ta útěcha, kterými jsem byl v minulosti tak občerstven.
- [4] NĚKDY JSEM TOHO VIDĚL v jedné řádce Bible víc, než bych dokázal unést, a jindy zas mi celá Bible připadala suchá jako troud nebo spíše mé srdce bylo tak mrtvé a suché vůči ní, že jsem z ní nemohl načerpat sebemenší doušek občerstvení, ačkoliv jsem ji probíral horem dolem.
- [5] ZE VŠECH SLZ jsou nejlepší ty, které vyvolává krev Kristova, a z veškeré radosti je nejsladší ta, která je promísena se zármutkem nad Kristem: ach, jak je krásné klečct na kolenou

před Bohem s Kristem v náručí; o těchto věcech, myslím, něco vím.

[6] DO DNEŠNÍHO DNE jsem ve svém srdci našel sedm ohavností: 1. sklon k nevěře, 2. náhlé zapomínání na lásku a slitování, které dává Kristus, 3. sklon k zákonictví a skutkům, 4. rozptylování a chladnost při modlitbě, 5. zapomínání, za co se modlím, 6. náchylnost reptat, že nemám víc, a přitom špatně zacházet s tím, co mám, 7. nedokáží plnit nic z toho, co mi Bůh poroučí, aniž by se mi do toho nepletly mé hříchy; když chci konat dobro, vždy se mi do toho plete zlo.

[7] TYTO VĚCI si ustavičně uvědomuji a cítím je a jsem jimi sužován a trápen, přesto mi je však moudrost Boží předpisuje pro mé dobro: 1. způsobují, že se sám sebe hrozím, 2. brání mi v tom, abych důvěřoval svému srdci, 3. usvědčují mě z toho, jak nedostatečnou je veškerá samospravedlnost, 4. ukazují mi nezbytnost utíkat se k Ježíši, 5. nutí mne modlit se k Bohu, 6. ukazují mi, že se musím mít na pozoru a střizlivě o všem uvažovat, a 7. vybízejí mě, abych k Bohu vzhlížel skrze Krista a žádal jej, aby mi pomohl a vedl mne tímto světem.

Amen

FINIS

Z P R Á V A

o uvěznění
p. Johna Bunyana,
hlasatele evangelia ve městě Bedfordu,
v listopadu roku 1660.

O TOM, jak byl vyslýchán soudci, o jeho rozhovoru se soudním tajemníkem, o tom, jak probíhalo jednání soudců s jeho ženou, když šla podat žádost, aby byl propuštěn, atd.

Sepsáno jím samým a dosud nikdy nezveřejněno.

Blaze těm, kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské.

Blaze vám, když vás budou tupit a pronásledovat a lživě mluvit proti vám všechno zlé kvůli mně.

Radujte se a jásejte, protože máte bojnou odměnu v nebesích; stejně pronásledovali i proroky, kteří byli před vámi.

Mat 5; 10,11,12.

Zpráva o mém uvěznění v měsíci listopadu 1660 poté, co jsem, veden laskavou rukou svého Boha, celkem už pět nebo šest let bez většího přerušení svobodně kázal svaté evangelium našeho Pána Ježíše Krista a byl v této své činnosti také určitým způsobem povzbuzen, neboť se mi v ní dostávalo z jeho Božské milosti velkého požehnání, a o tom, jak ďábel, ten dávný nepřítel lidské spásy, využil příležitosti poštvat proti mně srdce svých vazalů, takže nakonec na mě

byl vydán zatykač a já byl zatčen a uvězněn. Přihodilo se to následovně:

12. dne tohoto měsíce listopadu 1660 si několik přátel na venkově přálo, abych šel vyučovat do Samsellu poblíž Harlingtonu v bedfordském hrabství. Přislíbil jsem jim, že, dá-li Bůh, s nimi ve výše uvedenou dobu budu. Když se o tom dozvěděl soudce (pan Francis Wingate), neprodleně vystavil zatykač s tím, abych byl zatčen a předveden k němu a aby se prozatím udržoval přísný dohled nad domem, kde se mělo shromáždění konat, jako bychom my, kdo jsme se chystali na tom místě sejít, měli v úmyslu tam provádět jakési strašlivé protistátní věci; když se však dostavil biřic, nalezl nás pouze s Biblemi v rukou, přichystané kázat a poslouchat slovo Boží; neboť jsme právě hodlali začít naše vyučování a kázání. Ba, začali jsme se v tu chvíli už modlit, aby Bůh požehnal tomuto našemu shromáždění, na kterém jsem měl v úmyslu kázat přítomným slovo Páně. Ale biřic vstoupil a zabránil nám v tom. Byl jsem tedy zatčen a donucen z místnosti odejít. Kdybych se byl ale chtěl zachovat jako zbabělec, mohl jsem už dávno utéci a zatčení se vyhnout, neboť už když jsem dorazil k svému příteli, šuškal se tam, že toho dne mám být zadržen, protože na mě byl vydán zatykač, a když to můj přítel slyšel, tázal se, je totiž poněkud bojácný, zda je rozumné naše shromáždění uskutečnit, nebo zda ho raději nezrušit, aby mě nesebrali a neodvedli k soudci a pak neposlali do vězení (on totiž věděl lépe než já, co jsou zač, když vedle nich celý život žil). Odpověděl jsem na to, že ne, v žádném případě, ani se nehnu a také kvůli tomu shromáždění nerozpustím. Pojďte, buďte dobré mysli, nemáme se čeho bát, naše úmysly jsou dobré, nemusíme se za ně stydět, kázat Boží slovo, to je tak poctivá práce, že je-li nám souzeno pro ni trpět, mnohonásobná odměna nás nemine – nebo něco v tomto smyslu – (ale pokud jde o toho mého přítele, mám za to, že se víc bál o mě než o sebe). Pak

jsem se šel projít na pole, kde jsem se nad tím trochu vážněji zamyslel a napadlo mě toto: při svých kázáních jsem vystupoval rázně a neohroženě a jako své povolání jsem si, velebena buď milost Boží, zvolil dodávat odvahu jiným; takže, pomyslel jsem si, kdybych se teď měl zachraňovat útekem, bude to po celém kraji působit velice nepěkným dojmem. Vždyť co si o tom moji slabí a nově obrácení bratří pomyslí? Jenom to, že ve svých skutcích nejsem tak silný, jako jsem byl silný v slovu. Také jsem se obával, že kdybych utekl, když na mě byl vydán zatykač, mohl bych tím způsobit, že by se báli vytrvat – teď, když bylo třeba, aby slyšeli jen samá velká a povzbudivá slova. Navíc jsem si pomyslel, že vševědoucí Bůh mě ve své lásce vybral, abych šel do tohoto zoufalého boje v našem kraji, to jest, abych byl prvním, kdo bude snášet protivenství pro evangelium, a kdybych z něho zběhl, mohlo by to odradit celou armádu těch, kteří by jinak bývali šli za mnou. A dále mě napadlo, že svět by hned využil mé zbabělosti k hanobení evangelia a dokládal by jí své horší mínění o mně i mém vyznání, než jaké bych si zasluhoval. Když jsem uvážil všechny tyto a ještě mnohé další věci, vrátil jsem se opět dovnitř, pevně odhodlán shromáždění uskutečnit a neodcházet, ačkoliv jsem mohl odejít už asi hodinu předtím, než mě biřic zatká; já ale nechtěl, rozhodl jsem se totiž zjistit, co všechno proti mně mají a co se mi chystají udělat, neboť jsem si chvála Bohu nebyl vědom, že bych slovem nebo skutkem spáchal cokoli zlého. A tak, jak už bylo řečeno, jsem zahájil shromáždění – když ale přišel biřic se zatykačem, zabránil mi, abych v něm pokračoval. Než jsem však odešel, promluvil jsem k lidem několik málo povzbudivých a nabádavých slov. Řekl jsem jim, že jak vidí, nebyla nám dopřána možnost kázat a poslouchat Slovo Boží a je pravděpodobné, že pro ně máme také trpět. Prosil jsem je, aby se tím nedali odradit: vždyť je to milost trpět pro tak ušlechtilou věc; mohli jsme být přece zadrženi jako zloději či vrazi nebo pro jinou špatnost, ale chvála Bohu

není tomu tak, neboť trpíme proto, že jsme křesťané a konáme dobro, a je pro nás lépe být pronásledovanými než pronásledovateli atd. Ale biřic a soudní tajemník, kteří na nás čekali, byli celí nespí, dokud mě neměli z domu, a tak jsme vyšli ven. Jelikož však soudce nebyl toho dne doma, zaručil se jeden můj přítel, že mě přivede k biřicovi na druhý den. Jinak by býval musel u mě ten biřic postavit hlídku nebo mě nějak jinak zajistit; tak velikého zločinu jsem se totiž dopustil. Takže na druhý den ráno jsme šli napřed k biřicovi a pak k soudci.¹ Ten se biřice zeptal, co jsme dělali, kde jsme se sešli a co jsme u sebe měli. Myslel tím zřejmě, jestli jsme u sebe měli nějaké zbraně; ale když mu biřic řekl, že se nás tam sešlo jen několik málo lidí za účelem kázání a naslouchání Slovu a po ničem jiném že nebylo ani stopy, nevěděl dobře, co na to má říci. Přesto však, když už si mě nechal předvést, položil mi několik otázek asi v tomto smyslu: *Co jsem tam dělal?* a *Proč se nespokojím s vykonáváním svého povolání?* Odporuje totiž prý zákonu, aby někdo jako já dělal to, co dělám.

John Bunyan: Na což jsem odpověděl, že jsem tam a na jiná místa chodil s úmyslem vést lidi a radit jim, aby zanechali svého hříšného jednání a přimkli se ke Kristu, aby bídne nezahynuli; a že jsem dokázal dělat oboje, aniž by jedno překáželo druhému. Totiž vykonávat své povolání a zároveň hlásat Slovo.

Tato má řeč ho,² jak se zdálo, podráždila, neboť řekl, že nám ta naše shromáždění zatrhne.

Bun.: Řekl jsem, že je to možné. Potom chtěl, abych si sehnal někoho, kdo by se za mě zaručil, jinak že mě pošle do vězení.

¹ soudce Wingate

² ibid

Moji ručitelé byli pohotově, zavolal jsem je tedy dovnitř, a když byla připravena dohoda o tom, kdy se mám dostavit, řekl jim, že jsou povinni zabránit mi v kázání a že kdybych přesto kázal, jejich závazek by byl neplatný. Na to jsem řekl, že pak jej tedy poruším, protože nehodlám zanechat hlásání slova Božího ani nemám v úmyslu přestat povzbuzovat, těšit, napomínat a učit lidi, mezi které přijdu; a že si myslím, že toto není činnost, na které by bylo něco špatného, naopak, že je spíše hodna chvály než hany.

Wing.: Na ta slova mi oznámil, že nezavážou-li se tak, pak on musí dát vystavit příkaz k uvalení vazby a poslat mě do vězení, kde budu čekat až do čtvrtletního zasedání soudu.

Zatímco se příkaz připravoval, soudce se vzdálil; a vtom už vchází starý nepřítel pravdy, dr. Lindale, a sotva se za ním zavřou dveře, už mě počne osočovat a převelice mi zlořečit.

Bun.: Na kteréžto zlořečení jsem mu pravil, že tam nejsem od toho, abych hovořil s ním, ale se soudcem. Z toho on usoudil, že na svou obhajobu nemohu nic říci, a radoval se, jako by už nade mou zvítězil. Obviňoval a zatracoval mě za to, že se pletu do věcí, kterými mě nikdo nepověřil. A ptal se mě, jestli jsem složil přísahu a jestliže ne, pak mě bohužel musejí poslat do vězení atd.

Řekl jsem mu, že co se mě týče, můžu odpovědět na každou rozumnou otázku, kterou mi položí. A tak, v domnění, že se dozajista nezmůžu na odpověď, na mě znovu naléhal, jak prý dokážu, že mám právo kázat.

Nakonec však, aby pochopil, že mu umím odpovědět, když se mi chce, připomněl jsem mu ono místo u Petra, kde se říká: *Každý ať slouží druhým tím darem milosti, který přijal, atd.*

Lind.: Zajisté, na to on, a na koho se to místo vztahuje?

Bun.: Na koho, povídám, no přece na každého, kdo přijal dar od Boha. Všimněte si, že apoštol říká: *Každý ať slouží druhým* atd. A také: *Jeden po druhém můžete všichni prorocky mluvit*. To toho pána trochu zarazilo a pokračoval dál obezřetněji; že se mu ale nechtělo jen tak se vzdát, začal znovu a řekl:

Lind.: Vskutku, vzpomínám si, že jsem četl o jistém Alexandrovi, kováři, který se velice stavěl proti apoštolům a obtěžoval je. (Tím chtěl říct, že já jsem na tom stejně jako on, protože jsem kotlář.)

Bun.: Opáčil jsem, že jsem také četl o mnoha a mnoha kněžích a farizejích, kteří si smočili ruce v krvi našeho Pána Ježíše Krista.

Lind.: Zajisté, on na to, a vy jste jedním z těch zákoníků a farizejů: to vy přece pod záminkou dlouhých modliteb vyjídáte domy vdov.

Bun.: Odvětil jsem, že kdyby on neměl za kázání a modlení víc než já, nebyl by dnes tak bohatý, jak je. Ale že mi na mysl přišla ona slova Písma *neodpovídej blupákovi podle jeho pošestilosti*, vyjádřil jsem se co nejumírněněji, aby však pravda přitom zůstala zachována.

A tou dobou už byl také hotový příkaz, aby na mne byla uvalena vazba, a já byl svěřen biřicovi a poslán do bedfordského žaláře, atd.

Cestou tam jsem však potkal dva ze svých bratří a ti biřice požádali, aby zastavil, neboť se domnívali, že se jim přes nějakého domnělého přítele podaří soudce přemluvit, aby mě pustil

na svobodu. Tak jsme zůstali stát a oni šli k soudci a po dlouhém rozhovoru s ním dospěli k následujícímu: že kdybych se k němu vrátil a *něco* mu řekl, byl bych volný. Na to jsem odvětil, že jestli se to *něco* dá říci s čistým svědomím, řeknu to; v opačném případě nikoliv. A tak, když tolik naléhali, vrátil jsem se; ale že bych mohl být propuštěn, jsem nevěřil – obával jsem se totiž, že jejich duch je až příliš naplněn odporem vůči tomu, co je pravda, než aby mě pustili na svobodu; ledaže bych v tom či onom potupil svého Boha a zranil své svědomí. Pročež, jak jsem tak šel, pozvedl jsem své srdce k Bohu, abych si udržel poznání a sílu a abych neučinil nic, co by mohlo buď jej pošpinit, nebo uškodit mé duši, nebo co by zarmoutilo či odradilo kohokoliv, kdo lne k Pánu Ježíši Kristu.

Nuže tedy, když jsem k soudci přišel znovu, byl tam pan Foster z Bedfordu, který, sotva vstoupil dovnitř z jiné místnosti a spatřil mě při světle svíce (neboť když jsem tam dorazil, byla už temná noc), zvolal: *Kobopak to tady máme, snad ne Jobna Bunyana?*¹ s tak očividným potěšením, jako kdyby se mi chtěl vrhnout kolem krku a políbit mě, což mě poněkud udivilo; proč by se člověk jako on, s kterým se tak málo znám a který vždy býval zapřisáhlým odpůrcem cest Božích, měl ke mně chovat tak láskyplně? Ale když jsem později viděl, jak jedná, připomnělo mi to výroky: *Jejich jazyky jsou bláhší než olej, ale jejich slova jsou tasené meče a Mějte se na pozoru před lidmi!* atd. Když jsem mu odvětil,² že se chvála Bohu mám dobře, zeptal se: *A copak tady děláte?* Nebo něco v tom smyslu. Na což jsem odpověděl, že jsem byl nedaleko odtud na shromáždění a měl jsem v úmyslu nabádat lidi, aby se obrátili, a když se o tom doslechl pan soudce, ráčil ihned vydat rozkaz, abych byl před něj předveden atd.

¹ opravdový Jidáš

² Bunyan

Fost.: To já vím, řekl, ale podívejte se, jestli slíbíte, že už nebudete svolávat shromáždění, jste v tu chvíli svobodný a můžete jít domů; vždyť mému kolegovi je velice proti mysli posílat vás do vězení a chce, abyste si jenom trochu dal říci.

Bun.: Pane, povídám já, co prosím vás myslíte tím svoláváním shromáždění? Když se lidé sejdou, ničím jiným se nezabývám, než že jim radím, aby si hleděli zachránit své duše a mohli tak dojít spásy, atd.

Fost.: Teď si nemůžeme nic vysvětlovat, pravil on, ani o ničem diskutovat; jestli ale prohlásíte, že už nebudete svolávat shromáždění, můžete zůstat na svobodě, jestli ne, půjdete do vězení.

Bun.: Pane, řekl jsem, nebudu nikoho nutit ani nikomu poroučet, aby si mě šel poslechnout, ale na druhé straně, jestli přijdu někam, kde budou shromáždění nějakí lidé, budu je, jak nejlépe budu umět, vybízet a doporučovat jim, aby pro spásu svých duší hledali Pána Ježíše Krista.

Fost.: Řekl, že o to se nemám vůbec starat; musím se prý držet svého povolání; a když prý přestanu s tím kázáním a budu se držet svého povolání, získám soudcovu přízeň a okamžitě mě propustí.

Bun.: Na to jsem řekl, že se mohu držet svého povolání a přitom kázat Slovo a že považuji za svou povinnost dělat, pokud to půjde, obojí.

Fost.: Řekl, že všechna takováto shromáždění jsou v rozporu se zákonem, a tedy by chtěl, abych s tím vším přestal a prohlásil, že už nikdy nebudu svolávat lidi.

Bun.: Odvětil jsem, že se do budoucnosti neodvažuji nic slibovat, neboť mi to mé svědomí nedovoluje. A znovu jsem opakoval, že považuji za svou povinnost konat tolik dobra, kolik jen bude v mých silách, a to nejen v rámci svého zaměstnání, ale také tím, že budu všem lidem, kdekoliv se s nimi setkám, sdělovat to nejlepší, co znám.

Fost.: Řekl mi, že se nejvíc ze všech podobám papežencům a že mi to okamžitě dokáže.

Bun.: Čím se jim podobám? Zeptal jsem se.

Fost.: On odvětil, že tím, že si vykládáme Písmo doslovně.

Bun.: Řekl jsem mu, že těm místům v Písmu, kterým se má rozumět doslovně, rozumíme doslovně, ale ta, která se mají vykládat jinak, se snažíme vyložit si jinak.

Fost.: A kterým místům v Písmu rozumíte doslovně, zeptal se.

Bun.: Řekl jsem mu, že tomuto: *Kdo uvěří, bude spasen*. Tomu se má rozumět přesně tak, jak je řečeno; že kdokoliv uvěří v Krista, bude, podle srozumitelných a jasných slov Písma, spasen.

Fost.: On pravil, že jsem nevzdělaný a Písmu nerozumím. Jak mu také můžete rozumět, řekl, když neovládáte starou řečtinu? atd.

Bun.: Na což jsem odpověděl, že jestli si tohle opravdu myslí, pak Písmu nemůže rozumět nikdo kromě těch, kdo umí starořecky, atd., pak ale že bude spasena jenom hrstka těch nejhorších ničemů, (to je tvrdá řeč), avšak v Písmu se říká, že Bůh

skrývá své věci před moudrými a rozumnými (tj. před světskými učenci) a zjevuje je maličkým.

Fost.: Řekl mi, že jsem způsobil, že lidé zanedbávají svá povolání a že Bůh poručil lidem pracovat šest dní a sloužit mu den sedmý.

Bun.: Já mu na to řekl, že je povinností všech lidí (bohatých i chudých) starat se o své duše právě tak jako o svá těla každý den a že Bůh chtěl, aby se jeho lidé denně navzájem nabádali k dobrému, dokud nebude všem dnům konec.

Fost.: Na to on znovu prohlásil, že ti, kteří mě chodí poslouchat, nejsou než spolek ubohých nevzdělaných prostáčků.

Bun.: Řekl jsem mu, že hloupí a nevzdělaní mají tu největší potřebu být poučeni a informováni a že by proto bylo užitečné, abych v oné práci pokračoval.

Fost.: Takže abychom to uzavřeli, řekl. Slíbíte, že už nebudete svolávat shromáždění? Pak vás můžeme propustit a smíte jít domů.

Bun.: Já mu odpověděl, že se neodvážuji říci víc, než už jsem řekl. Protože se neodvážuji zanechat té práce, ke které mě Bůh povolal.

A tehdy se ode mne vzdálil a potom za mnou přišlo několik soudních úředníků a řekli mi, že jsem moc velký puntičkář. Jejich¹ nadřízený, pravili, mě chtěl nechat jít, a kdybych býval řekl, že už nebudu svolávat shromáždění, mohl jsem být na svobodě atd.

¹ soudních úředníků

Bun.: Já jim na to odvětil, že je více způsobů, jak může člověk svolávat shromáždění. Tak například, když si člověk stoupne na tržiště a začne předčítat knihu nebo něco podobného, nemusí lidem zrovna říkat: *Velevážené panstvo, račte přistoupit blíže a poslouchajte, co vám povím;* lidé k němu přijdou prostě proto, že předčítá tu knihu, a pak by se dalo říci, že svolává shromáždění právě svým čtením, protože oni by ho nepřišli poslouchat, kdyby tam on předtím nezačal nahlas číst. A když vím, že toto by mohlo být zváno svoláváním shromáždění, neodvážuji se říci, že je nebudu svolávat, vždyť potom by ze stejného důvodu mohlo být nazváno svoláváním shromáždění i mé kázání.

Wing. a Fost.: Pak ke mně znovu přišel soudce a pan Foster (ještě jsme krátce debatovali o kázání, ale jelikož se mi už vytratilo z hlavy, jak debata probíhala, vynechám to), a když viděli, že trvám na svém a nic mnou nepohne ani mě nepřesvědčí, pan Foster¹ řekl soudci, že mě tedy musí poslat do vězení. A že by dobře udělal, kdyby pohnal k soudu také všechny, kdo zapříčinili, že jsem mezi ně chodil. S tím jsme se rozešli.

A vpravdě, jak jsem tak vycházel ze dveří, měl jsem co dělat, abych se udržel a neřekl, že si s sebou odnáším pokoj Boží; ale neřekl jsem nic, pochválen buď náš Pán, a šel jsem do vězení s Boží útěchou ve své ubohé duši.

Po tom, co jsem byl už pět nebo šest dní zavřený, bratří se snažili znovu nalézt nějaký způsob, jak mě dostat ven pomocí ručitelů (neboť tak to stálo v mém příkazu k uvalení vazby, že budu zavřený, dokud nenajdu ručitele); šli k soudci v Elstow, jistému panu Crumptonovi, požádat ho, aby se za mě zaručil, že se objevím u čtvrtletního zasedání. Nejprve jim řekl, že se

¹ To je ten člověk, který mi nejprve projevoval tak vřelou náklonnost.

zaručí, ale později o tom celém vyslovil pochybnosti a chtěl nejprve vidět můj příkaz k uvalení vazby, v kterém stálo asi tolik, že jsem se zúčastnil několika shromáždění v tomto hrabství, k velkému pohoršení vedení anglikánské církve, atd. Když si to přečetl, řekl, že proti mně mohou mít ještě cosi více, než co se praví v příkazu k uvalení vazby, a že je ještě moc mladý a neodváží se to udělat. To mi pověděl můj žalářník. Ani v nejmenším mě to nezastrašilo, ale spíše potěšilo, a viděl jsem, že mě Pán zcela jistě vyslyšel, neboť ještě než jsem šel k soudci, prosil jsem Boha, aby mě osvobodil, jestliže budu moci konat více dobra na svobodě než ve vězení: jestli však ne, staň se jeho vůle; nebyl jsem totiž tak docela bez naděje, ale zároveň jsem si říkal, že moje uvěznění může probudit zbožné lidi v našem kraji; nevěděl jsem proto dost dobře, co si přát víc. A tak jsem uvedeným způsobem poručil celou věc Bohu. A když jsem se vrátil, skutečně jsem se ve vězení s Bohem znovu šťastně shledal a on ze mě měl radost a byl se mnou spokojen, neboť to, že jsem se tam ocitl, byla jeho vůle a záměr.

Když jsem se zase vrátil do vězení, dumal jsem nad těmi chabými obviněními pana soudce a s těmito slovy z Písma mi skanulo do srdce trochu života: *Věděl totiž, že mu ho vydali ze zášti.*

Takto jsem v krátkosti vylíčil okolnosti a příčiny svého uvěznění, které dosud trvá, a očekávám, že Bůh ve své dobrotě se mnou bude jednat, jak se mu bude líbit, a jsem si vědom toho, že ani vlas z mé hlavy nemůže padnout k zemi bez vůle mého Otce, který je na nebesích. Kéž vztek a zloba lidí nejsou nikdy tak veliké, aby nemohly být ještě větší ani zajít dále, než jim Bůh dovolí. I když však způsobí to nejhroší, co mohou, víme jistě, že všechny věci budou napomáhat k dobrému těm, kteří milují Boha.

Sbohem.

NA TOMTO MÍSTĚ UVÁDÍM VE ZKRATCE POPIS SVÉHO VÝSLECHU
SOUDCEM KEELINEM, SOUDCEM CHESTEREM, SOUDCEM BLUNDALEM,
SOUDCEM BEECHEREM A SOUDCEM ŠNAGGEM, ATD.

Když jsem strávil ve vězení přes sedm týdnů, mělo se v Bedfordu konat čtvrtletní zasedání soudu pro záležitosti celého bedfordského hrabství a na toto zasedání jsem měl být přiveden; a když mě žalářík před tyto soudce předvedl, byla proti mně vznesena žaloba. Její obsah byl následující: že totiž John Bunyan z města Bedfordu, dělník, osoba takového a takového stavu, (od té a té doby) z ďáblem inspirovaných a zhoubných pohnutek nedochází do kostela na bohoslužbu a je iniciátorem několika nezákonných setkání a tajných shromáždění k velkému pohoršení dobrých poddaných tohoto království, které tímto svádí na scestí, a to v rozporu se zákony našeho vladaře a krále, atd.

Zapisovatel: Když bylo toto přečteno, soudní zapisovatel se mě zeptal: Co na to říkáte?

Bun.: Řekl jsem, že pokud jde o první část žaloby, jsem pravidelným návštěvníkem Boží církve. A že také z Boží milosti patřím k těm lidem, jejichž hlavou je Kristus.

Keelin: Ale chodíš do kostela? Zeptal se soudce Keelin (který tomuto soudu předsedal). Však víš, co mám na mysli, do farního kostela na bohoslužbu?

Bun.: Odpověděl jsem že nikoliv.

Keel.: Otázal se mne proč.

Bun.: Protože jsem ve Slově Božím nenašel, že by se tak kázalo činit, řekl jsem.

Keel.: Řekl, že je nám kázáno se modlit.

Bun.: Odpověděl jsem: Ale ne podle Obecné modlitební knihy.

Keel.: Jak tedy, zeptal se.

Bun.: Duchem. Jak praví apoštol: *Modliti se budu duchem a modliti se budu i myslí.* 1 Kor 14; 15.

Keel.: Řekl, můžeme se modlit duchem, myslí i podle Obecné modlitební knihy.

Bun.: Řekl jsem, že modlitby v Obecné modlitební knize napsali jiní lidé a nevznikly působením Ducha svatého v našich srdcích a, jak jsem již řekl, apoštol praví, že se bude modlit duchem a myslí, a ne duchem a podle Obecné modlitební knihy.

Jiný soudce: Čemu říkáte modlitba? Myslíte si, že modlit se znamená prohodit pár slov před lidmi nebo mezi nimi?

Bun.: Řekl jsem, že ne, že to takto není, neboť lidé mohou říkat mnoho uhlazených nebo skvělých slov, a přesto se vůbec nemodlit; ale když se člověk modlí, činí tak skrze význam věcí (kterýžto význam je počat Duchem), které chce vylít ze svého srdce a předložit Bohu skrze Krista; ačkoliv jeho slov nemusí být mnoho a tak výtečných, jako mají jiní.

Soudci: Potvrdili, že tomu tak je.

Bun.: Řekl jsem, že toto lze činit bez Obecné modlitební knihy.

Jiný soudce: Jeden z nich řekl (myslím, že to byl soudce Blundale nebo soudce Snagg): Jak máme vědět, že si napřed svoje

modlitby nenapíšete a pak je lidem nepředcítáte? Toto říkal a smál se přitom.

Bun.: Řekl jsem, že nemáme ve zvyku vzít si pero a papír a napsat pár slov a pak jít a předcítat to lidem.

Jak ale můžeme vědět, že to tak je? Pravil on.

Bun.: Prostě to takhle neděláme, pane, řekl jsem.

Keel.: Ale používat Obecnou modlitební knihu a podobné věci je přece povoleno, řekl soudce Keelin. Vždyť Kristus učil své učedníky, jak se modlit, a Jan také učil své učedníky. A pak, řekl, copak nemůže jeden člověk druhého učit se modlit? Víra je ze slyšení. A jeden člověk může druhého člověka usvědčit z hříchu, a tudíž modlitby sepsané lidmi a přečtené jsou dobré pro vyučování a mohou pomoci lidem se modlit.

Zatímco takto hovořil, Bůh mi do mysli vložil slovo z osmé kapitoly Římanům, verš 26: Říkám, že mi je do mysli vložil Bůh, neboť jsem na ně předtím nemyslel, ale jak on mluvil, tak jasně mi vytanulo na mysli a viděl jsem je před očima tak zřetelně, jako kdyby to slovo říkalo: Vem si mě, vem si mě, takže když domluvil,

Bun.: řekl jsem: Pane, Písmo praví, že *Duch přichází na pomoc naší slabosti*, neboť nevíme, za co se modlit. Ale Duch sám se za nás přimlouvá nevyslovitelným lkáním. Všimněte si, řekl jsem, neříká se zde, Obecná modlitební kniha nás učí, jak se modlit, ale Duch. A je to Duch, kdo nám přichází na pomoc v naší slabosti, praví apoštol, neříká, že nám přichází na pomoc Obecná modlitební kniha.

A pokud jde o modlitbu Páně, ačkoliv je snadné říkat *Otče náš*

atd. ústy, přece je pouze málo těch, kteří dovedou vyslovit první dvě slova této modlitby v Duchu, to jest nazývat Boha svým Otcem, a vědět, co znamená znovu se narodit a zažít, co to je být počat z Ducha Božího. A pokud tomu tak není, je to všechno pouhý blábol, *atd.*

Keel.: Soudce Keelin řekl, že to je pravda.

Bun.: A dále říkám, pokud jde o vaše tvrzení, že jeden člověk může druhého usvědčit z hříchu a že víra je ze slyšení a že jeden člověk může říci druhému, jak se modlit, *atd.* Pravím, že lidé si mohou vzájemně vyprávět o svých hříších, ale usvědčovat je musí Duch.¹

A ačkoliv se říká, že *víra je ze slyšení*, je to Duch, který vkládá do srdce víru skrze slyšení, nebo jinak *neprospěje jim řeč slyšená*, Žid 4; 2.

A k tomu, že jeden člověk může druhému říkat, jak se modlit: přece, jak jsem řekl dříve, člověk se nemůže modlit ani svou situaci Bohu vyjevit bez pomoci Ducha. A toto Obecná modlitební kniha udělat nemůže. *To duch nám ukazuje naše břichy* (Jan 15; 16) a *duch nám ukazuje Spasitele* (Mat 3; 16–17). A Duch v našich srdcích vzbuzuje touhu přicházet k Bohu a prosit ho o věci, kterých se nám nedostává, a vzdychat k němu v našich duších s *nevyřlovitelným lkáním*. A jiná slova v tomtéž smyslu. Na ta slova byli celí zaražení.

Keel.: Ale, řekl soudce Keelin, co máš proti Obecné modlitební knize?

¹ Jestliže na to někteří řeknou, že Bůh používá určité prostředky, tak jim odpovím, že ano, nikoliv však Obecnou modlitební knihu, neboť takto to Bůh nenařídil, ustanovil to tak, že tímto prostředkem je Duch skrze Slovo.

Bun.: Řekl jsem: Pane, jestli mne vyslechnete, řeknu vám, co proti ní mám.

Keel.: Privil, ať jen to klidně řeknu, nejprve ale bych tě chtěl varovat, řekl. Měj se na pozoru, ať Obecnou modlitební knihu neznevážíš. Neboť jestliže tak učiníš, velmi si tím uškodíš.

Bun.: A tak jsem začal a řekl jsem, že proti ní mám především to, že není přikázána ve Slově Božím, a tudíž se podle ní modlit nemohu.

Někdo jiný: Jeden z nich řekl: Kde máte v Písmu přikázáno, abyste šel do Elstow nebo do Bedfordu, a přece je povoleno do obou těch měst chodit, není-liž pravda?

Bun.: Řekl jsem, že jít do Elstow nebo do Bedfordu je věc obyčejná a nedůležitá; přestože to není přikázáno, Boží Slovo mi umožňuje, abych provozoval své zaměstnání, a proto, jestliže tam mám práci, tak tam mohu jít, atd. Ale modlení představuje významnou součást uctívání Boha, a proto by se mělo řídit pravidly Božího Slova.

Někdo jiný: Jeden z nich řekl: Chce škodit; ať už nemluví.

soud. Keel.: Soudce Keelin řekl: Ne, ne, nebojte se ho, my stojíme na pevnějších základech, než aby nám mohl uškodit, my víme, že Obecná modlitební kniha tu je od apoštolských dob a je povoleno ji v kostele používat.

Bun.: Řekl jsem: Ukažte mi místo v epištolách, kde stojí psána slova Obecná modlitební kniha nebo text Písma, který mi káže, abych ji četl, a já ji budu používat. Ale, řekl jsem, navzdory tomu všemu: ti, kdo ji chtějí používat, tak mohou s klidem či-

nit, to znamená,¹ že já jim v tom nebudu bránit, ale pokud se nás týče, my se můžeme modlit k Bohu bez ní. Budiž jeho jméno požehnáno.

Nato jeden z nich řekl: Kdo je tvůj Bůh? Belzebub? Navíc často říkali, že jsem posedlý duchem bludu a ďábla. Na nic z toho jsem nereagoval, Pán jim odpust! A navíc, řekl jsem, veleben buď za to Pán, jsme povzbuzováni, abychom se spolu scházeli a modlili a jeden druhého poučovali a napomínali, neboť máme útěšlivou přítomnost Boží mezi námi, necht' je jeho svaté jméno navždy velebeno.

Keel.: Soudce Keeling pravil, že to jsou jen pobožnůstkářské tlachy a ať toho žvanění nechám. Kéž mu Pán otevře oči!

Bun.: Řekl jsem, že máme jeden druhého napomínat každý den, dokud je čas, atd.

Keel.: Soudce Keeling řekl, že bych neměl kázat, a otázel se mne, odkud mám své pověření. A mnoho jiných slov v tomto smyslu.

Bun.: Řekl jsem, že prokáži, že je povoleno, abych já, takový, jaký jsem, kázal slovo Boží.

Keel.: Zeptal se mne: Na základě jakého slova Písma?

Řekl jsem, že na základě prvního Petrova listu, 4. kap., 11. verše a *Skutků* kapitola 18 a jiných slov Písma, která mi nedovolil zmínit. Řekl totiž: Zadrž, jedno po druhém, které je to první?

¹ Neodpovídá duchu křesťanství kohokoliv pronásledovat za jeho vyznání, ale spíše jej litovat, a jestliže se obrátí, vyučovat jej.

Bun.: Řekl jsem, že toto: *Každý ať slouží druhým tím darem milosti, který přijal; tak budete dobrými správci milosti Boží v její rozmanitosti. Kdo káže, ať zvěstuje slovo Boží, atd.*

Keel.: Řekl: Dovol, abych ti tento text Písma trochu osvětlil: slova *tím darem milosti, který přijal*, znamenají, řekl, že toho řemesla, které člověk přijal, se má také držet. Jestliže někdo přijal dar kotlářství jako ty, ať se drží svého kotlářství. A jiní lidé zase svých řemesel. A duchovní zas svého povolání, atd.

Bun.: Nikoliv, pane, řekl jsem, je nad slunce jasnější, že apoštol zde hovoří o kázání Slova; jestliže srovnáte oba ty verše dohromady, hned další verš vysvětluje, co tento dar znamená; říká se zde: *Kdo káže, ať zvěstuje slovo Boží*. Takže je zřejmé, že Duch Svatý nenabádá na tomto místě k obyčejnému povolání, ale k uplatňování těch darů, které jsme přijali od Boha. Byl bych ještě pokračoval, on mi to však nechtěl dovolit.

Keel.: Řekl, můžeme tak činit v našich rodinách, ale jinak ne.

Bun.: Řekl jsem: Jestliže je v souladu se zákonem činit dobro některým lidem, je v souladu se zákonem činit dobro i více lidem; jestliže je dobré nabádat k zbožnému životu své rodiny, je dobré nabádat k témuž i ostatní lidi. Považují-li však za hřích scházet se za účelem hledání tváře Boží a nabádat se navzájem k následování Krista, pak budu hřešit i nadále. Tak bychom totiž měli činit.

Keel.: Řekl, že není natolik sběhlý v Písmu, aby se se mnou mohl přít, nebo něco v tom smyslu. A dále řekl, že už se se mnou nemohou déle zdržovat, ale, řekl, pak tedy přiznáváš, že je pravda, co stojí v žalobě, je to tak? Teprve v tu chvíli, a ne dříve, jsem pochopil, že jsem obžalován.

Bun.: Řekl jsem: Přiznávám, že jsme měli mnoho společných

shromáždění, na kterých jsme se modlili k Bohu a povzbuzovali se navzájem a že mezi námi byla útěšlivá přítomnost Boží, která nám byla povzbuzením a útěchou, budiž pro to jeho jméno velebeno. Nepřiznal jsem, že bych se provinil čímkoliv jiným.

Keel.: Pak řekl: Vyslechni si rozsudek. Musíme tě dát znovu odvést do vězení a tam zůstaneš tři měsíce. Jestliže se po třech měsících nepodřídíš a nezačneš chodit do kostela na bohoslužby a jestliže nezanecháš svého kázání, musíš být vyhnán z království. A jestliže po stanoveném datu, do kdy musíš odejít, budeš nalezen na území tohoto království, atd. nebo jestliže se zjistí, že ses zase vrátil, aniž bys k tomu měl zvláštní povolení od krále, atd., budeš viset; to ti říkám na rovinu. A pak poručil žaláříkovi, aby mne odvedl.

Bun.: Řekl jsem mu, že, co se toho týče, mu dávám za pravdu: neboť kdyby mne dnes propustili z vězení, zítra bych už zase s pomocí Boží kázal evangelium.

Někdo jiný: Na to jeden z nich něco odpověděl, ale můj žalářík mě táhl pryč, a tak jsem nevěděl, co říkal.

A tak jsem od nich odešel a mohu doopravdy říci, že žehnám Pánu Ježíši Kristu za to, že mé srdce bylo v průběhu výslechu a také později, když jsem se vrátil do vězení, sladce občerstvováno. Shledal jsem tedy, že praví-li Kristus, že *dá řeč i moudrost, kterou nedokáže přemoci ani vyvrátit žádný váš protivník*, nejsou to žádné prázdné tlachy. A tento jeho pokoj nám nikdo nemůže vzít.

Takto jsem vám popsal podstatnou část svého výslechu. Kéž Pán učiní, aby to bylo k užítku všem, kdo to budou číst nebo se o tom doslechnou.

Sbohem.

PODSTATNÁ ČÁST ROZHOVORU MEZI SOUDNÍM TAJEMNÍKEM
A MNOU, KDYŽ PŘIŠEL, ABY MNE NAPOMÍNAL V SOULADU
SE ZNĚNÍM ZÁKONA, NA JEHOŽ ZÁKLADĚ JSEM BYL UVĚZNĚN.

Když jsem seděl ve vězení dalších dvanáct týdnů a nevěděl, co se mnou zamýšlejí udělat, třetího dubna ke mně přijde pan Cobb, kterého (jak mi vysvětlil) poslali soudci, aby mne napomenul, a chtěl po mně, abych se podřídil anglikánské církvi atd. Obsah naší rozmluvy byl následující:

Cobb: Když vstoupil do domu, poslal pro mne, a já vyšel ze své komory, a když jsem k němu přišel, řekl: Sousedo Bunyane, jak se vám daří?

Bun.: Děkuji, pane, řekl jsem, chvála Bohu velmi dobře.

Cobb: On řekl: Přicházím vám říci, že se od vás žádá, abyste se podřídil zákonům této země, jinak se vám při příštím zasedání soudu povede hůře, můžete být dokonce vyhnán ze země nebo se vám může stát ještě něco horšího.

Bun.: Řekl jsem, že si chci vést ve světě řádně, jak se sluší na muže a křesťana.

Cobb: Ale musíte se podřídít zákonům země, řekl on, a přestat s těmi shromážděními, která jste pořádal. Neboť zákony jsou zcela výslovně proti tomu a mě za vámi posílají soudci, abych vám řekl, že vás zamýšlejí stíhat soudně, pokud se nepodřídíte.

Bun.: Řekl jsem: Pane, domnívám se, že zákon, kvůli kterému jsem momentálně ve vězení, se nevztahuje na mne ani na shromáždění, která navštěvuji, ani mne a ta shromáždění neodsuzuje. Ten zákon byl vytvořen proti těm, kteří zamýšlejí konat na svých shromážděních zlé skutky a dělat si z náboženství

záminku, kterou by zakryli svou špatnost. Ten zákon nezakazuje soukromá shromáždění těch, jejichž jednání má jediný cíl: velebit Pána a nabádat jeden druhého za účelem vzájemného povzbuzení. Důvodem, proč se setkávám s jinými lidmi na shromážděních, je pouze konat co nejvíce dobra formou nabádání a rad tak, jak to odpovídá onomu nevelkému poznání, které se mi od Boha dostalo, a nikoliv narušovat obecný pořádek.

Cobb: Všichni říkají to samé, pravil on. Vezměte si to nedávné pozdvižení v Londýně, pod jakými vznešenými záminkami probíhalo, a přece ti lidé ve skutečnosti neměli v úmyslu nic menšího než zničit království a celý národ.

Bun.: To, co dělali oni, odsuzuji, řekl jsem. Přesto však z toho nevyplývá, že, poněvadž tak činili oni, musí tak činit i ostatní. Považuji za svou povinnost podřizovat se králově vládě tak, jak se to sluší na muže a křesťana, a jestliže by mi byla dána příležitost, ochotně svou loajálnost vůči králi slovem i skutkem projevím.

Cobb: Inu, pravil on, netvrdím, že jsem člověk, který by proti tomu mohl něco namítnout, ale toto říkám vážně, sousede Bunyane, doporučoval bych vám, abyste o této věci vážně uvažoval a podřídil se. Nikdo vám nebrání povzbuzovat svého souseda v soukromé rozmluvě, tak nesvolávejte shromáždění a opravdu můžete Kristově církvi prokázat mnoho dobrého, pokud budete postupovat tímto způsobem; toto činit smíte a zákon vám v tom nezabrání. Zákon je výslovně proti vašim soukromým shromážděním.

Bun.: Pane, řekl jsem. Mohu-li hovořit s jedním člověkem a činit mu tak dobro, proč bych nemohl činit dobro dvěma? A jestliže dvěma, proč ne čtyřem nebo osmi atd.

Cobb: Jistě, na to on, a třeba stu, je mi to jasné.

Bun.: Ano, pane, řekl jsem. Myslím, že by mi nemělo být brá-
něno v tom, abych činil dobra co nejvíce.

Cobb: Ale, řekl on, vy můžete jen předstírat, že konáte dobro,
a ve skutečnosti dělat škodu a svádět lidi, je vám tedy odpíráno
právo konat shromáždění tolika lidí pohromadě, abyste jim
neublížil.

Bun.: A přesto, říkáte, řekl jsem, že zákon toleruje, abych ho-
vořil se svým sousedem. Zajisté žádný zákon nebude tolerovat,
abych kohokoliv sváděl na scestí, takže, jestliže zákon umož-
ňuje, abych hovořil s jedním, zajisté to znamená, že to pro něj
je dobré, a jestliže rozhovor může být dobrý pro jednoho, určitě
podle stejného zákona může být dobrý pro mnohé.

Cobb: Zákon, řekl, vaše soukromá shromáždění výslovně za-
kazuje, a proto také tolerována nebudou.

Bun.: Řekl jsem mu, že bych od parlamentu ani od královny
samotné nečekal při schvalování 35. zákona královny Alžběty
tolik nespravedlnosti, aby mne vůbec jen napadlo, že tím zá-
konem bylo zamýšleno potlačovat Boží příkázání nebo někomu
bránit, aby krácel po cestách Božích; to lidé mohou zákon
překroutit a obrátit proti cestám Božím, ale vezmeme-li si zá-
kon takový, jaký je, uvidíme, že je namířen pouze proti těm,
kterým jde v srdcích i skutcích o darebáctví a náboženství je
jim pouhou zástěrkou, pláštíkem či záminkou, protože slova
onoho zákona zní takto: *Jestliže jakákoliv shromáždění pod
zástěrkou či záminkou zbožnosti atd.*

Cobb: Velmi dobře, takže král, jelikož ví, že lidé si často hledají
různé záminky a dělávají si z náboženství pouhou zástěrku,

zakazuje prostřednictvím svých zákonů takováto soukromá shromáždění a toleruje pouze shromáždění veřejná. Můžete se setkávat na veřejnosti.

Bun.: Pane, řekl jsem, dovolte, abych vám odpověděl v podobnosti. Postavme ten případ tak, že v nějakém lesním zákoutí se obvykle scházívali zloději, aby tam dělali neplechu. Musí tedy kvůli tomu být přijat zákon, který stanoví, že každý, kdo tam odtud přijde, bude zabit? Nemohou tam odtud přicházet spravedliví lidé stejně jako zloději? Právě tak tomu je v tomto případě. Vůbec nepochybuji o tom, že jsou mnozí, kteří se mohou snažit společnost zahubit. Avšak z toho nevyplývá, že všechna soukromá shromáždění jsou nezákonná. Ti, kdo zákon přestupují, ať jsou potrestáni. A kdybych já sám měl kdykoliv spáchat jakýkoliv čin, který nepřísluší muži a křesťanu, nechť jsem potrestán. A pokud jde o to, že se můžeme setkávat veřejně, jak říkáte: kdybych mohl, rád bych tak činil. Povolte mi dostatečné množství shromáždění na veřejnosti a já budu svolávat o to méně shromáždění soukromých. Nechodím na soukromá shromáždění proto, že bych se bál shromáždění na veřejnosti. Žehnám Pánu, že mé srdce je na tom tak, že jestliže mne kdokoliv může obvinít z čehokoliv, ať již v tom, co učím, nebo v tom, jak jedním, a prokázat mi, že je to blud nebo hereze, jsem ochoten se toho zříct, a to klidně i na tržišti. Ale jestliže je to pravda, pak za tím budu stát do poslední kapky krve. A pane, řekl jsem, měl byste mne pochválit za to, že tak činím. Chybovat a být heretikem jsou dvě věci. Já nejsem žádný heretik, protože nehodlám vzpurně obhajovat nic, co je v rozporu se Slovem Božím, dokažte, že cokoli z toho, co tvrdím, je omyl, a já se toho zřeknu.

Cobb: Ale Bunyane, dobrý muži, řekl on. Mně se zdá, že nemůžete tak přísně trvat na této jedné věci, totiž mít veřejná shromáždění. Nemůžete se podřídit a konat co nejvíce dobra po sousedsku bez těchto shromáždění?

Bun.: Opravdu, pane, řekl jsem, nemám chuť se vychvalovat, ale považovat se spíše za nedostatečného, ale přesto, i když sám sebou co nejvíce pohrdám a beru v úvahu tu malou míru poznání, které mi Bůh dal, i to, jak je lid Boží (jak lidé sami říkají) skrze něj povzbuzen, a když navíc vidím, že Pán, skrze milost, v určité míře mé práci žehná, neodvažuji se dělat cokoli jiného než uplatňovat ten dar, který mi Bůh dal, pro dobro lidí. A dále jsem řekl, že kdybych mohl, budu s radostí hovořit na veřejnosti.

Cobb: Řekl, že přece mohu chodit na veřejná shromáždění a naslouchat tam. Co na tom, že nemůžete kázat? Smíte přece poslouchat. Nemyslete si o sobě, že jste tak osvícený a že jste obdržel dar, který tolik převyšuje dary ostatních, že nemůžete poslouchat, jak káží jiní lidé. Nebo něco v tom smyslu.

Bun.: Řekl jsem mu, že se s radostí nechám poučit stejně, jako budu s radostí rozdávat ponaučení, a že považuji za svou povinnost činit obě; neboť, řekl jsem, muž, který učí, se sám může poučit od druhého, který učí, jak praví apoštol: *Jeden po druhém můžeme všichni prorocky promluvit, aby všichni byli poučeni.* To znamená, že každý člověk, který obdržel dar od Boha, ho může užívat tak, aby i ostatní mohli obdržet útěchu, a když tak učinil, může poslouchat a učit se a být utěšen druhými.

Cobb: Ale, řekl on, co kdybyste měl trochu strpení a v klidu počkal, dokud neuvidíte, jak se věci budou mít?

Bun.: Pane, řekl jsem, Wickliffe¹ praví, že ten, kdo zanechá kázání a naslouchání slovu Božímu ze strachu, že ho lidé ex-

¹ John Wycliffe (znám též pod jménem Wycliff, Wyclif, Wicliffe nebo Wiclif), anglický náboženský reformátor, v českém prostředí zván též Jan Viklef; pozn. překl.

komunikují, je již exkomunikován Bohem a v den soudu bude považován za Kristova zrádce.

Cobb: Ano, řekl on. Ti, kdo neposlouchají, budou za ně opravdu považováni. A proto poslouchejte.

Bun.: Ale pane, řekl jsem já. On mluví o tom, kdo zanechá buď svého kázání, nebo naslouchání, atd. To znamená, že jestliže člověk obdržel dar povzbuzování, páchá hřích, jestliže tento dar nepoužije k nabádání a udílení rad v míře, v níž mu tento dar byl dán, stejně jako jestliže nevěnuje svůj čas poslouchání kázání druhých.

Cobb: Jak ale poznáme, že jste obdržel dar, řekl.

Bun.: Řekl jsem: Dovolte všem, aby poslouchali, hledali a dokazovali to které učení Biblí.

Cobb: Budete ale ochoten připustit, zeptal se, aby dvě nezaujaté osoby ten případ rozhodly, a podvolíte se jejich úsudku?

Bun.: Řekl jsem: Jsou neomylní?

Cobb: Řekl, že ne.

Bun.: Pak je možné, prohlásil jsem, že můj úsudek může být stejně dobrý jako jejich. Ale stejně, pominu svůj i jejich a budu se v této věci řídit Písmem. Jsem si jist, že to je neomylné a nemůže chybovat.

Cobb: Ale kdo vás rozsoudí, pravil, vždyť vy vykládáte Písmo jedním způsobem a oni zase jiným.

Bun.: Řekl jsem, že by nás mělo rozsoudit Písmo, a to na

základě porovnání jednoho textu Písma s druhým, neboť první text se osvětlí, pokud bude správně srovnáván s druhým. Jako například, pokud byste z různých výkladů slova prostředník chtěli poznat, který je ten pravý, Písmo to vysvětlí a řekne nám, že ten, kdo je prostředníkem, se musí zabývat záležitostmi dvou a že prostředník není prostředníkem pro jednoho, *je totiž jeden Bůh a jeden prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš*. Takže Písmo pak obdobně nazývá Krista svrchovaným, dokonalým nebo mocným *veleknězem*. To se vysvětluje tím, že je nazýván člověkem a zároveň i Bohem. Stejným způsobem se vysvětluje, že jeho krev mocně působí. Takže Písmo, pokud se týče té záležitosti společného shromažďování, atd. obdobně samo sebe dostatečně vysvětluje a odkrývá svůj smysl.

Cobb: Jste ale ochoten, otázel se on, podřídit se soudu církve?

Bun.: Ano, pane, řekl jsem, tomu, co církev Boží potvrzuje a schvaluje: soud církve je nejlépe vyjádřen v Písmu. Diskutovali jsme ještě o mnoha dalších věcech, ale to si již dobře nepamatuji; o zákonech platných v naší zemi a podřizování se vládám, na což jsem mu řekl, že se cítím být ve svém svědomí vázán řídit se podle spravedlivých zákonů bez ohledu na to, zda král je, či není, a jestliže jsem udělal cokoliv, co bylo s těmito zákony v rozporu, že považuji za svou povinnost snášet trpělivě trest stanovený pro ty, kdo je přestupují, a mnoho dalších slov v podobném smyslu. A řekl jsem dále, že proto, abych vyloučil veškeré podezřívání ze strany kohokoliv, pokud se neškodnosti mého učení v soukromí týče, ochotně bych si dal tu práci a předložil komukoliv přepisy všech svých kázání, neboť si upřímně přeji žít v klidu a míru ve své zemi a podřizovat se světské moci.

Cobb: Inu, sousede Bunyane, řekl on. Opravdu bych si přál, abyste v době mezi tímto a čtvrtletním zasedáním soudu tyto

věci seriózně zvážil a podřídil se. Můžete vykonat mnoho dobrého, pokud budete nadále působit v zemi. Jaký prospěch ale budou mít vaši přátelé z toho, když vás pošlou za moře, do Španělska nebo Konstantinopole nebo nějaké jiné vzdálené končiny? Co dobrého pro ně pak budete moci udělat? Snažně vás prosím, podřídte se.

Žalářník: Opravdu, pane, doufám, že se podřídí.

Bun.: Přál bych si, řekl jsem, ve vší zbožnosti a počestnosti, abych se mohl chovat jak se patří v zemi, v níž nyní žiji. Jestli však se mnou musí být přesto naloženo tak, jak říkáte, doufám, že mi Bůh pomůže snášet břemeno, které na mne naloží. Nevím o ničem zlém, čeho bych se v této věci dopustil, abych se musel dočkat takového zacházení. Mluvím nyní, jako by zde byl přítomen Bůh.

Cobb: Vy víte, řekl, že Písmo praví: *Není moci, leč od Boha.*

Bun.: Řekl jsem, že vím a že se podřizuji králi jako nejvyššímu vladaři, rovněž jeho místodržícím jako těm, kteří jsou jím pověřeni.

Cobb: Pak tedy vězte, pravil, že král vám poroučí, abyste nepořádal soukromá shromáždění, protože to je proti jeho zákonu, a on je ustanoven vládařem od Boha, tudíž vy byste neměl žádná shromáždění pořádat.

Bun.: Řekl jsem mu, že Pavel uznával moc, která vládla v jeho době, jako by byla od Boha, a navzdory tomu od ní byl často poslán do vězení. A také, ačkoliv Ježíš Kristus řekl Pilátovi, že nad ním nemá jinou moc kromě té, kterou má od Boha, přece za vlády téhož Piláta zemřel, a přece, řekl jsem, doufám, že nechcete tvrdit, že Pavel a Kristus popírali světskou moc, a tak

hřešili proti Bohu zlehčováním jeho příkázání. Pane, řekl jsem, zákon stanovil dva způsoby poslušnosti. Jeden je, abych aktivně konal to, co je podle mého nejlepšího vědomí a svědomí mou povinností, a tam, kde nemohu být poslušný aktivně, tam jsem ochoten si lehnout a strpět, co se se mnou bude dělat. Na to on zůstal tiše sedět a neřekl už nic, a já, když jsem to viděl, jsem mu poděkoval za jeho zdvořilé a pokorné rozmlouvání se mnou a s tím jsme se rozešli.

Ach, kéž bychom se jednou sešli v nebi!

Sbohem. J. B.

ZDE NÁSLEDUJE ROZHOVOR MEZI MOU ŽENOU A SOUDCI A JINÝMI LIDMI OHLEDNĚ MÉHO PROPUŠTĚNÍ NA NÁSLEDUJÍCÍM ZASEDÁNÍ SOUDU, KTERÝ ZDE UVÁDÍM PŘESNĚ TAK, JAK MI JEJ VYPRÁVĚLA.

Poté, co mi byl oznámen rozsudek, že mám být vypovězen ze země či oběšen, a po předchozím varování ohledně toho, co jsou soudci odhodláni udělat, jestliže neodvolám, právě když se přiblížila doba, kdy jsem měl odvolat, pokud nemělo dojít k něčemu horšímu (jak mě varoval pan Cobb), nastal čas královské korunovace. A u příležitosti korunovace králů jsou obvykle propouštěni různí vězni, kterážto amnestie se měla vztahovat i na mne. Oni mne však považovali za odsouzeného, a proto, pokud bych nepožádal o milost (jak tomu říkali), nemohl jsem z toho prý mít žádný užitek, nicméně korunovační proklamace dávala po dobu jednoho roku ode dne, kdy byl král korunován, možnost požádat o milost. Takže, ačkoliv mě nechtěli propustit z vězení, tak jako propustili tisíce jiných, nemohli se mnou zle nakládat a přistoupit k výkonu svého rozsudku nade mnou, protože zde byla ona možnost žádat o milost. A tak jsem i na-

dále zůstával ve vězení až do dalšího zasedání soudu, které se nazývá letním zasedáním a tehdy se konalo v srpnu roku 1661.

A na tom zasedání, neboť jsem nechtěl promarnit žádnou zákonem danou příležitost, jsem prostřednictvím své ženy třikrát soudcům předložil žádost o slyšení a o to, aby můj případ nestranně posoudili.

Když za nimi šla má žena poprvé, předložila žádost soudci Halesovi, který ji velice mile z jejích rukou přijal a sdělil jí, že by pro ni i pro mne učinil vše, co bude v jeho silách, ale že se obává, jak řekl, že nebude moci učinit nic. Následujícího dne jsme znovu, aby na mne kvůli množství práce nezapomněli, podali další žádost přímo do kočáru soudci Twisdonovi, který, sotva mou ženu spatřil, vztekle na ni vyštěkl, že jsem odsouzená osoba a propuštěn být nemohu, dokud neslíbím, že už nebudu kázat, atd.

Nu, a potom ještě jednou předložila další žádost soudci Halesovi, když seděl na soudcovské stoličce, a ten jí byl, jak se zdálo, ochoten poskytnout slyšení. Avšak soudce Chester, který byl přítomen, vstal a řekl, že mne soud odsoudil a že mám horkou hlavu (nebo cosi v tom smyslu), načež nad tím mávl rukou a už se do toho nepletl. Ale přesto se má žena, povzbuzena vrchním soudcem, odvážila ještě jednou mezi ně přijít (tak jako chodila chudá vdova za nespravedlivým soudcem), aby se pokusila zjistit, co by mohla ve věci mého propuštění udělat, dříve, než odjedou z města. Místo, kam za nimi šla, se nazývá hostinec U labutě a byli tam shromážděni tito dva soudci a mnoho dalších soudců a zemanstvo z celého kraje. Ona tedy vstoupila do místnosti, kde byli, s ostýchavým výrazem ve tváři a chvějícím se srdcem a začala vyřizovat mou záležitost následujícím způsobem:

Žena: Vaše ctihodnosti (obracela se přitom na soudce Halese), opovažuji se znovu přijít za vaší ctihodností, abych se dozvěděla, co je možné učinit ve věci mého manžela.

Soudce Hales: Na což on pravil: Ženo, již dříve jsem ti řekl, že pro tebe nemohu udělat nic, protože to, co tvůj manžel říkal před soudem, oni vzali jako přiznání a, pokud se neudělá něco, aby se to odčinilo, já pro tebe nemohu udělat nic.

Žena: Vaše ctihodnosti, řekla ona, je držen ve vězení nezákonně, zavřeli ho, ještě než byla shromáždění zakázána. Obvinění samotné je lživé. Kromě toho, se ho nikdy nezeptali, zda je vinen či nikoliv. A on se také nepřiznal k tomu, z čeho jej obvinili.

Jeden ze soudců: Pak jeden ze soudců stojících opodál, kterého neznala, řekl: Vaše ctihodnosti, on byl odsouzen podle zákona.

Žena: Tak to není, řekla ona, vždyť kdy se ho kdo zeptal: Přiznáváš se k tomu, z čeho tě obviňujeme? On jenom řekl, že byl na několika shromážděních, kde kázal slovo a modlil se, a že mezi sebou měli přítomnost Boží.

Soudce Twisdon: Na což soudce Twisdon velice rozzlobeně odvětil: Jakže, vy si myslíte, že si můžeme dělat, co se nám zámane? Váš manžel je narušovatel pořádku a je usvědčen podle zákona atd. Načež soudce Hales požádal o sbírku zákonů.

Žena: Ale, Vaše ctihodnosti, pravila žena, on nebyl usvědčen podle zákona.

Chester: Načež soudce Chester řekl: Vaše ctihodnosti, on byl usvědčen podle zákona.

Žena: Tak to není, řekla ona. On pouze něco během rozhovoru řekl, a to pak bylo považováno za přiznání (jak už jste slyšeli předtím).

Chest.: Ale je to v zápise, ženo, je to v zápise, řekl soudce Chester. Jako kdyby to muselo být nezbytně pravda jen proto, že to je v zápise. Těmito slovy se jí často snažil ucpat ústa, jelikož neměl žádný jiný argument, kterým by ji přesvědčil, jenom pořád opakoval, že je to v zápise, je to v zápise.

Žena: Vaše ctihodnosti, řekla ona, byla jsem před nedávnem v Londýně, abych zjistila, jestli bych mohla dosáhnout propuštění svého manžela, a tam jsem mluvila se soudcem Barkwoodem, členem Sněmovny lordů, kterému jsem předala žádost, a on si ji ode mne vzal a předložil ji několika jiným členům Sněmovny lordů, aby můj manžel mohl být propuštěn, a ti, když to viděli, řekli, že jej propustit nemohou, ale přenechali jeho propuštění soudcům na dalším zasedání. Toto mi řekl a nyní přicházím za vámi, abych zjistila, zda je v této záležitosti možné něco dělat, a vy ho nechcete pustit na svobodu ani nedáváte žádnou naději. Na to jí neodpověděli, ale dělali, jako by neslyšeli.

Chest.: Pouze soudce Chester si pořád vedl svou: Je usvědčen a je to v zápise.

Žena: Ať si je, ale není to správné, řekla ona.

Chest.: Vaše ctihodnosti, řekl soudce Chester, je to nebezpečný člověk, v celém kraji mu není rovného.

Twis.: Tak co, přestane váš manžel kázat? Jestliže ano, tak pro něj pošlete.

Žena: Vaše ctihodnosti, řekla žena, on se neodváží přestat kázat, dokud bude moci mluvit.

Twis.: Vidíte, proč máme ještě o takovém člověku dále mluvit? Copak musí dělat, co si umane? Je to narušovatel pořádku.

Žena: Znovu mu řekla, že si její muž přeje žít v míru a pokoji a držet se svého povolání, aby jeho rodina měla z čeho žít, a navíc řekla: Vaše ctihodnosti, mám čtyři malé děti, které se o sebe nedokáží postarat, z nichž jedno je slepé, a nemáme z čeho žít, jen z dobročinnosti dobrých lidí.

Hales: Ty máš čtyři děti? Zeptal se soudce Hales. Jsi moc mladá na to, abys měla čtyři děti.

Žena: Vaše ctihodnosti, řekla, jsem pouze jejich macecha, vdala jsem se za něj teprve před dvěma lety. Ve skutečnosti jsem byla těhotná, když můj manžel byl poprvé zatčen, ale jelikož jsem byla mladá a na takové věci jsem nebyla připravená, řekla, ta zpráva mě vyděsila, začala jsem rodit a trvalo osm dní než jsem porodila, ale dítě mi zemřelo.

Hales: Načež on se nad tím velice vážně zamyslel a řekl: Nebohá žena!

Twis.: Ale soudce Twisdon jí řekl, že ze své bídy dělá zástěrku, a dále řekl, že slyšel, že mi více nese, když pobíhám sem a tam a kážu, než když se držím svého zaměstnání.

Hales: Jaké má zaměstnání? Otázal se soudce Hales.

Odpověď: Pak někdo z lidí, kteří stáli kolem, řekli: Je to kotlář, Vaše ctihodnosti.

Žena: Ano, potvrdila žena, a poněvadž je kotlář a chudý člověk, proto jím každý pohrdá a nemůže se dočkat spravedlnosti.

Hales: Pak soudce Hales odpověděl velice mírně a řekl: Povím ti, ženo, když vidím, že je tomu tak, že oni vzali to, co tvůj manžel říkal, za přiznání, pak se musíš odvolat ke králi nebo žádat o udělení milosti nebo podat zmateční stížnost.

Chest.: Když ale soudce Chester slyšel, jak jí dává tuto radu, a obzvláště (jak se domnívala), protože mluvil o zmateční stížnosti, rozčílil se a zdálo se, že je velice uražen, a řekl: Vaše ctihodnosti, ten bude kázat dál a dělat, co se mu zlíbí.

Žena: On nekáže nic než slovo Boží, řekla.

Twis.: Že prý slovo Boží! Řekl Twisdon (a přitom měla dojem, že ji chce udeřit). Běhá po celém kraji a škodí.

Žena: Nikoliv, Vaše ctihodnosti, řekla, tak tomu není, Bůh se ho ujal a učinil skrze něj mnoho dobrého.

Twis.: Prý Bůh! Řekl. Jeho učení je od ďábla.

Žena: Vaše ctihodnosti, řekla žena, když se objeví spravedlivý soudce, ukáže se, že jeho učení není od ďábla.

Twis.: Vaše ctihodnosti, řekl soudci Halesovi, nevšímejte si jí a pošlete ji pryč.

Hales: Pak řekl soudce Hales: Je mi líto, ženo, že pro tebe nemohu nic učinit, ale ty musíš udělat jednu z těch tří věcí, o kterých jsem mluvil předtím, a to: buď se odvolat ke králi,

nebo požádat, aby mu udělil milost, nebo podat zmateční stížnost, ale zmateční stížnost bude z toho všeho nejlevnější.

Žena: Načež to vypadalo, že Chester začíná zase zuřit, sundal si klobouk, a jak se jí zdálo, škrábal se vztekle na hlavě. Ale když jsem viděla, řekla žena, že není vůle nechat poslat pro mého manžela, ačkoliv jsem si často přála, aby pro něj poslali, aby se mohl obhájit a aby jim řekl, že jim může dát lepší odpověď než já v tom, co od něho chtěli, a ještě několik dalších věcí, které jsem už zapoměla; pouze toto si vzpomínám, že ačkoliv jsem byla poněkud ustrašená, když jsem prve do místnosti vstupovala, přece jsem se při odchodu nedokázala udržet, abych se nerozplakala, ani ne tak proto, že na mě a mého manžela byli tak tvrdí, ale při pomyslení na to, jak smutný počet ti nebozí lidé budou muset vydat při příchodu Pána, až se budou muset zodpovídat úplně ze všech věcí, které ve svém pozemském životě udělali, ať již dobrých, nebo špatných.

Takže, když jsem od nich odcházela, přinesli sbírku zákonů, ale co o ní říkali, vůbec nevím, ani jsem o nich už nikdy více neslyšela.

KTERAK SE MNOU PROTIVNÍCI BOŽÍ PRAVDY JEDNALI
NA NÁSLEDUJÍCÍM ZASEDÁNÍ, KTERÉ SE KONALO
DEVATENÁCTÉHO DNE PRVNÍHO MĚSÍCE ROKU 1662.

Jen letmo se zmíním o tom, co se událo mezi těmito dvěma zasedáními: jak jsem měl od svého žalárníka uděleno trochu svobody, více, než napoprvé, a jak jsem pokračoval ve svém obvyklém kázání a využíval všechny příležitosti, které se mi naskytly, abych navštěvoval lid Boží a nabádal jej k vytrvalosti ve víře v Ježíše Krista a k tomu, aby se měli na pozor a ani se nedotkli Obecné modlitební knihy, atd., ale aby dbali na slovo

Boží, které dává křesťanům návod v každém ohledu a je schopno učinit Božího člověka dokonalým ve všech věcech skrze víru v Ježíše Krista a důkladně ho vybavit ke všem dobrým činům. A také o tom, jak jsem chodil navštěvovat křesťany do Londýna, vzhledem k tomu, že jsem, jak jsem již předeslal, měl trochu více volnosti; a když se to moji nepřátelé dozvěděli, byli tak vzteklí, že mého žalávníka málem vyhodili, vyhrožovali mu, že ho zažalují a udělají proti němu všechno, co bude v jejich silách. Obvinili mě také, že jsem tam šel, abych osnoval spiknutí a působil rozbroje a vyvolal povstání, což, jak Bůh ví, byla pomluva. Načež má svoboda byla omezena ještě více než předtím, takže jsem se nesměl ze dveří ani jedním okem podívat. Inu, když přišlo další zasedání, což bylo okolo 10. dne 11. měsíce, očekával jsem, že se mnou budou jednat velmi nemilosrdně, ale oni mne vynechali a nezavolali si mne, takže jsem tam zůstal až do zasedání, které se konalo 19. dne prvního měsíce následujícího roku, a když nastal jeho čas, chtěl jsem, poněvadž jsem si přál předstoupit před soudce, aby žalávník zařadil mé jméno mezi zločince do soupisu projednávaných případů, a spřátelil jsem se se soudcem a vrchním soudcem, kteří slíbili, že bych měl být předvolán. Takže jsem si myslel, že to, co jsem udělal, mohlo pomoci, abych dosáhl toho, co jsem si přál. Ale všechno bylo marné. Neboť když bylo zahájeno zasedání soudu, ačkoliv mé jméno bylo v soupisu případů a ačkoliv jak soudce, tak vrchní soudce slíbili, že mě vyslechnou, nižší soudci a soudní zapisovatel to stejně zaonačili tak, že můj případ byl přece jen odložen a nemohl jsem se před soudem objevit. A ačkoliv, jak říkám, já nevím o všech jejich jednáních proti mně, přece jedno vím, že soudní zapisovatel se ukázal být jedním z mých největších nepřátel, neboť nejprve přišel za mým žalávníkem a řekl mu, že nesmím předstoupit před soudce, a proto nesmím být uveden v soupisu projednávaných případů, na což žalávník řekl, že mé jméno v soupisu už je. Poručil mu, aby mě zase vyňal, ale žalávník mu řekl, že nemůže, neboť

jeden soupis s mým jménem dal soudci a druhý vrchnímu soudci. To zapisovatele velice rozladilo a chtěl vidět ten soupis, který byl dosud v rukou mého žalávníka, a když mu ho dal, on se do něj podíval a řekl, že je to nesprávný soupis. Pak soupis vzal a přeškrtnal mé obvinění, které tam žalávník napsal. (Ani nevím, v čem to obvinění spočívalo, protože bylo tak zaškrtané.) A on sám tam uvedl něco v tom smyslu, že John Bunyan byl uvržen do vězení, protože byl podle zákona usvědčen z pořádání nezákonných setkání a shromáždění atd. Ale navíc k tomu všemu, protože se bál, že to, co udělal, samo o sobě nestačí a že k tomu musí něco přidat, nejprve běžel za soudním tajemníkem, pak za nižšími soudci a pak, protože nechtěl opomenout nic, co by mohlo mou věc překazit, přišel zase za mým žalávníkem a řekl mu, že jestliže bych byl předvolán před soudce a byl osvobozen, donutil by ho za mne zaplatit soudní poplatky, což, jak říkal, by musel udělat, a dále mu řekl, že si na něj bude stěžovat na dalším čtvrtletním zasedání za to, že připravuje chybné soupisy, ačkoliv, jak jsem se později dozvěděl, můj žalávník sám uvedl mé obvinění v mnohem horší podobě, než ve skutečnosti bylo. A tak mi bylo i tentokrát zabráněno, abych se objevil před soudem, a já zůstal ve vězení. Sbohem.

JOHN BUNYAN

DOSLOV

Konečně, po více než třech stech třiceti letech od vydání Bunyanova vlastního životopisu *Milost přebojná, největšímu z hříšníků udělená* (1666), dostávají čeští čtenáři do rukou český překlad této knihy.

Dosud jsme o ní věděli pouze z Adlofova překladu Bunyanova nejznámějšího díla *Cesta křesťana z města zkázy na horu Sion*, vydaného v prvním vydání právě před sto lety v roce 1900. Alois Adlof totiž napsal do této knihy obsáhlou úvodní kapitolu „Nástin života Jana Bunyana“. Podkladem k ní mu byly především tyto Bunyanovy „dějiny svého duchovního života“ v anglickém originále.

V roce 1996 vydal překladatel Tomáš Míka v nakladatelství Argo nový moderní překlad dnes už klasické světoznámé „bunyanůvky“ pod názvem původního anglického vydání *Poutníková cesta z tohoto světa do světa budoucího*. V doslovu si posteskl, že v češtině dosud neexistuje duchovní autobiografie Johna Bunyana. Patří tedy poděkování nakladatelství Stefanos, že se spojilo s osvědčeným překladatelem T. Míkou – a výsledkem je právě tato knížka.

Již téměř dvě stě let znají čtenáři v českých zemích Johna Bunyana a jeho nejznámější knihu. Dodejme, že pravděpodobně stejně dlouho jej znají jejím prostřednictvím i čtenáři na Slovensku, v tehdejší Horní zemi. Vždyť po vydání Tolerančního patentu (1781) se vzájemné styky českých zemí a Slovenska v duchovní či náboženské oblasti velice zintenzívnily:

v českých zemích působilo v nových reformovaných (kalvínských) a luterských sborech na sto farářů z Uher, v posledně jmenovaných většinou právě ze Slovenska.

První překlad do češtiny pořídil v roce 1815 Václav Nedoma. Nebyl to ale překlad z anglického originálu, ale z němčiny.

Vraťme se však do Anglie do období, kdy na evropském kontinentě zuřila třicetiletá válka. Na Britských ostrovech bylo 17. století také ve znamení revolucí a bojů. Jejich první vzplanutí znamenalo smrt krále Karla I. a vyhlášení republiky. Po jejím pádu za jedenáct let bylo v roce 1660 obnoveno království. Na trůn dosedl syn popraveného krále, Karel II. V této pohnuté době náboženských a politických bojů žil John Bunyan (1628–1688). Narodil se severně od Londýna ve vesnici Elstow u Bedfordu v bezvýznamné rodině kotláře. Bylo to ve stejném roce, v němž z Čech odcházel do exilu Jan Amos Komenský. Po krátké školní docházce se Bunyan vyučil otcovu řemeslu. V roce 1644 byl naverbován do armády Parlamentu. Nezúčastnil se pravděpodobně žádných větších bitev, měl však v průběhu služby v armádě možnost poslouchat kázání radikálních puritánských kazatelů i projevy některých osobností Parlamentu. Po návratu do rodné obce se oženil s chudou dívkou. Ve svém životopise vzpomíná, že měla zbožného otce a jediné, co přinesla do společného manželství, byly dvě knihy, které po něm zdědila: *Sprostného člověka cesta k nebi* a *Praxis pietatis*.

John Bunyan je v předivné Boží škole, ďábel napíná všechny síly, aby zmařil Boží dílo při něm.

V letech 1649–1653 prožívá vleklou duchovní krizi, kterou později podrobně vylíčil v *Milosti přebojné*. Pán Bůh jej oslovoval různými způsoby, soudem i milosrdenstvím, několikrát byl v nebezpečí života – ani jedno ani druhé neprobudilo však jeho duši k spravedlnosti. Nebeský Otec používal i lidi z jeho okolí. Vlivem jednoho z nich začal číst Bibli a pokoušel se o „vnější nápravu“. Snažil se o dodržování Božích přikázání.

Sám ve svém životopisu vyznává o tomto období, že jeho neštěstím byla neznámost Krista a ve snaze zajistit si vlastní spravedlnost, že by bídne zahynul. Byl více a více znepokojen svým duchovním stavem.

Po téměř pětiletém tápání, pochybnostech a pokušeních dostal největší nebeský dar: vykoupení, spravedlnost a posvěcení v Pánu Ježíši Kristu. Ježíš Kristus se mu stal vším.

Boží příprava Johna Bunyana pro jeho budoucí kazatelskou a literární činnost pokračuje. Stává se členem svobodné, tj. na světské moci nezávislé církve v Bedfordu. Asi pět roků káže především v tomto, ale i v dalších sborech. V roce 1660 začíná „závěrečné období“ Bunyanovy Boží školy. Lidsky viděno je to pro dvaatřicetiletého, mladého a nadějného člověka situace krajně nepříznivá, až zoufalá: dostává se do vězení, které se protáhne na plných dvanáct roků! Pán Bůh vytvořil pro Johna Bunyana i ve vězení takové podmínky, aby mohl splnit poslání, pro které jej připravoval. Jednak ve vězení pracuje, aby mohl podporovat svou početnou rodinu, jednak káže svým spoluvězňům, může číst a především psát, a dokonce je mu umožněna účast na některých shromážděních bedfordského sboru. V roce 1666 vychází jeho duchovní životopis *Milost přehojná, největšímu z hříšníků udělená*. Ve druhé polovině doby věznění pravděpodobně pracuje na *Poutníkově cestě z tohoto světa do světa budoucího*.

Tak se „pres Boží“ – jak bychom mohli říci s Komenským – změnil na užitečný nástroj v ruce nebeského Otce a vydal vzácný a po mnoho staletí čerstvý a požehnaný plod: literární dílo Johna Bunyana. I autor vlastního životopisu takto chápe a prožívá všechny události svého života: Bůh má v rukou všechny naše dny a cesty (např. odst. 129).

Milost přehojná není obyčejná autobiografie, na jaké jsme zpravidla zvyklí. Vymyká se našim představám o běžných vyličeních autora vlastního života. Vždyť on sám v předmluvě dokonce počítá s tím, že mu „Pelištejci“ – to jsou ti, kteří mají

své bohy a modly a neznají živého všemohoucí Boha – nebudou rozumět! Je to totiž „vyprávění o tom, jak Bůh jednal s mou duší, a to od samého začátku až dodnes... jak jsem padal a jak jsem se opět pozvedal“. John Bunyan ji psal především pro věřící v bedfordském sboru, ale hned dodává, že i pro další, „aby si, bude-li to vůle Boží, při četbě o Jeho jednání se mnou připomněli, co Bůh učinil pro jejich duše“.

Bunyanova *Milost přebojná* je klíčem k jeho osobě, přibližuje jeho ostré vnitřní zápasy s pochybnostmi, pokušeními a nerozhodností. Když ji čteme, zdá se nám, že se dotýkáme Bunyanova chvějícího se srdce. Máme před sebou osobní vyznání připomínající *Vyznání církevního otce Augustina* (F. Chudoba, 1947).

Je to však zároveň věrohodná hloubková sonda do nitra člověka, putujícího světem bez Boha, jak sám připomíná J. Bunyan. Zachycuje a podrobně charakterizuje jednotlivé etapy (období) pochybností, kolísání, závislostí a rozhodování mezi širokou a úzkou cestou a branou až ke zlomu – obrácení prostřednictvím spasitelného díla Pána Ježíše Krista a nastoupení cesty s Kristem a za Ním.

V závěru předmluvy se zmiňuje Bunyan o způsobu psaní svého životopisu. Zdůvodňuje prostý a věcný způsob a vysvětluje, že se mohl o jednotlivých vnitřních situacích (o pokušeních, zoufalství, pádech i o Božím milostivém jednání, slitování atd.) rozepsat velice podrobně, že mohl použít „vyššího a ozdobného“ stylu – ale netroufl si. „Bůh si nehrál, když mne chtěl přesvědčit, ďábel si nehrál, když mne pokoušel, a nebyla to hra ani ode mne, když jsem se propadal jako do bezedné jámy... nesmím si proto hrát ani já, když o těchto věcech vypravuji.“

To vše, větší epickou šíří, hru s událostmi, osobami i slovy, bohaté líčení okolností, krajin a života lidí si John Bunyan vynahradil a uplatnil až v *Poutníkově cestě*.

Autobiografie *Milost přebojná* je odpovědí na otázku, jak a kde dostal Bunyan inspiraci a materiál ke svému nejslavnějšímu dílu.

Pozornému čtenáři *Milosti přebojné*, který četl a zná *Poutníkovu cestu*, nemohou uniknout četné paralely, obdobné situace, rozhovory a otázky v obou knížkách. Nejedna vlastní prožitek zachycený v autobiografii John Bunyan bohatě ztvárnil o několik roků později v *Poutníkově cestě*. Realistickému vylíčení v *Milosti přebojné* jsou podobné alegorické (symbolické) pasáže ve druhé knize. Přesahovalo by rámec těchto poznámek, kdybychom si vypočítávali paralely z obou knih. Uvedme proto jen několik příkladů: motiv břemene nebo tíhy, která člověka tlačí k zemi; prodej svého prvorozenství (Ezau); zapadání do močálu nebo bažiny; soudní scéna; odkazy na místa v Pavlových epištolách; motiv hory (Sion) a brány (dveří) ve zdi atd.

Bunyanova *Milost přebojná* může být ukazatelem a pomocí tomu, kdo jako mladý Bunyan jde nebo půjde podobnou cestou životem s pochybnostmi, pokušeními, kolísáním, bezradností a nerozhodností. Bunyan plasticky a živě přibližuje svojí zkušeností způsob zápasu s nimi a ukazuje, jak vztáhnout ruku, mysl i srdce k záchranné náruči golgotského vítěze Pána Ježíše Krista.

Kniha je pozváním k Boží lásce, která stačí na všechny problémy, komplexy, závislosti a pochybnosti. Vede nás k tomu počítat s Božími neomezenými možnostmi v nemožnostech lidské společnosti.

Na prahu třetího tisíciletí je Bunyanova *Milost přebojná* stejně aktuální jako v době autorova života. John Bunyan ji totiž napsal z vůle svého Pána a Spasitele Ježíše Krista, který je tentýž včera i dnes i na věky (Žid 13, 8).

JAN ŠTĚPÁN

ŽIVOT JOHNA BUNYANA

- 1628 John Bunyan se narodil 28. listopadu 1628 ve vesnici Elstow nedaleko města Bedfordu v Anglii jako nejstarší ze čtyř dětí kotláře Thomase Bunyana a jeho druhé ženy Margaret Bentleyové. Bunyan sám říká, že jeho rodina byla velice nízkého původu, avšak nouzí netrpěla.
30. léta
17. st. Bunyan krátce navštěvuje školu v Bedfordu nebo v nedaleké farnosti Houghton Conquest. Pak se vyučí otcovu řemeslu.
- 1644 Bunyanovi zemře matka a o měsíc později jeho sestra Margaret. Jeho otec se vzápětí žení se svou třetí ženou Anne. Tyto skutečnosti mohly mít vliv na "divokost" Bunyanova mládí, kterou líčí v *Milosti přebojné*. V listopadu je Bunyan odveden do armády Parlamentu.
- 1645–46 Bunyan slouží v armádě.
- 1647 Bunyan se vrací do Elstow.
- 1648/9? Bunyan se žení se svou první ženou, jejíž jméno není známo. Bunyan se v *Milosti přebojné* zmiňuje o tom, že přinesla věnem knihy *Sprostného člověka*

cesta k nebi (The Plain Man's Path-way to Heaven) od Arthura Denta (1601) a *Praxis Pietatis* (The Practice of Piety) od Lewise Baylyho (1612), český překlad Jan Amos Komenský, 1630. V tomto manželství se mu narodí čtyři děti (nejstarší dcera Mary narozená roku 1650 je slepá).

- 1649/50–3 Vleklá duchovní krize později zpodobněná v *Milosti přehojné*.
- Po roce 1650 Bunyan se setkává s Johnem Giffordem, pastorem baptistického sboru v Bedfordu.
- 1654 Bunyan vstupuje do Giffordova sboru.
- 1655 Bunyan se stěhuje do Bedfordu a začíná „v soukromí a velmi nejistě“ kázat v bedfordském sboru. John Gifford umírá, na jeho místo nastupuje John Burton.
- 1656 Bunyan začíná veřejně kázat. Spory s kvakery vyústí v uveřejnění jeho prvního spisu *Výklad některých evangelijních pravd* (Some Gospel-Truths Opened) s doporučující předmluvou od Johna Burtona.
- 1658 Bunyanova první žena umírá. Vychází jeho první evangelizační kniha *Několik vzdechů z pekla* (A Few Sighs from Hell).
- 1659 Bunyan se žení se svou druhou ženou Elizabeth, s kterou má tři děti. Vychází jeho nejzásadnější teologické pojednání *Výklad nauky Zákona a milosti* (The Doctrine of the Law and Grace Unfolded). V tuto dobu je již proslulým kazatelem.

- 1660 Bunyan je jedním z prvních puritánů, kteří na vlastní kůži okusí důsledky znovuzavedení zákonných norem platných před rokem 1642 a episkopálního zřízení, následující po restauraci království. Je zatčen v listopadu za organizaci nelegálního náboženského setkání. Umírá John Burton. Bedfordská církev se stává separatistickým (či nonkonformním) sborem a během nadcházejícího období velké perzekuce se schází tajně.
- 1661 V lednu je Bunyan odsouzen do vězení v bedfordském žaláři, původně na období tří měsíců, avšak z toho důvodu, že stále odmítá slíbit, že nebude kázat, pokud bude propuštěn, zůstává ve vězení dvanáct let. V srpnu jeho žena bez úspěchu žádá o jeho propuštění.
- 1661–72 Během jeho pobytu ve vězení je Bunyanovi příležitostně umožněna účast na některých setkáních bedfordského sboru. Ve vězení podporuje svou rodinu výrobou tkaniček do bot, káže svým spoluvězňům a hodně času věnuje psaní.
- 1666 Bunyan uveřejňuje svou duchovní autobiografii pod názvem *Milost přebojná, největšímu z hříšníků udělená* (Grace Abounding to the Chief of Sinners).
- 1667–72 Bunyan s největší pravděpodobností pracuje na *Poutníkové cestě*.
- 1672 21. ledna je Bunyan zvolen pastorem bedfordského sboru, v březnu je propuštěn z vězení a 9. května je mu povoleno kázat na základě Prohlášení shovívavosti vydaného Karlem II. (Je možné, že

z toho důvodu přerušil práci na *Poutníkově cestě*.)
Bedfordský sbor kupuje stodolu a získává oprávnění ji používat ke sborovým shromážděním.

- 1672–88 Bunyanova píle a evangelizační nadšení spolu s jeho duchovní autoritou uplatňovanou v hrabstvích Hertfordshire, Cambridgeshire a Bedfordshire mu vyslouží přezdívku „Biskup Bunyan“. Káže stále dále a dále od domova (i v Londýně), avšak odmítá pozvání, aby se odstěhoval z Bedfordu, kde, zdá se, dosud pracuje alespoň příležitostně jako kotlář.
- 1677 Prvního půl roku je Bunyan znovu uvězněn poté, co Parlament roku 1673 odmítl schválit Prohlášení shovívavosti, proti kterému protestovala anglikánská církev.
- 1678 Vychází *Poutníková cesta*.
- 1680 Vychází *Život a smrt pana Špatného* (The Life and Death of Mr Badman) jako pokračování *Poutníkovy cesty*.
- 1682 Vychází *Svatá válka* (The Holy War). „T. S.“ (baptista Thomas Sherman) vydává *Druhý díl Poutníkovy cesty*, což může být jedním z motivů proč Bunyan píše vlastní pokračování *Poutníkovy cesty*.
- 1684 Vychází *Druhý díl Poutníkovy cesty*.
- 1685 Bunyan oficiálně daruje veškerý svůj majetek své manželce, což má jeho rodinu chránit proti důsledkům případné konfiskace a věznění v průběhu

období tzv. Pomsty toryů, kdy počátkem osmdesátých let došlo k opětovnému pronásledování nonkonformistů.

1686 Vychází *Knihla pro chlapce a děvčata* (A Book for Boys and Girls)

1688 Bunyan se na koni vrací v průtrži mračen z Readingu, kde usmiřoval otce se synem, do Londýna, dostane horečku a umírá 31. srpna v Londýně u svého přítele Johna Strudwicka. 3. září je pochován na hřbitově Bunhill Fields v londýnské čtvrti Finsbury.

TOMÁŠ MÍKA
(DLE ROGERA SHARROCKA)

Předpokládá se, že literární dílo Johna Bunyana se dostalo do českých zemí počátkem 19. století. Jak jsme se již zmínili v doslovu, bylo to prostřednictvím německého překladu *Poutníkovy cesty* (do němčiny byla přeložena údajně až v roce 1794!). Překladačem byl evangelický reformovaný učitel Václav Nedomá z Vysoké u Mělníka v roce 1815. Druhé vydání tohoto překladu vyšlo v roce 1864.

Za dalším překladem do češtiny musíme jít až do Budapešti! A tento překlad nás přivedl do jedné ze zajímavých, ale velice málo známých kapitol z historie česko-slovenských vztahů. Místo nás nesmí překvapit, protože právě v Budapešti, kterou vnímá jako svoje hlavní město i většina národnostních menšin patřících k Uhrám, byl v polovině minulého století čilý slovenský národní ruch, vycházely tam slovenské noviny a působilo mnoho slovenských vlastenců. V Budapešti založil začátkem 60. let Viktor Horňanský (1828–1882) tiskárnu a vydavatelství. Tento evangelík a. v., po předcích Slovák z Vrbovců, byl získán pro myšlenku vydávat misijní a evangelizační literaturu v jazycích, kterými se mluvilo v tehdejší Uhersku. Překlady pro slovenské čtenáře obstarávali většinou slovenští luterští faráři. Tyto knihy byly původně tištěny v „českoslovenčině“ (neboli v kralické bibličtině, staroslovenštině, slovenské češtině), později zároveň i v dobové slovenštině. Jazyková shodnost vysvětluje, že se knížky vydávané Viktorem Horňanským dostávaly od konce 60. let 19. stol. v nemalém množství i do českých zemí. Odběrateli byly probu-

zenecké kruhy ze všech tehdejších církví i zahraničních misijních společností působících v českých zemích. Nakladatelství V. Hornánského vydalo do roku 1886 celkem sedmdesát dva „náboženských spisů v československé řeči“.

Mezi nimi byly dvě knihy od anglických vrstevníků: Richarda Baxtera (1615–1691) *Věčné odpočinutí svatých* a od Johna Bunyana *Cesta Poutníků na horu Sion*. Obě přeložil farář Leopold Abaffy – nejpłodnější z překladatelů – a obě patřily mezi všemi ostatními k nejžádanějším a nejoblíbenějším. Ze života jejich autorů připomeňme ještě dvě podrobnosti: v roce 1645 byl R. Baxter polním kazatelem ve vojsku Parlamentu – není tedy vyloučeno, že jeho kázání poslouchal i mladý John Bunyan. V letech Bunyanova věznění byl R. Baxter mezi mnoha sty puritánskými kazateli, kteří byli ve vyhnanství.

Třetí překlad, tentokrát přímo z anglického originálu, pořídil Alois Adlof, kazatel Svobodné církve reformované (dnešní Církve bratrské). V roce 1900 vydal v prvním vydání již připomenutou *Cestu křesťana z města zkázy na horu Sion*. Druhé vydání vyšlo v roce 1922. Druhý díl *Cesta poutníků z města zkázy na horu Sion* vyšel také ve dvou vydáních v letech 1910 a 1931. Obě knížky byly částečně upraveny překladatelem a opatřeny podrobnými poznámkami a výkladem.

Nejnovější český překlad připravil překladatel Tomáš Míka. Vycházel z moderních anglických kritických vydání Bunyanova díla z druhé poloviny 20. století. T. Míkou přeložená *Poutníková cesta z tohoto světa do světa budoucího* vyšla v roce 1996 a je již mnoho měsíců zcela beznadějně vyprodaná. Byla vydána v 1 500 výtiscích.

Podobně tomu bylo s touto nejžádanější Bunyanovou knihou i v minulosti. Nemáme sice údaje o počtu výtisků v jednotlivých vydáních, ale i samotný počet vydání a později překladů do cizích jazyků je přesvědčivý a úctyhodný. Tak např. sám autor se ještě za svého života, tj. během deseti let od prvního vydání, dočkal dalších deseti vydání. Uvádí se, že za

prvních sto let vyšla *Poutníková cesta* třiatřicetkrát a více než padesátkrát společně s druhým dílem.

V 80. letech 18. století se objevují překlady *Poutníkovy cesty* do holandštiny a francouzštiny, v 90. letech do němčiny. Dobové prameny, např. časopisecké články, sdělují, že v protestantských církvích byla nejrozšířenější knihou hned po Bibli, a uvádějí počty známých překladů. Na začátku 20. století to bylo osmdesát jazyků, do nichž byla přeložena. Krátce po první světové válce píše J. Novotný o sto sedmi jazycích a J. Slanina v článku k třístému výročí narození J. Bunyana uvádí sto čtrnáct překladů. Ve studii F. Chudoby psané v roce 1928, ale otištěné v obsáhlé knize o anglickém písemnictví v r. 1947, autor již zmiňuje sto osmdesát jazyků a nářečí, v nichž si mohou čtenáři přečíst Bunyanovu knihu.

Konečně poslední z Bunaynových knih přeložených do češtiny je *Svatá válka, kterou vede Šaddai proti ďáblovi*. Přeložil ji Josef Motl, syn kazatele Svobodné církve reformované Karla Motla, a vyšla v roce 1887 nákladem časopisu *Betanie*.

Závěrem uvedme ještě jednu zajímavost související s literárním dílem Johna Bunyana. Kazatel Alois Adlof, kterého jsme poznali jako překladatele nejznámějších knih Johna Bunyana do češtiny, se nechal jimi při práci na překladu *Cesty křesťana* zřejmě inspirovat a napsal drobnou alegorickou povídku *Z dějin Filadelfie*. Podobně jako v Bunyanově *Poutníkově cestě* i v malé Adlofově knížce jsou pro události, příběhy i rozhovory hojně využívány biblické texty. „Kladné“ postavy vystupující v knížce mají vesměs novozákonní jména, např. Petr, Jan, Ondřej, Marie, Marta, Fében apod., zatímco pro „záporné“ vymyslel autor jména podle Bunyanovy předlohy, např. Růžovid, Jasnovid, paní Smrt, p. Nespolehlivý, p. Spurný.

Knížka *Z dějin Filadelfie* vyšla ve dvou vydáních v letech 1900 a 1922, shodně s výše připomenutými dvěma vydáními *Cesty křesťana*.

JAN ŠTĚPÁN

Tento překlad byl vyhotoven při použití originálu knihy *Grace Abounding to the Chief of Sinners* dle vydání nakladatelství Clarendon Press, Oxford, 1962, které redigoval Roger Sharrock.

Biblické citáty použité v této knize jsou převzaty buď z Bible kralické, nebo z Ekumenického překladu Bible, v několika případech jsou však upraveny s přihlédnutím jednak ke znění anglického překladu Bible (King James' Bible) a jednak Bunyanovu nepřesnému citování Písma.

Zkratky pro jednotlivé knihy Bible neodpovídají v tomto překladu téměř vůbec zžitým zkratkám užívaným ať již v Bibli kralické, nebo v ekumenickém překladu. Je zde opět zohledněna skutečnost, že Bunyan sám používal anglické zkratky nestandardní a je u něj též zřejmá tendence z důvodů srozumitelnosti volit zkratky delší, případně název příslušné knihy nezkracovat vůbec. Rovněž běžnou praxi nevypisovat jednotlivé po sobě následující verše z jedné kapitoly Písma, ale napsat první a poslední citovaný verš a mezi ně vložit pomlčku (např. Řím 1; 6–10) Bunyan častokrát nepoužívá a jednotlivé verše vypisuje, což je v tomto překladu zachováno. V originále *Milosti přebojné* je používána kurzíva pro zvýraznění textu, což přejímáme až na drobné výjimky přesně.

Jména některých biblických postav uváděná v tomto překladu neodpovídají názvům užívaným v citovaných českých překladech Bible. Jedná se zejména o jméno *Šalamoun* (v obou překladech Bible *Šalomoun*). Zde bylo zvoleno jméno odlišné od úzu českých překladů s cílem podtrhnout lidovost Bunyanova textu a jeho častokrát nesprávný pravopis jmen (např. *Fox* místo *Foxe*, jména soudců ve *Zprávě o uvěznění*, kde na ploše jednoho textu používá až tři různé pravopisné formy jména označujícího jednu a tutéž osobu).

Na vrub této lidovosti, jazykové nedůslednosti a v mnoha případech značné negramatičnosti textu pak jdou i nejrůznější stylisticky „nižší“ prvky

tohoto překladu, nicméně je třeba podotknout, že silný nářeční a hovorový element originálu nebyl v překladu zdaleka zachován v původní míře z důvodů lepší čitelnosti pro současného čtenáře – překlad používá jen velmi decentně hovorových prvků a prvků obecné češtiny a neusiluje připodobnit se originálu, např. pokusem o překlad do některého z českých dialektů.

Vzhledem k tomu, že tento text má odlišný ráz než pozdější *Poutníková cesta*, snažili jsme se zachovat charakteristickou spontánnost a živelnost Bunyanova vyjadřování, která se projevuje mimo jiné i začleněním přímé řeči do toku textu bez uvozovek. V některých případech je přímá řeč zvýrazněna kurzívou, v jiných nikoliv, v souladu s originálem.

Rádi bychom též na tomto místě poděkovali pánům Pavlu Rejchrtovi a Janu Štěpánovi za cenné odborné připomínky.

T. M. a E. K.

OBSAH

PŘEDMLUVA

aneb stručný popis toho, jak došlo k napsání knihy
(7)

MILOST PŘEHOJNÁ

největšímu z hříšníků udělená

§ 1–§ 36 Období před obrácením

§ 37–§ 252 Cesta k obrácení

§ 253–§ 264 Vstup do bedfordského sboru

§ 265–§ 317 Stručný popis autorova povolání k duchovní službě

§ 318–§ 339 Stručný popis autorova uvěznění

Závěr

(11)

ZPRÁVA O UVĚZNĚNÍ

Johna Bunyana

(130)

DOSLOV

(167)

ŽIVOT JOHNA BUNYANA

(172)

DÍLO JOHNA BUNYANA

V ČESKÝCH ZEMÍCH

(177)

EDIČNÍ POZNÁMKA

(181)

Z anglického originálu
Grace Abounding to the Chief of Sinners
přeložil Tomáš Míka
Odpovědná redaktorka Eva Klimentová
Autorem doslovu je Jan Štěpán
Grafická úprava Vladimír Nárožník

**JOHN
BUNYAN**

*Milost
přehojná*
největšímu z hříšníků
udělená

STEFANOS

Vydalo v roce 2000
nakladatelství STEFANOS
Stanislav Maxa
Klásterská 127/II.
377 01 Jindřichův Hradec
Sazbu zhotovil Petr Kadlec
Vydání první
Náklad 1500 výtisků
Tisk a tiskařské zpracování
PB tisk Přeborn